

เอกสารทางวิชาการ

เรื่องที่ 3

การตัดสินและการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์
Judging and Scoring of Conservative Native Chicken

โดย

ปรีชา บัวทองจันทร์

ทะเบียนวิชาการเลขที่	62(2)-0211-054
สถานที่ดำเนินการ	กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
ระยะเวลาดำเนินการ	มกราคม - มิถุนายน 2562
การเผยแพร่	เว็บไซต์ กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ http://extension.dld.go.th/th1/images/stories/ 2562/research/paper3.pdf 21 มิถุนายน 2562

การตัดสินและการจัดประกวด ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ปรีชา บัวทองจันทร์

ISBN : 978-974-682-427-9

การตัดสินใจและการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
<http://www.dld.go.th>

ทะเบียนวิชาการเลขที่

62(2)-0211-054

ISBN

978-974-682-427-9

จัดพิมพ์โดย

กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์

พิมพ์ที่

กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
69/1 กรมปศุสัตว์ ถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
E-mail: ext_admin@dld.go.th

ผู้เรียบเรียง

นายปรีชา บัวทองจันทร์
กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์
ถนนพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
<http://extension.dld.go.th/>
E-mail: ext_director@dld.go.th

คำนำ

ไก่พื้นเมือง เป็นสัตว์เลี้ยงที่อยู่คู่กับชาวชนบทไทยมาช้านาน สร้างเศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชนได้อย่างมหาศาล โดยทั่วไปเกษตรกรเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากมีมากพอจึงนำมาจำหน่ายเป็นรายได้แบบเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยลักษณะที่มีนิสัยรักการต่อสู้และสวยงาม มักถูกนำมาเลี้ยงไว้ด้วยวัตถุประสงค์อื่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เลี้ยงไว้เป็นไก่ชนหรือต่อสู้กันในเชิงกีฬา และเลี้ยงไว้เป็นไก่สวยงามตามมาตรฐานพันธุ์เพื่อการประกวด แต่การเลี้ยงไว้เพื่อนำไปต่อสู้กัน มีข้อจำกัดมากมายทั้งด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการพนันหรืออบายมุข และด้านสังคมที่เกี่ยวกับการทรมานสัตว์หรือสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) ปัจจุบันการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อเข้าประกวดเป็นไก่สวยงามตามลักษณะมาตรฐานพันธุ์ที่เป็นเลิศ (Standard of Excellence) หรืออุดมทัศนีย์ (Standard of Perfection) มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ตลาดมีความต้องการสูงทั้งภายในและต่างประเทศ เกิดผลดีในภาพรวมของประเทศทางด้านวิชาการก็คือ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองรูปแบบนี้ จะไม่มีการผสมข้ามสายพันธุ์ นับว่าเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์แท้ดั้งเดิมของไก่พื้นเมืองไทยให้คงอยู่เป็นสมบัติคู่ชาติไทย ที่สามารถนำไปจดสิทธิบัตรต่อไปได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำพันธุ์แท้ไปเป็นต้นพันธุ์เพื่อต่อยอดและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ เป็นไก่พื้นเมืองเพื่อการบริโภคหรือเพื่อการกีฬาได้ เนื่องจากมาตรฐานความเป็นเลิศหรืออุดมทัศนีย์ของไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์นี้ ถูกกำหนดจากลักษณะทางเศรษฐกิจเพื่อการบริโภค เช่น รูปร่างใหญ่โต น้ำหนักมาก มีความสมบูรณ์พันธุ์ และลักษณะทางภูมิปัญญาไทยแต่โบราณที่เกี่ยวข้องกับชั้นเชิงการต่อสู้ในสนาม เช่น รูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา กิริยาท่าทาง เป็นต้น การตัดสินและการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ จึงเป็นกระบวนการพิจารณาคัดเลือกไก่พื้นเมืองไทยที่เลี้ยงไว้เพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์ตามลักษณะประจำพันธุ์ภายนอกที่ปรากฏ เพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะประจำพันธุ์ที่เป็นเลิศในอุดมคติหรืออุดมทัศนีย์ ตัวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับอุดมทัศนีย์มากที่สุด จะเป็นตัวที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดครั้งนั้นๆ สามารถนำไปเป็นพ่อแม่พันธุ์ดีเพื่อขยายพันธุ์ต่อไป

เอกสารเล่มนี้ ผู้เขียนได้ค้นคว้ารวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินและประกวดไก่พื้นเมืองไทย และใช้ประสบการณ์จริงในพื้นที่ จากการทำหน้าที่นักส่งเสริมการปศุสัตว์ วิทยากร และกรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองไทยมากกว่า 30 ปี นำมาเรียบเรียงโดยใช้ภาษาที่อ่านง่ายให้เกษตรกรและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการจำแนกสายพันธุ์ มาตรฐานความเป็นเลิศหรืออุดมทัศนีย์ การตัดสิน และการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ปรีชา บัวทองจันทร์

มิถุนายน 2562

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	1
สารบัญ	2
สารบัญภาพ	5
บทที่ 1 ความเป็นมาและสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย	11
ความเป็นมา	11
สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย	13
ปริมาณไก่พื้นเมืองและผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทย	15
การพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย	15
การเพิ่มมูลค่าไก่พื้นเมืองไทย	15
บทที่ 2 การจำแนกพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย.....	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
สีประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย	21
การจำแนกสีไก่พื้นเมืองไทย.....	23
การกลายพันธุ์และผ่าเหล่าของไก่พื้นเมืองไทย.....	30
บทที่ 3 ลักษณะประจำพันธุ์ของไก่พื้นเมืองไทย	31
ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยที่พึงประสงค์	32
ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่ไม่พึงประสงค์.....	38
ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยที่ควรคัดเลือกไว้ทำพันธุ์.....	39
ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยประจำถิ่น	41
ไก่พื้นเมืองไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเมือง	44
บทที่ 4 อุดมทัศน์ย์ไก่พื้นเมืองไทย.....	48
ความหมายของอุดมทัศน์ย์	48
อุดมทัศน์ย์ไก่เหลืองหางขาว	49
อุดมทัศน์ย์ไก่ประดู่หางดำ	52
อุดมทัศน์ย์ไก่เขียวหางดำ	55
อุดมทัศน์ย์ไก่เทาหางขาว.....	56
อุดมทัศน์ย์ไก่แดง	58
อุดมทัศน์ย์ไก่ลายหางขาว.....	61
อุดมทัศน์ย์ไก่ซี	62

อุดมทัศน์ที่แตกต่างกัน.....	62
อุดมทัศน์ใกล้เคียง.....	64
บทที่ 5 หลักเกณฑ์การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	65
ความหมายของการตัดสินประกวด.....	65
วัตถุประสงค์ของการตัดสินประกวดสัตว์.....	65
ระบบการตัดสินประกวดสัตว์.....	66
ปรัชญาพื้นฐานการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	67
องค์ประกอบในการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	68
หลักเกณฑ์การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	69
วิธีพิจารณาตรวจสอบการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	70
เกณฑ์การให้คะแนนการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	71
วิธีการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	73
บทที่ 6 กรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	76
มาตรฐานของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	76
คุณสมบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	76
จรรยาบรรณของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	78
ข้อควรปฏิบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	79
บทที่ 7 การจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	84
การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	84
มาตรฐานการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	85
กฎ กติกา และข้อกำหนดในการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	88
เทคนิคและขั้นตอนการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	92
ข้อสังเกตบางประการในการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	101
บทที่ 8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	105
บรรณานุกรม.....	109
กิตติกรรมประกาศ.....	112
ภาคผนวก ก.....	113
(1) ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (สลิป).....	113
(2) แบบลงทะเบียนการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	114
(3) ตัวอย่างหมายเลขไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่เข้าประกวด.....	115
(4) แบบตรวจประเมินคุณลักษณะไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	116
(5) แบบตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (รอบสุดท้าย).....	117
(6) แบบสรุปผลการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	118

ภาคผนวก ข	ทำเนียบฟาร์มหรือซุ้มไถ่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่มีผลงานดีเด่น ในปัจจุบัน (ปี 2562)	119
ภาคผนวก ค	ภาพการตัดสินประกวดไถ่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (ปี 2533-2562)	123
ภาคผนวก ง	ภาพไถ่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์สายพันธุ์ต่างๆ ที่เคยได้รับรางวัลการประกวด (ปี 2540-2562)	129
ประวัติผู้เขียน.....		140

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	ไก่อ่าตุ้มหูขาว.....	11
ภาพที่ 1.2	ไก่อ่าตุ้มหูแดง.....	11
ภาพที่ 1.3	ไก่แจ้ไทย หรือไก่ต่อ ไก่ตั้ง	12
ภาพที่ 1.4	ไก่ตะเภา	11
ภาพที่ 1.5	ไก่อูพันธุ์เหลืองหางขาว.....	12
ภาพที่ 1.6	ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	14
ภาพที่ 1.7	การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์	16
ภาพที่ 2.1	ลักษณะไก่ประดู่หางดำ (เพศผู้).....	18
ภาพที่ 2.2	ลักษณะไก่เหลืองหางขาว (เพศผู้).....	18
ภาพที่ 2.3	ลักษณะไก่แดง (เพศผู้).....	19
ภาพที่ 2.4	ลักษณะไก่ซี (เพศผู้).....	19
ภาพที่ 2.5	ไก่สีขาว	20
ภาพที่ 2.6	ไก่สีแดง	20
ภาพที่ 2.7	ไก่สีประดู่.....	20
ภาพที่ 2.8	ไก่สีเหลือง	21
ภาพที่ 2.9	ไก่สีต่าง	21
ภาพที่ 2.10	ไก่สีเทา.....	21
ภาพที่ 2.11	ไก่สีเขียว.....	21
ภาพที่ 2.12	ไก่สีลาย.....	21
ภาพที่ 2.13	ไก่สีดอกหมาก	21
ภาพที่ 2.14	ไก่เหลืองหางขาว	22
ภาพที่ 2.15	ไก่ประดู่หางดำ.....	22
ภาพที่ 2.16	ไก่ทองแดงหางดำ	22
ภาพที่ 2.17	ไก่เขียวเลา (หางขาว)	22
ภาพที่ 2.18	ไก่สีเหลือง (เหลืองหางขาว).....	23
ภาพที่ 2.19	ไก่สีประดู่ (ประดู่หางดำ)	23
ภาพที่ 2.20	ไก่สีเขียว (เขียวหางดำ).....	23
ภาพที่ 2.21	ไก่สีเทา (เทาหางขาว).....	24
ภาพที่ 2.22	ไก่สีแดง (ทองแดงหางดำ).....	24

ภาพที่ 2.23 ไก่สีแดง (นกแดงหางแดง)	24
ภาพที่ 2.24 ไก่สีลาย (ลายหางขาว)	24
ภาพที่ 2.25 ไก่สีขาว (ซี)	24
ภาพที่ 2.26 ไก่สีต่าง	25
ภาพที่ 2.27 ไก่สีเหลือง	25
ภาพที่ 2.28 ไก่ประดู่หางดำ	25
ภาพที่ 2.29 ไก่เหลืองหางขาว	25
ภาพที่ 2.30 ไก่เขียวหางดำ	25
ภาพที่ 2.31 ไก่เทาหางขาว.....	26
ภาพที่ 2.32 ไก่नกกรดหางดำ.....	26
ภาพที่ 2.33 ไก่नกแดงหางแดง.....	26
ภาพที่ 2.34 ไก่ทองแดงหางดำ.....	26
ภาพที่ 2.35 ไก่ลายหางขาว	26
ภาพที่ 2.36 ไก่เขียวเลาหางขาว	27
ภาพที่ 2.37 ไก่ดอกหมากหางขาว	27
ภาพที่ 2.38 ไก่กาดำหางดำ.....	27
ภาพที่ 2.39 ไก่ประดู่หางขาว	28
ภาพที่ 2.40 ไก่ประดู่หางดำ	28
ภาพที่ 2.41 ไก่เขียวหางดำ	28
ภาพที่ 2.42 ไก่เหลืองหางขาว	28
ภาพที่ 2.43 ไก่นกกรดหางดำ.....	29
ภาพที่ 2.44 ไก่นกแดงหางแดง.....	29
ภาพที่ 2.45 ไก่ลายหางขาว.....	29
ภาพที่ 2.46 ไก่เทาหางขาว.....	29
ภาพที่ 2.47 ไก่เขียวเลาหางขาว.....	30
ภาพที่ 2.48 ไก่เหลืองหางขาว	30
ภาพที่ 3.1 ขนพื้นตัวไก่.....	31
ภาพที่ 3.2 ขนกะลวยไก่.....	31
ภาพที่ 3.3 รูปทรงไก่เพศผู้	32
ภาพที่ 3.4 ส่วนหัวไก่เพศผู้.....	32
ภาพที่ 3.5 ลำตัวไก่เพศผู้.....	33
ภาพที่ 3.6 ส่วนหางไก่เพศผู้.....	33
ภาพที่ 3.7 ส่วนขาไก่เพศผู้.....	33

ภาพที่ 3.8 รูปทรงไก่อเพศเมีย	34
ภาพที่ 3.9 ส่วนหัวไก่อเพศเมีย	34
ภาพที่ 3.10 ลำตัวไก่อเพศเมีย	35
ภาพที่ 3.11 ลักษณะแข้ง ขาไก่ที่ดี	35
ภาพที่ 3.12 ไก่ทรงหงส์ (ที่ดี)	36
ภาพที่ 3.13 หน้าและหงอนไก่ที่ดี	36
ภาพที่ 3.14 คิ้วและตาไก่ที่ดี	36
ภาพที่ 3.15 ปากไก่ที่ดี	36
ภาพที่ 3.16 ออกไก่ที่ดี	37
ภาพที่ 3.17 สร้อยคอ หลังไก่ที่ดี	37
ภาพที่ 3.18 หางไก่ที่ดี	38
ภาพที่ 3.19 แข้งไก่ที่ดี	38
ภาพที่ 3.20 ลักษณะไก่อเพศผู้ที่ดี	39
ภาพที่ 3.21 ลักษณะไก่อเพศเมียที่ดี	39
ภาพที่ 3.22 ลักษณะไก่อเพศผู้ที่ดี	40
ภาพที่ 3.23 ลักษณะไก่อเพศเมียที่ดี	41
ภาพที่ 3.24 ไก่ชี้ฟ้า	41
ภาพที่ 3.25 ไก่ฟ้าหลวง	42
ภาพที่ 3.26 ไก่แม่ฮ่องสอน	42
ภาพที่ 3.27 ไก่เบตง	42
ภาพที่ 3.28 ไก่ค้อลอน	43
ภาพที่ 3.29 ไก่กุ่ม	43
ภาพที่ 3.30 ไก่เหลืองดงยอ	43
ภาพที่ 3.31 ไก่เหลืองหางขาว (ไก่ชนนเรศวร)	44
ภาพที่ 3.32 ไก่ประดู่หางดำ (ไก่พ่อขุน)	44
ภาพที่ 3.33 ไก่แสมดำ (ไก่พระชนกจักรี และ ไก่พระเจ้าเสือ)	44
ภาพที่ 3.34 ไก่เขียวหางดำ (ไก่เขียวพาลี)	45
ภาพที่ 3.35 ไก่เทาทองหางขาว (ไก่พระเจ้าตาก)	45
ภาพที่ 3.36 ไก่ต่าง (ไก่พระลอ)	45
ภาพที่ 3.37 ไก่ซี (ไก่ขาวลำปาง)	46
ภาพที่ 3.38 ไก่แดง (ไก่แดงไชยา และไก่แดงสุราษฎร์)	46
ภาพที่ 3.39 ไก่เขียวหางขาว (ไก่เขียวเลาเมืองกำแพง)	46
ภาพที่ 3.40 ไก่เขียวหางดำ	46

ภาพที่ 3.41 ไก่ลาย (ไก่พลอยเชียงใหม่).....	47
ภาพที่ 4.1 ลักษณะไก่เหลืองหางขาว	49
ภาพที่ 4.2 ไก่เหลืองหางขาว.....	49
ภาพที่ 4.3 ไก่เหลืองหางขาว (เพศผู้).....	50
ภาพที่ 4.4 หัว หน้า และหงอนไก่.....	50
ภาพที่ 4.5 ไก่เหลืองหางขาว เพศเมีย.....	50
ภาพที่ 4.6 ไก่เหลืองนเรศวร.....	51
ภาพที่ 4.7 สร้อยคอ หลังไก่.....	51
ภาพที่ 4.8 สร้อยสังวาลย์ข้างตัวหน้า หงอน ปาก ตาไก่.....	51
ภาพที่ 4.9 ขนหู ฝาปิดจุมูกไก่.....	51
ภาพที่ 4.10 ไก่ประดู่หางดำ	52
ภาพที่ 4.11 ไก่ประดู่หางดำ (เพศผู้).....	53
ภาพที่ 4.12 ไก่ประดู่หางดำ (เพศเมีย)	53
ภาพที่ 4.13 ไก่ประดู่หางดำเม็ดมะขามไหม้	54
ภาพที่ 4.14 ไก่ประดู่แสมดำ	54
ภาพที่ 4.15 ไก่ประดู่แดง	54
ภาพที่ 4.16 ไก่เขียวหางดำ	55
ภาพที่ 4.17 ไก่เขียวหางดำ (เพศผู้).....	55
ภาพที่ 4.18 ไก่เขียวหางดำ (เพศเมีย).....	55
ภาพที่ 4.19 ไก่เทาหางขาว.....	56
ภาพที่ 4.20 ไก่เทาหางขาว (เพศผู้)	57
ภาพที่ 4.21 ไก่กนกรตหางดำ (เพศผู้)	58
ภาพที่ 4.22 ไก่ทองแดงหางดำ (เพศผู้).....	59
ภาพที่ 4.23 ไก่กนแดงหางแดง (เพศผู้).....	60
ภาพที่ 4.24 ไก่ลายหางขาว.....	61
ภาพที่ 4.25 ไก่สี.....	62
ภาพที่ 4.26 ไก่ต่าง.....	62
ภาพที่ 4.27 ไก่ต่าง (เพศผู้)	63
ภาพที่ 4.28 ไก่ต่าง (เพศเมีย).....	63
ภาพที่ 4.29 ไก่ต่างไตรรงค์ (เพศผู้).....	63
ภาพที่ 5.1 การตัดสินประกวอดโดยการจับอันดับ.....	66
ภาพที่ 5.2 การตัดสินประกวอดโดยการให้คะแนน	67
ภาพที่ 5.3 การดูลักษณะภายนอกไก่.....	67

ภาพที่ 5.4 การดูลักษณะภายนอกไก่.....	69
ภาพที่ 5.5 ลักษณะสร้อยที่รับกัน	69
ภาพที่ 5.6 รูปร่างที่สง่างาม	69
ภาพที่ 5.7 ลักษณะหน้่านกยูง	69
ภาพที่ 5.8 ลักษณะแข้งกลมเรียวย	70
ภาพที่ 5.9 ลักษณะท่าทางที่ดี	70
ภาพที่ 5.10 ไก่เขียวเลาหางขาว	71
ภาพที่ 5.11 ไก่ซี.....	72
ภาพที่ 5.12 ไก่เหลืองหางขาว (นเรศวร)	72
ภาพที่ 5.13 ลักษณะสร้อยสังวาลย์ (ข้างตัว)	72
ภาพที่ 5.14 ลักษณะบัวคว่ำ บัวหงาย	72
ภาพที่ 5.15 การตัดสินการประกวด (รอบคัดเลือก).....	74
ภาพที่ 5.16 การตัดสินการประกวด (รอบตัดสิน).....	74
ภาพที่ 5.17 การรับรางวัลประกวด	75
ภาพที่ 6.1 กรรมการกำลังตรวจสอบลักษณะไก่ (รอบคัดเลือก).....	76
ภาพที่ 6.2 กรรมการกำลังตัดสิน (รอบสุดท้าย).....	77
ภาพที่ 6.3 กรรมการกำลังให้คะแนน (รอบตัดสิน).....	77
ภาพที่ 6.4 การแต่งกายกรรมการที่เหมาะสม	78
ภาพที่ 6.5 กรรมการกำลังชี้แจงผลการตัดสิน.....	79
ภาพที่ 6.6 กรรมการกำลังให้คะแนน (รอบตัดสิน).....	81
ภาพที่ 6.7 การมอบรางวัลตามสีโบว์ (1)	81
ภาพที่ 6.8 การมอบรางวัลตามสีโบว์ (2)	82
ภาพที่ 7.1 การประกวดไก่เหลืองหางขาว จังหวัดพิษณุโลก เมื่อปี พ.ศ.2533	84
ภาพที่ 7.2 การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	85
ภาพที่ 7.3 สถาบันการศึกษาผู้จัดประกวดไก่	86
ภาพที่ 7.4 ผู้นำไก่เข้าประกวด	86
ภาพที่ 7.5 กรรมการกำลังตัดสิน (รอบสุดท้าย) (1)	86
ภาพที่ 7.6 กรรมการกำลังตัดสิน (รอบสุดท้าย) (2)	87
ภาพที่ 7.7 สนามประกวดมีแสงสว่างเพียงพอ	88
ภาพที่ 7.8 กรรมการตัดสินและผู้ช่วย.....	89
ภาพที่ 7.9 สายพันธุ์ไก่ที่ประกวด	90
ภาพที่ 7.10 การตรวจสอบสุขภาพร่างกาย	92
ภาพที่ 7.11 การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.....	93

ภาพที่ 7.12 การประกวดไก่โดยงบอุดหนุนของจังหวัดพิษณุโลก	94
ภาพที่ 7.13 สถานที่จัดประกวดสวยงาม	95
ภาพที่ 7.14 การรับถ้วยรางวัล	97
ภาพที่ 7.15 หมายเลขประจำตัวไก่.....	98
ภาพที่ 7.16 การตรวจประเมินไก่รอบแรก.....	99
ภาพที่ 7.17 การรับถ้วยพระราชทาน	101
ภาพที่ 7.18 การถ่ายภาพที่ระลึก (1).....	101
ภาพที่ 7.19 การถ่ายภาพที่ระลึก (2).....	101
ภาพที่ 7.20 การวิจารณ์ผลการตัดสิน.....	103
ภาพที่ 8.1 ลักษณะหน้าไก่ที่สวยงาม	105
ภาพที่ 8.2 ไก่ต่าง	105

บทที่ 1

ความเป็นมาและสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย

ความเป็นมา

ไก่พื้นเมือง (Native Chickens) มีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชีย วิวัฒนาการมาจากไก่ป่าชนิดต่างๆ และที่พบในไทยเป็นไก่ป่า 2 ชนิด คือ ตุ่มหูขาวและตุ่มหูแดง (นิสิต, 2555) (ภาพที่ 1.1, 1.2) จากลักษณะทางสัณฐานวิทยา ลักษณะพฤติกรรม ตลอดจนผลการศึกษาทางชีวเคมีและพันธุศาสตร์ เชื่อกันว่าไก่ป่าสีแดง (Red Jungle Fowl) เป็นบรรพบุรุษหลักของไก่พันธุ์ต่างๆ ในปัจจุบัน (Domestic Fowl) ไก่ป่าสีแดงมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ไก่ตัวผู้มีขนสีสนสวยงาม ขนยาวตั้งเรียงกัน เป็นสันสูงตรงกลาง มีขนหาง 14-16 เส้น เส้นกลางปลายแหลม และอ่อนโค้งลง ขาเป็นสีเทา มีเดือยเป็นอาวุธ ส่วนไก่ตัวเมียมีขนาดเล็กกว่า และสีขนไม่ฉูดฉาดสวยงามเท่าตัวผู้ แข้งไม่มีเดือย ส่วนของหงอนและเหนียง มีขนาดเล็กกว่าไก่ตัวผู้มาก

สุชาติ และคณะ (2558.) รายงานว่า นักสัตววิทยา ได้จำแนกชั้นทางวิทยาศาสตร์ ออกได้ดังนี้

Kingdom (อาณาจักร)	: Animalia
Subkingdom (อาณาจักรย่อย)	: Metazoa
Phylum (ไฟลัม)	: Chordata
Subphylum (ไฟลัมย่อย)	: Vertebrata
Class (ชั้น)	: Aves
Order (อันดับ)	: Galliforms
Family (วงศ์)	: Phasianidae
Genus (สกุล)	: Gallus
Species (ชนิด)	: gallus

ภาพที่ 1.1 ไก่ป่าตุ่มหูขาว

ภาพที่ 1.2 ไก่ป่าตุ่มหูแดง

ชมนาด คีตีสาร (2550) รายงานว่า มีสมมติฐานและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จำนวนมากที่เสนอว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้น่าจะเป็นถิ่นกำเนิดไก่บ้านที่เลี้ยงกันทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีบางแนวความคิดเสนอว่า ไก่ป่าที่กลายเป็นไก่บ้านนั้น น่าจะมีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศไทยนี้เอง โดยไก่บ้านมีกำเนิดมาจากไก่ป่าแดงโคชินไชน่าของประเทศไทย หรือไก่ป่าแดงพม่า ซึ่งวัตถุประสงค์ของการพัฒนามาจากไก่ป่าเป็นไก่บ้าน ในระยะแรกมาจากมนุษย์นำมาขึ้นบอเวลาและการชนไก่ แล้วค่อยๆ พัฒนาเป็นสัตว์เลี้ยงอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

อุดมศรี และคณะ (2552) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองไทย มีชื่อตรงกับภาษาอังกฤษว่า Thai Native Chickens หรือ Thai Indigenous Chickens มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Gallus gallus domesticus* จัดเป็น Domestic Fowl มีอยู่หลายชนิด เช่น ไก่คู ไก่แจ้ ไก่ตะเภา เป็นต้น ไก่พื้นเมืองไทยเป็นสัตว์เลี้ยงที่อยู่คู่กับสังคมไทยในชนบทมาเป็นเวลาช้านาน มีเลี้ยงกันเกือบทุกครัวเรือน และะทุกภูมิภาค

พน (2542.) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองไทยเป็นสมบัติอันเก่าแก่ของประเทศ ไก่พื้นเมืองดั้งเดิมมีอยู่ 3 สายพันธุ์ คือ ไก่แจ้ ไก่ตะเภา และไก่คู ส่วนไก่อื่นๆ นอกจากนี้ ไม่ใช่ไก่ไทย แต่อยู่ในประเทศมานานจนบางคนอาจจะเข้าใจว่าเป็นไก่ไทยไปแล้ว

ไก่แจ้ เป็นไก่พื้นเมืองขนาดเล็ก น้ำหนักเฉลี่ย 1 กิโลกรัม รูปร่างเล็ก เตี้ย เหนียงยาน ตุ่มใหญ่ หงอนจักร เดียงอน ตัวผู้มีหางกะลวยดก และหางโค้งอ่อนช้อย สวยงามมาก (ภาพที่ 1.3) ส่วนตัวเมียไม่มีหางกะลวย ในอดีตชอบเลี้ยงไว้ตามวัด เอาไว้ขียนยามปลุกพระ และชาวบ้าน แต่ไม่ชอบเลี้ยงไว้ตามบ้าน เพราะเชื่อว่าครอบครัวจะไม่เจริญ

ภาพที่ 1.3 ไก่แจ้ไทย หรือไก่ต้อ ไก่ตั้ง

ไก่ตะเภา เป็นไก่พื้นเมืองขนาดกลาง น้ำหนักตัวเฉลี่ย 2 กิโลกรัมเศษ รูปร่างลำ ขนยาวปุกปุย เหนียงยาน ตุ่มใหญ่ หงอนจักร ตัวผู้ขนพื้นตัวสีดำ ขนสร้อยสีเหลืองแก่ แข้งสีเหลืองอมน้ำตาล (ภาพที่ 1.4) ตัวเมียขนพื้นตัวสีดำ ขนสร้อยคอสีเหลืองทอง แข้งสีเหลือง เป็นทั้งไก่เนื้อและไข่ ปัจจุบันหาได้ยากมาก น่าจะกลายพันธุ์ไปแล้ว

ภาพที่ 1.4 ไก่ตะเภา

ไก่คู เป็นไก่พื้นเมืองขนาดใหญ่ น้ำหนักตัวเฉลี่ย 3 กิโลกรัม ไก่คู เรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น ไก่กะตังอุ ไก่ชน ไก่ชกมวย ไก่ช้อย ไก่ฮุด ไก่หิน เป็นต้น ไก่ชนิดนี้ ชาวบ้านชอบนำมาชนหรือตีกัน หลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวและพืชผล จึงรักษาสายพันธุ์ไว้ได้มากและเป็นต้นตระกูลสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยในปัจจุบัน ซึ่งไก่พื้นเมืองเหล่านี้เรียกชื่อสายพันธุ์ตามลักษณะสีของไก่ สายพันธุ์ที่มีมาแต่โบราณ ได้แก่ เหลืองหางขาว (ภาพที่ 1.5) ประดู่หางดำ เขียวแมลงภู่ ลายช้อย ลายข้าวตอก ลายดอกหมาก ทองแดง นกกรด เทา เหลืองโนรี เป็นต้น

ภาพที่ 1.5 ไก่คู พันธุ์เหลืองหางขาว

คณะกรรมการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2546) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย เมื่อเหลือจากการบริโภค สามารถนำมาจำหน่ายเป็นสินค้าได้ราคาดี ไก่ตัวที่เก่งนำมาฝึกฝนเป็นไก่กีฬา ชาวบ้านเรียกกันว่า ชนไก่ เป็นการละเล่นในชุมชนเป็นประเพณีมาเป็นเวลากว่า 700 ปี ดังคำกล่าวที่ว่า “เสร็จจากไร่จากนา ก็มากัดปลาตีไก่” (ปรีชา, 2556) จนกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยที่สืบทอดกันมา ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยมาถึงปัจจุบัน

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบชาวบ้าน ถือว่าเป็นภูมิปัญญาไทย ที่ช่วยให้สามารถอนุรักษ์พันธุ์ไก่ไทยได้ตลอดมา การอนุรักษ์แบบในถิ่น (In Situ Conservation) เป็นการอนุรักษ์แบบปล่อยให้ เป็นไปตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเลี้ยงกันอยู่ (อภิชัย, 2541) อาจไม่พอต่อการทำให้ไก่พื้นเมืองไทยคงอยู่ ทั้งสายพันธุ์ และความหลากหลายทางพันธุกรรม

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา (2546) รายงานว่าการอนุรักษ์แต่ละสายพันธุ์ไว้ จะสร้างประโยชน์ให้แก่การตลาดของไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการใช้ลักษณะเด่นเป็นคุณสมบัติในเงื่อนไขสำหรับประเทศคู่แข่งในตลาดโลก และถ้าประเทศไทยสามารถพัฒนาการผลิตแบบอนุรักษ์สายพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้สามารถจดลิขสิทธิ์พันธุ์ และนำไปใช้เป็น เครื่องมือการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย

ศิริพันธุ์ และคณะ (2546) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองไทย หรือที่นิยมเรียกกันว่า “ไก่ไทย” เป็น ไก่ที่มีการเลี้ยงกันมาแต่โบราณ โดยมีวัตถุประสงค์การเลี้ยงเพื่อการบริโภค (ใช้เป็นอาหาร) และ จำหน่ายเป็นรายได้ในครัวเรือน เพื่อการอนุรักษ์ตามลักษณะประจำพันธุ์ (เพื่อความสวยงาม) และ เลี้ยงเพื่อสันทนาการ สนุกสนาน (เพื่อเกมกีฬา) ไก่พื้นเมืองไทยมีลักษณะดีเด่นหลายประการ เช่น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ต้านทานโรคแมลงและพยาธิได้ดี ร่างกายแข็งแรงมีความสามารถในการ เชิงต่อสู้ หากินเก่ง ฟักไข่และเลี้ยงลูกได้เอง เนื้อมีรสชาติดี มีความน่ากินสูง ตลาดต้องการสูง จึงขาย ได้ราคาดีตลอดทั้งปี

ในอดีตที่ผ่านมา ไก่พื้นเมืองถูกปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติ ทั้งความเป็นอยู่ การให้อาหาร การผสมพันธุ์ ฯลฯ ผู้เลี้ยงไม่ได้เอาใจใส่ในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์อย่างจริงจัง แม้ภาครัฐก็เพียงแต่ ส่งเสริมให้มีการป้องกันโรคระบาดที่เกิดขึ้น แต่ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของไก่พื้นเมือง พบว่า ไก่พื้นเมืองสร้างเศรษฐกิจในชนบทได้อย่างมากมายมหาศาลกว่า 40,000 ล้านบาทต่อปี จาก การบริโภคและขายเป็นรายได้ในครัวเรือน (กรมปศุสัตว์, 2560)

ปรีชา (2556) รายงานว่า โดยทั่วไปเกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้บริโภคในครัวเรือนควบคู่ กับการทำเกษตรอื่นเป็นอาชีพเสริม หากมีมากพอจึงจำหน่ายเป็นรายได้แบบเศรษฐกิจพอเพียง เสมือนการออม ด้วยลักษณะที่สวยงามและมีนิสัยที่รักการต่อสู้ จึงถูกนำมาเลี้ยง 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงเศรษฐกิจเพื่อการบริโภค ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์ที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพ มีความสามารถในการปรับตัว และอยู่รอดในสภาพความเป็นอยู่ของประเทศ ไทยได้ดี ทั้งอุณหภูมิ อากาศ ภูมิประเทศ และสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เป็นธรรมชาติ จึงเลี้ยงง่าย ตาย ยาก ฟักไข่เองได้ ให้ลูกดก เลี้ยงลูกเก่ง เนื้อมีรสชาติดี เป็นที่ต้องการของตลาด กวาร์้อยละ 95 ของ ไก่พื้นเมืองไทย นำมาบริโภคเป็นอาหารในครัวเรือน มีเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้ สร้างเศรษฐกิจใน ชุมชนหมู่บ้าน โดยไม่ต้องพึ่งพาจากภายนอก ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงรูปแบบนี้ จึงเน้นการเลี้ยงรอด ให้ลูก ดก โตเร็ว รูปร่างใหญ่ ขายได้ราคาดี การจัดการเลี้ยงดูต้องให้ไก่ได้คุ้ยเขี่ยหากินเอง กินปลวก แมลง

ในดินเป็นอาหาร ทำให้ไก่มีสุขภาพแข็งแรงตามธรรมชาติ เนื้อแน่น รสชาติดี มีราคาสูง และเป็นที่ต้องการของตลาด การเลี้ยงไก่รูปแบบนี้เรียกกันทั่วไปว่า “ไก่กิโล” หรือ “ไก่แกง” หรือ “ไก่ต้ม”

2. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพื่อความสวยงาม ไก่พื้นเมืองไทยมีความหลากหลายสายพันธุ์ ได้แก่ เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เขียวหางดำ แดง เทา ลาย ชี เป็นต้น ในแต่ละสายพันธุ์จะมีลักษณะประจำพันธุ์ที่โดดเด่น แตกต่าง กันไปตามมาตรฐาน และอุดมทัศนียภาพที่กำหนดไว้ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองรูปแบบนี้ จะต้องคัดเลือกสายพันธุ์ โดยห้ามผสมข้ามสายพันธุ์โดยเด็ดขาด ต้องรักษาสายพันธุ์เหล่านั้นๆ ไม่ให้ปนเปื้อนสายพันธุ์อื่นซึ่งจะทำให้ลักษณะไม่เป็นไปตามลักษณะประจำพันธุ์หรืออุดมทัศนียภาพ ตัวที่มีลักษณะดีตามสายพันธุ์จะได้รับคัดเลือกเข้าประกวดเป็นไก่อนุรักษ์เพื่อความสวยงาม ใช้เป็นพ่อพันธุ์หรือแม่พันธุ์ปรับปรุงพันธุ์ต่อไป ไก่พื้นเมืองที่ชนะการประกวดจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้หลายเท่าของราคาไก่พื้นเมืองทั่วไป โดยเฉพาะตัวที่ได้รับรางวัลด้วยพระราชทาน อาจมีราคาสูงนับแสนบาท บางสายพันธุ์ถูกสร้างให้เป็นไก่อนุรักษ์ประจำถิ่น หรือประจำเมือง เช่น ไก่ชนนครสวรรค์ของพิษณุโลก ไก่ประดู่หางดำของอุทัยธานี ไก่เขียวหางดำ (พาลี) ของอุดรดิตต์ ไก่ต่างของจังหวัดแพร่ ไก่เทาทองของจังหวัดตาก เป็นต้น การเลี้ยงไก่รูปแบบนี้เรียกว่า เป็นการเลี้ยงไก่ชนสวยงาม หรือเรียกว่า “ไก่ประกวด” หรือ “ไก่โก้” หรือ “ไก่อนุรักษ์” (ภาพที่ 1.6)

3. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงกีฬาเพื่อสันทนาการ
ไก่พื้นเมืองไทยมีนิสัยรักการต่อสู้ จึงเป็นเหตุให้คนนำมาเลี้ยงไว้เพื่อต่อสู้ (ชนหรือตี) กัน เป็นกิจกรรมยามว่างงานในชนบท หลังฤดูการทำไร่ทำนา “เสร็จจากไร่นา มากัดปลาตีไก่” แต่ปัจจุบันการเลี้ยงไก่พื้นเมืองรูปแบบนี้ ได้รับการพัฒนาจนสามารถเป็นอาชีพได้ โดยคัดเลือกไก่ตัวที่มีลักษณะชั้นเชิงดี มีพันธุ์ประวัติดี รูปร่างดี มาฝึกฝนให้แข็งแรง แล้วนำไปขาย

ภาพที่ 1.6 ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

หรือไปต่อสู้ (ชนหรือตี) กันในสนามแข่งขัน เราเรียกการเลี้ยงไก่รูปแบบนี้ว่า “ไก่แกง หรือ ไก่ตี หรือ ไก่กีฬา” ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่แบบนี้ มีทั้งผู้ที่เพาะพันธุ์ไก่ขาย หรือนำไก่ไปชนเองในสนาม

อย่างไรก็ตาม ไก่พื้นเมืองไทย แม้จะมีลักษณะที่ดีเด่นหลายประการ เหมาะกับภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสังคมไทยเพียงใด แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการเช่นกัน อาทิ ไก่พื้นเมืองเจริญเติบโตช้า ใช้เวลาเลี้ยงค่อนข้างนาน ให้ไข่น้อย และฟักเป็นชุด จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีด้านตู้ฟักไข่มาช่วย การฟักไข่ต้องกกไข่ถึง 21 วัน เมื่อออกเป็นตัวแล้ว แม่ไก่ยังจะต้องเลี้ยงลูกต่อไปอีกประมาณ 2 เดือน จึงจะกลับมาให้ไข่อีก ทำให้ผลผลิตต่อปีค่อนข้างน้อย หากจะเลี้ยงเชิงธุรกิจ นอกจากนี้ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงกีฬาเพื่อสันทนาการ ยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย เกี่ยวกับการพนัน และด้านสวัสดิภาพสัตว์ด้วย

ปริมาณไก่พื้นเมืองและผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทย

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์ (2560) รายงานว่า ประเทศไทย มีปริมาณไก่พื้นเมือง จำนวน 88,858,089 ตัว และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน 2,430,663 ราย เฉลี่ยเลี้ยงรายละ 36 ตัว โดยกระจายอยู่ในพื้นที่ภาคต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 38,998,600 ตัว (ร้อยละ 43.9) ภาคเหนือ 24,522,666 ตัว (ร้อยละ 27.6) ภาคกลาง 14,581,125 ตัว (ร้อยละ 16.4) และภาคใต้ 10,755,698 ตัว (ร้อยละ 12.1)

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนไก่พื้นเมืองในประเทศเป็นรายจังหวัด พบว่า 5 จังหวัดที่มีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมากที่สุด คือ นครราชสีมา 8,485,558 ตัว (ร้อยละ 9.5) อุบลราชธานี 2,876,384 ตัว (ร้อยละ 3.2) เชียงราย 2,479,388 ตัว (ร้อยละ 2.8) สุรินทร์ 2,476,123 ตัว (ร้อยละ 2.8) และบุรีรัมย์ 2,471,036 ตัว (ร้อยละ 2.7)

การพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย

ปรีชา และคณะ (2557) รายงานว่า การพัฒนาสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงว่าเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์ใด หากเลี้ยงเพื่อการบริโภคในครัวเรือน หรือขายเป็นเนื้อ (พวกไก่แกงหรือไก่กิโล) จำเป็นต้องเน้นไก่ที่มีรูปร่างใหญ่ ออกเต็ม น่องเต็ม น้ำหนักมาก ไม่จำกัดสีหรือสายพันธุ์ การเลี้ยงลักษณะนี้มักเลี้ยงปล่อยให้เลี้ยงลูกเองหากินเอง และผสมพันธุ์กันเอง โดยกักบริเวณไว้ในคอก หรือเล้าที่แข็งแรงป้องกันสัตว์ร้าย กันแดด กันลม กันฝนได้ ให้แม่ไก่พาลูกไก่ ออกคุ้ยเขี่ยอาหารแล้วเสริมอาหารผสมบ้าง โดยเฉพาะช่วงไก่เล็ก แต่เมื่อโตขึ้นต้องฝึกให้กินอาหารธรรมชาติ และเสริมข้าวเปลือก พืชผักสีเขียว หรือผลไม้สุก เป็นต้น

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (พวกไก่ประกวดหรือไก่โก้) ต้องคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ตามมาตรฐานและอุดมทัศน์ของแต่ละสายพันธุ์ ผู้เลี้ยงควรนำไก่เข้าประกวดบ่อยๆ เพื่อให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของไก่ตนเอง และนำมาพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ตามที่คณะกรรมการวิจารณ์และเสนอแนะ รวมทั้งควรพัฒนาสายพันธุ์ตามมาตรฐานสายพันธุ์ที่กำหนดไว้แล้ว โดยห้ามผสมข้ามสายพันธุ์โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาสายพันธุ์แท้ดั้งเดิมเอาไว้

ส่วนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงกีฬา (พวกไก่แกงหรือไก่กีฬา) จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับชั้นเชิงการต่อสู้ของไก่พื้นเมืองแต่ละสายพันธุ์ แต่ละแห่ง หรือแต่ละภูมิภาค ผู้เลี้ยงมักเสาะแสวงหาสายพันธุ์ที่มีประวัติดี ตีเก่ง มาเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ประจำฟาร์ม โดยไม่คำนึงว่าเป็นสายพันธุ์ใด บางครั้งจำเป็นต้องผสมพันธุ์แบบเลือดชิด เพื่อรักษาสายพันธุ์ดีเอาไว้ เรียกว่า “การผสมลงเหล่า” ส่วนตัวที่ไม่ดีก็นำไปเป็นไก่แกงหรือไก่บริโภคต่อไป

การเพิ่มมูลค่าไก่พื้นเมืองไทย

ปรีชา และคณะ (2557) รายงานว่า การเพิ่มมูลค่าให้ไก่พื้นเมืองขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยไม่ได้ชำแหละหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ มี 2 รูปแบบคือ

1. การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นกระบวนการคัดเลือกไก่พื้นเมืองไทยที่มีลักษณะดีตามมาตรฐานพันธุ์ หรืออุดมทัศนีย์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ ผนวกกันระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจที่ดี (Performance and Economic Traits) เช่น ขนาด น้ำหนัก การเจริญเติบโต และความสมบูรณ์ของร่างกาย อาทิ ความเต็มของกล้ามเนื้อหน้าอก กล้ามเนื้อท้อง กล้ามเนื้อสะโพก กล้ามเนื้อน่อง คุณลักษณะความเป็นพ่อ-แม่พันธุ์ที่ดี เป็นต้น กับลักษณะตามตำนานหรือภูมิปัญญาไทยโบราณที่เกี่ยวข้องกับรูปร่างที่เหมาะสม และชั้นเชิงการต่อสู้ เช่น รูปทรง ท่าทาง อวัยวะส่วนต่างๆ อาทิ หัว หงอน ปาก หู คอ สร้อย ขน ลำตัว หาง แข้ง ขา นิ้ว เล็บ เทียบ ฯลฯ โดยลักษณะเหล่านี้ จะกำหนดให้เป็นอุดมทัศนีย์ นำมาเป็นตัวชี้วัด ให้คะแนนในแต่ละส่วน และเปรียบเทียบให้เห็นว่า ตัวใดมีลักษณะใกล้เคียงกับอุดมทัศนีย์มากที่สุด ตัวนั้นจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างมาก บางตัวที่ได้รับรางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม (Grand Champion) หรือถ้วยรางวัลพระราชทานอาจจะมีราคาสูงกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป 100 - 1,000 เท่า สามารถสร้างรายได้จนเป็นอาชีพที่มั่นคงได้ ตามคำกล่าวที่ว่า “เพิ่มมูลค่าให้ไก่บ้าน สืบสานภูมิปัญญาไทย นำรายได้สู่ครัวเรือน”

ภาพที่ 1.7 การประกวด
ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (ภาพที่ 1.7) นอกจากเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ไก่พื้นเมืองทั่วไปที่มีลักษณะตามอุดมทัศนีย์แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ดั้งเดิมของไก่พื้นเมืองไทยให้เป็นพันธุ์บริสุทธิ์ไม่มีการปนเปื้อนจากหลากหลายสายพันธุ์ในตัวเดียวกัน

2. การประลองไก่พื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสันตนาการ เป็นวิธีการคัดเลือกสายพันธุ์ตามชั้นเชิงและความสามารถในการต่อสู้ ส่วนใหญ่เป็นไก่เพศผู้ ซึ่งมีมาแต่โบราณตามคำกล่าวที่ว่า “เสร็จจากไร่นา มากัดปลาตีไก่” ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การนำไก่มาต่อสู้กัน (ชนไก่) ถือเป็นกีฬาในวังของชนชั้นสูง (นิสิต, 2542) ไก่ชนจึงมีความเกี่ยวพันกับพระมหากษัตริย์ไทย และเจ้านายชั้นสูงหลายพระองค์ อาทิ ไก่เหล็องหวางขาวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไก่เทาทองหวางขาวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไก่เขียวพาลีกับพระยาพิชัยดาบหัก ไก่ประดู่แสมดำกับพระเจ้าเสือและพระชนกจักรี เป็นต้น

บทที่ 2

การจำแนกพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุดมศรี และคณะ (2552) รายงานว่า ไก่แบ่งได้เป็นประเภท (Class) พันธุ์ (Breed) และสายพันธุ์ (Variety) โดยประเภท หมายถึง กลุ่มของไก่ที่มีการพัฒนาหรือกำเนิดในแหล่งภูมิศาสตร์เดียวกัน มีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ American, Asiatic, English และ Mediterranean ส่วนพันธุ์ (Breed) เป็น Subdivision ของประเภท ประกอบไปด้วย ไก่ที่มีความคล้ายกันของขนาด (Size) และรูปร่าง (Shape) สำหรับสายพันธุ์ (Variety) เป็น Subdivision ของพันธุ์ ประกอบด้วยไก่ที่มีสีขนและชนิดของหงอนเหมือนกัน

เกรียงไกร และคณะ (2543) ได้จำแนกไก่พื้นเมืองออกเป็น 4 พันธุ์ คือ ไก่กู (หรือไก่ชน) ไก่แจ้ ไก่ตะเภ่า และไก่กลายพันธุ์ คาดว่ามีไก่กู (หรือไก่ชน) อยู่ประมาณ 91% ของไก่พื้นเมืองทั้งหมดที่เหลือเป็นไก่แจ้ ส่วนไก่ตะเภ่า และไก่กลายพันธุ์พบน้อยมาก

ศิริพันธุ์และคณะ (2546) ได้จำแนกสีของไก่พื้นเมืองไทย เป็น 9 ประเภท ได้แก่ สีเหลือง สีประดู่ สีเขียว สีเทา สีเลา สีทองแดง สีดำ สีลาย และสีเหลือบ และได้รวบรวมลักษณะมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทยได้ 12 สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่เหลืองหางขาว ไก่พระนเรศวร ไก่ประดู่หางดำ ไก่เขียวหางดำ ไก่ประดู่เลาหางขาว ไก่เขียวเลาหางขาว ไก่เทาหางขาว ไก่ทองแดงหางดำ ไก่นกแดง ไก่นกกรด ไก่ลายหางขาว และไก่ซี

ปี 2545-2551 กรมปศุสัตว์ได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดำเนินการสร้างฝูงไก่พื้นเมืองของประเทศไทย จำนวน 4 พันธุ์ ได้แก่ ไก่ประดู่หางดำ ไก่เหลืองหางขาว ไก่แดง และไก่ซี โดยรวบรวมไก่พื้นเมืองไทยที่มีลักษณะภายนอกเหมือนไก่ทั้งสี่พันธุ์จากภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อให้ได้ความหลากหลายทางพันธุกรรมมากที่สุด แต่ละสายพันธุ์ เริ่มจากพ่อพันธุ์ 70 ตัว แม่พันธุ์ 350 ตัว มาผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์ เพื่อพัฒนาเป็นไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีลักษณะภายนอกประจำพันธุ์ที่สม่ำเสมอ และเป็นเอกลักษณ์เพื่อจำแนกพันธุ์ นำไปคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้มีคุณภาพเชิงเศรษฐกิจที่ดีเพิ่มขึ้น

อุดมศรี และคณะ (2552) รายงานว่า ลักษณะสำคัญที่นำมาจำแนกพันธุ์ไก่พื้นเมือง ได้แก่

- 1) ไก่ประดู่หางดำ มีสีขนลำตัวดำ สีหางดำ สีสร้อยคอและสร้อยหลังมีสีแดงเข้มหรือแดงประดู่ ปากสีดำ และแข้งเขียวอมดำถึงดำ
- 2) ไก่เหลืองหางขาว มีสีขนลำตัวดำ ขนหางดำแซมขาว สีสร้อยคอและสร้อยหลังมีสีเหลืองถึงเหลืองอมแดง สีปากเหลือง และสีแข้งเหลือง
- 3) ไก่แดง มีสีขนลำตัวแดง สีขนหางแดง-ดำ สีสร้อยคอและสร้อยหลังมีสีแดง สีปากและสีแข้งเหลือง และ
- 4) ไก่ซี มีขนสีขาวทั้งตัว สีปากและสีแข้งเหลือง

ศุภมิตรและคณะ (2553) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองของไทยมีลักษณะรูปร่างที่ปรากฏภายนอก (Phenotype) อยู่หลากหลาย สีขนมีตั้งแต่ ดำสนิท สีดำเหลือบน้ำเงิน สีน้ำตาล สีขาว และสีเหลือง ลักษณะเหล่านี้นำมาจำแนกสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองออกจากกัน ได้แก่ 1) สายพันธุ์ประตูทางดำ ตัวผู้มีขนสร้อยคอหลัง ปีก สีประตูแดง ขนลำตัว และหางสีดำล้วน ตัวเมียสีดำล้วน 2) สายพันธุ์เหลืองหางขาว ตัวผู้มีขนสร้อยคอ มีสีเหลือง สีขนลำตัวมีสีดำ และขนหางมีสีดำแซมขาว ส่วนตัวเมียมีลำตัวสีดำ ขนหางสีดำแซมขาว 3) สายพันธุ์แดง ตัวผู้มีขนสร้อยคอ ปีก สีแดง ขนบริเวณลำตัวมีสีแดง และขนหางมีสีแดงหรือดำ ตัวเมียมีสีขนสีแดงทั้งตัว และ 4) สายพันธุ์ซี มีขนสีขาวทั้งตัว ทั้งสองเพศ

อุดมศรี และคณะ (2552) สรุปลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย หลังจากสร้างฝูงไก่ 4 สายพันธุ์ ไว้ดังนี้

1. ไก่ประตูทางดำเพศผู้ มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 93.4) สีหน้าแดงถึงแดงอมดำ

ภาพที่ 2.1 ลักษณะไก่ประตูทางดำ (เพศผู้)

(ร้อยละ 97.8) สีตาเหลืองอมน้ำตาลถึงน้ำตาลอมดำ (ร้อยละ 89.6) สีปากดำ (ร้อยละ 98.2) สีขนสร้อยคอ-หลังแดง (ร้อยละ 68.6) สีขนหางดำ (ร้อยละ 82) สีขนลำตัวดำ (ร้อยละ 78.9) สีผิวหนังขาวอมเหลืองทั้งหมด และสีแข้งเขียวอมดำถึงดำ (ร้อยละ 98.5) (ภาพที่ 2.1)

ส่วนเพศเมีย มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 97.1) สีหน้าแดงถึงดำทั้งหมด สีตาเหลืองอมน้ำตาลถึงน้ำตาลอมดำ (ร้อยละ 92.9) สีปากดำ (ร้อยละ 98.5) สีขนสร้อยคอ (ร้อยละ 92.9) สีขนหางดำ (ร้อยละ 81.9) สีขนลำตัวดำ (ร้อยละ 90.4) สีผิวหนังขาวอมเหลืองทั้งหมด และสีแข้งเขียวอมดำถึงดำ (ร้อยละ 93.9)

2. ไก่เหลืองหางขาว เพศผู้ มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 95.4) สีหน้าแดง (ร้อยละ 99.2)

ภาพที่ 2.2 ลักษณะไก่เหลืองหางขาว (เพศผู้)

สีตาเหลืองอมน้ำตาลทั้งหมด สีปากเหลืองและเหลืองปนดำ (ร้อยละ 93.4) สีขนสร้อยคอ-หลังเหลืองและเหลืองอมแดง (ร้อยละ 95.4) สีขนหางดำแซมขาว (ร้อยละ 92.6) สีขนลำตัวดำ มีกระขาว (ร้อยละ 93.4) สีหนังขาวอมเหลืองทั้งหมดและสีแข้งเหลือง (ร้อยละ 86.6) (ภาพที่ 2.2)

ส่วนเพศเมีย มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 99.4) สีหน้าแดง (ร้อยละ 99.6) สีตาเหลืองอมน้ำตาลทั้งหมด สีปากเหลืองและเหลืองปนดำ (ร้อยละ 71.9) สีขนสร้อยคอ (ร้อยละ 71.2) สีขนหางและสีขนลำตัวสีดำมีจุดขาวทั้งหมด สีผิวหนังขาวอมเหลืองทั้งหมด และสีแข้งเหลืองและเหลืองปนดำ (ร้อยละ 71.0)

3. ไก่แดง เพศผู้ มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 94.3) สีหน้าแดงทั้งหมด สีตา

ภาพที่ 2.3 ลักษณะไก่แดง (เพศผู้)

เหลืองอมน้ำตาล (ร้อยละ 87.1) สีปากน้ำตาล (ร้อยละ 98.9) สีขนสร้อยคอ-หลังแดง (ร้อยละ 80.2) สีขนหางมีทั้งสีดำและสีแดง สีขนลำตัวแดง (ร้อยละ 92.5) สีผิวหนังขาวอมเหลืองทั้งหมด (ร้อยละ 96.9) และสีแข้งเหลือง (ร้อยละ 95.7) (ภาพที่ 2.3)

ส่วนเพศเมีย มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 98.6) สีหน้าแดงทั้งหมด สีตาเหลืองอมน้ำตาล (ร้อยละ 83.2) สีปากน้ำตาล (ร้อยละ 97.3) สีขนสร้อยแดงและแดงอมดำ (ร้อยละ 95.8) สีขนหางดำและแดง (ร้อยละ 98.5) สีผิวหนังขาวอมเหลือง (ร้อยละ 82.5) และสีแข้งเหลือง (ร้อยละ 93.1)

4. ไก่ซี เพศผู้ มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 99.3) สีหน้าแดง (ร้อยละ 96.3)

สีตาเหลืองทั้งหมด สีปากเหลือง (ร้อยละ 99.9) สีขนสร้อยคอ-หลัง สีขนหาง สีขนลำตัวขาวทั้งหมด สีผิวหนังเหลือง (ร้อยละ 88.3) และสีแข้งเหลือง (ร้อยละ 98.6) (ภาพที่ 2.4)

ภาพที่ 2.4 ลักษณะไก่ซี (เพศผู้)

ส่วนเพศเมีย มีลักษณะหงอนแบบหงอนถั่ว (ร้อยละ 99.7) สีหน้าชมพู (ร้อยละ 86.0) สีตาเหลืองทั้งหมด สีปากเหลือง (ร้อยละ 99.4) สีขนสร้อยคอ-หลัง สีขนหาง สีขนลำตัวขาวทั้งหมด สีผิวหนังขาว (ร้อยละ 94.3) และสีแข้งเหลือง (ร้อยละ 93.8)

อย่างไรก็ตาม สีสร้อยคอและสร้อยหลังของไก่ประดู่หางดำโดยปกติต้องเป็นสีแดงประดู่ แต่ปรากฏว่า ยังมีสร้อยสีเขียวบนอยู่ในฝูง ในอัตราส่วนค่อนข้างสูงพอสมควร ในการคัดเลือกไก่เป็นพ่อพันธุ์ชั่วอายุต่อไป นอกจากจะดูที่สร้อยคอ (Hackle) และขนรองหลัง (Saddle) แล้วต้องดูถึงขนหลัง (Back) ด้วยว่าต้องเป็นสีแดงประดู่

ทั้งหมด รวมทั้งแม่พันธุ์ต้องดูแข่งด้วยว่าต้องเป็นสีดำไม่ใช่สีเขียว เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการคัดไก่เขียวหางดำ ซึ่งมีลักษณะสีขนใกล้เคียงกับประดู่หางดำ ส่วนอีกแปดลักษณะที่เหลืองอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ปรีชา (2556) ได้แยกกลุ่มสีของสร้อยและขนในไก่พื้นเมืองไทย ออกตามกลุ่มสีหลัก 10 กลุ่มสี ดังนี้

1. กลุ่มสีเหลือง ได้แก่ เหลืองหางขาว เหลืองหางดำ เหลืองลูกปลา เหลืองโสน เหลืองรวก
2. กลุ่มสีประดู่ ได้แก่ ประดู่หางดำ ประดู่หางขาว ประดู่แสมดำ ประดู่แดง
3. กลุ่มสีเขียว ได้แก่ เขียวหางดำ เขียวไขก้า เขียวพาลี เขียวสร้อยทอง เขียวแข่งเขียวตาลาย
4. กลุ่มสีเทา ได้แก่ เทาหางขาว เทาหางดำ เทาทอง เทาแดง เทาดำ เทาขี้ควาย เทาสามสี
5. กลุ่มสีเลา ได้แก่ เหลืองเลา เขียวเลา เทาเลา ประดู่เลา เลาสามสี
6. กลุ่มสีแดง ได้แก่ แดงนกรวด (พื้นดำหางดำ) แดงทองแดง (พื้นแดงหางดำ) แดงนกแดง (แดงทั้งตัว) นาก (แดงทั้งตัวแต่สีจางกว่า)

7. **กลุ่มสีต่าง** ได้แก่ ต่างสามสี (ไตรรงค์) ต่างห้าสี (เบญจรงค์) ต่างสร้อยทอง ต่างขาวดำ (สองสี) ต่างเปราะ

8. **กลุ่มสีขาว** ได้แก่ ขาวบริสุทธิ์ (ขาวมะลิ) ขาวมุก ขาวเผือก

9. **กลุ่มสีลาย** ได้แก่ ลายหางยาว ลายหางดำ ลายนกกระทา ลายกาเหว่า ลายสร้อยทอง ลายข้าวตอก

10. **กลุ่มสีเหลือบ** ได้แก่ เหลือบหางดำ (เหลือบประดู่) เหลือบหางขาว เหลือบสาธิตา เหลือบสาธิตาขี้ควาย

ปี 2541 สมาคมนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ได้ประกาศรับรองอุดมทัศน์ของไก่ชนไทย 2 พันธุ์ที่มีชื่อเสียง คือ ไก่เหลืองหางขาว และไก่ประดู่หางดำ ต่อมาในปี 2546 ได้ประกาศรับรองพันธุ์ อีก 8 สายพันธุ์ คือ ไก่เขียวหางดำ ไก่เทาหางขาว ไก่นกกรด (หางดำ) ไก่นกแดง (หางแดง) ไก่ทองแดง (หางดำ) ไกลายหางขาว ไก่เขียวเลาหางขาว และไก่ประดู่เลาหางขาว และในปี 2557 อีก 2 สายพันธุ์ คือ ไก่แสมดำ และไก่ซี รวมเป็น 12 สายพันธุ์ในปัจจุบัน

นิสิต (2561) สรุปว่าไก่พื้นเมืองไทยที่มีการเลี้ยงอยู่เพื่ออนุรักษ์เป็นไก่ชนไทย มีอยู่หลายสี ปัจจุบันไก่พื้นเมืองไทยที่เลี้ยงเพื่อเป็นเกมกีฬา เลี้ยงเพื่ออนุรักษ์ หรือเลี้ยงเพื่อความสวยงาม แยกตามสีของตัวไก่ได้ดังนี้ คือ ไก่สีเหลือง ไก่สีประดู่ ไก่สีเขียว ไก่สีแดง ไก่สีเทา ไก่สีต่าง ไก่สีขาว ไก่สีลาย และไก่สีดอกหมาก โดยแบ่งยุคสมัยของประวัติศาสตร์ไทยกับการพัฒนาไก่สีต่างๆ ดังนี้

1. ยุคอาณาจักรล้านนา ได้แก่ ไก่สีขาว เช่น ไก่ขาวลำปาง (ภาพที่ 2.5) เป็นต้น
2. ยุคอาณาจักรทวารวดี และไชยาศรีวิชัย ได้แก่ ไก่สีแดง เช่น ไก่แดงไชยา (ภาพที่ 2.6) เป็นต้น
3. ยุคอาณาจักรกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ได้แก่ ไก่สีประดู่ เช่น ไก่ประดู่พ้อขุน (ภาพที่ 2.7) เป็นต้น

ภาพที่ 2.5 ไก่สีขาว

ภาพที่ 2.6 ไก่สีแดง

ภาพที่ 2.7 ไก่สีประดู่

4. ยุคอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้แก่ ไก่สีเหลือง เช่น ไก่เหลืองนเรศวร (ภาพที่ 2.8) และไก่สีต่าง เช่น ไก่ต่างพระลอ (ภาพที่ 2.9) เป็นต้น

5. ยุคอาณาจักรกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ได้แก่ ไก่สีเทา เช่น ไก่เทาทองหางขาวพระเจ้าตาก (ภาพที่ 2.10) และไก่สีเขียว เช่น ไก่เขียวพาลีพระยาพิชัยดาบหัก (ภาพที่ 2.11) เป็นต้น

6. ยุคอาณาจักรกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพฯ) เป็นราชธานี ได้แก่ ไก่สีลาย (ภาพที่ 2.12)

6. ยุคอาณาจักรกรุงรัตนโกสินทร์ (กรุงเทพฯ) เป็นราชธานี ได้แก่ ไก่สลวย (ภาพที่ 2.12) เช่น ไก่ลายพลอยเชียงใหม่ และไก่สีดอกหมาก เช่น ไก่ดอกหมากหางขาว (ภาพที่ 2.13) เป็นต้น

ภาพที่ 2.8 ไก่สีเหลือง

ภาพที่ 2.9 ไก่สีดำ

ภาพที่ 2.10 ไก่สีเทา

ภาพที่ 2.11 ไก่สีเขียว

ภาพที่ 2.12 ไก่สลวย

ภาพที่ 2.13 ไก่สีดอกหมาก

ในแต่ละยุคจะเห็นว่า ไก่สีต่างๆ ได้รับความนิยมในการเลี้ยงอย่างแพร่หลาย ซึ่งล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับเจ้านายชั้นสูง ตามความเชื่อ เรื่องเล่า ตำนาน หรือพงศาวดารที่ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง

สีประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย

ปรีชา (2556) รายงานว่า สีของไก่พื้นเมืองไทย มักถูกนำมากำหนดเป็นชื่อสายพันธุ์ โดยใช้สีของสร้อย (สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ซึ่งมักเป็นสีเดียวกัน) และสีของหาง (หางกะลวย) เพศผู้เป็นหลัก เช่น

สายพันธุ์เหลืองหางขาว มีสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก สีเหลือง ส่วนหางมีสีขาว (ภาพที่ 2.14)

สายพันธุ์ประตูหางดำ มีสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก สีประตู ส่วนหางมีสีดำ (ภาพที่ 2.15)

สายพันธุ์ทองแดงหางดำ มีสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก สีแดง ส่วนหางมีสีดำ (ภาพที่ 2.16)

สายพันธุ์เขียวเลา (หางขาว) มีสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก เป็นสองเฉดสี คือท่อนล่าง สีขาว ท่อนบนสีเขียว ส่วนหางมีสีขาว (ภาพที่ 2.17)

ภาพที่ 2.14 ไก่เหลืองหางขาว

ภาพที่ 2.15 ไก่ประดู่หางดำ

ภาพที่ 2.16 ไก่ทองแดงหางดำ

ภาพที่ 2.17 ไก่เขียวเลา (หางขาว)

สีดังกล่าว จะปรากฏบนอวัยวะส่วนต่างๆ ดังนี้

1. สีสร้อย ได้แก่ สร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก เช่น สีเหลือง สีประดู่ สีดำ สีแดง น้ำตาล ฯลฯ หรืออาจมีสองเฉดสี เช่น เหลืองเลา ประดู่เลา เขียวเลา ฯลฯ
 2. สีหาง ได้แก่ หางพัด หางรอง หางกะลวย และระย้าหาง เช่น สีขาว สีดำ เป็นต้น
 3. สีขนพื้น ได้แก่ ขนใต้คอ ขนอก ขนท้อง ขนข้างตัว และขนน่อง เช่น สีดำ สีเขียว สีแดง สีลาย สีเทา สีต่าง ฯลฯ
 4. สีปีก ได้แก่ ปีกใน ปีกนอก และปีกไซ เช่น สีดำ สีขาว สีเทา สีแดง สีเขียว สีต่าง สีเหลือง ฯลฯ
 5. สีปาก ได้แก่ ปากบน ปากล่าง ปลายปาก (จงอยปาก) เช่น สีขาวอมเหลือง (งาช้าง) สีเหลือง สีดำ ฯลฯ
 6. สีตา ที่ดวงตา (รอบนัยน์ตา) เช่น สีขาวซีด (แบบตาปลาหมอตาย) สีโพล (น้ำตาลอ่อนหรือเหลืองแก่) สีเหลืองอ่อน สีดำ สีแดง ตาหลาย ฯลฯ
 7. สีแข้ง ได้แก่ หน้าแข้ง ท้องแข้ง เกล็ด และเดือย สีเดียวกับสีปาก เช่น สีขาว สีดำ สีเขียว สีน้ำตาล ฯลฯ
 8. สีนิ้วและสีเล็บ มีสีเดียวกับสีปาก สีแข้ง และสีเดือย
- รายละเอียดสีประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย แต่ละสายพันธุ์จะกล่าวในหัวข้ออุดมทัศน์ (Standard of Perfection) ต่อไป

การจำแนกสีไก่พื้นเมืองไทย

ปรีชา (2556) ได้สรุปว่า ไก่พื้นเมืองไทย (เพศผู้) จำแนกตามลักษณะภายนอกและสีที่ปรากฏได้ดังนี้

1. กลุ่มสีเหลือง ได้แก่

1.1 เหลืองหางขาว (ภาพที่ 2.18)

1.1.1 เหลืองนเรศวร หรือ เหลืองประภัสสร

1.1.2 เหลืองใหญ่

1.1.3 เหลืองรวก

1.1.4 เหลืองโสน

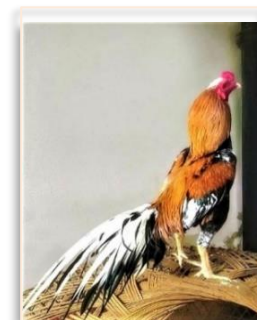
1.1.5 เหลืองเลา

1.1.6 เหลืองทับทิม

1.1.7 เหลืองลูกปลา

1.1.8 เหลืองโนรี (คอแดง)

1.2 เหลืองหางดำ

ภาพที่ 2.18 ไก่สีเหลือง
(เหลืองหางขาว)

2. กลุ่มสีประดู่

2.1 ประดู่หางดำ (ภาพที่ 2.19)

2.1.1 ประดู่เม็ดมะขามไหม้

2.1.2 ประดู่แสมดำ

2.1.3 ประดู่แข้งเขียวตาลาย

2.1.4 ประดู่แดง

2.2 ประดู่หางขาว

2.2.1 ประดู่เลา

ภาพที่ 2.19 ไก่สีประดู่
(ประดู่หางดำ)

3. กลุ่มสีเขียว

3.1 เขียวหางดำ (ภาพที่ 2.20)

3.1.1 เขียวแมลงภู

3.1.2 เขียวไข่กา

3.1.3 เขียวแข้งเขียวตาลาย

3.1.4 เขียวสร้อยทอง

3.2 เขียวหางขาว

3.2.1 เขียวเลา

ภาพที่ 2.20 ไก่สีเขียว
(เขียวหางดำ)

4. กลุ่มสีเทา

- 4.1 เทาหางขาว (ภาพที่ 2.21)
 - 4.1.1 เทาทอง
 - 4.1.2 เทาแดง
 - 4.1.3 เทาสวาด
- 4.2 เทาหางดำ
 - 4.2.1 เทาดำ หรือ เทาซี้ควาย

ภาพที่ 2.21 ไก่สีเทา
(เทาหางขาว)

5. กลุ่มสีแดง

- 5.1 แดงหางดำ
 - 5.1.1 ทองแดง (ภาพที่ 2.22)
 - 5.1.2 นกกด
 - 5.1.3 ตะเภาทอง
- 5.2 แดงหางแดง
 - 5.2.1 นกแดง (ภาพที่ 2.23)
 - 5.2.2 นาก
- 5.3 แดงหางขาว
 - 5.3.1 แดงเลา

ภาพที่ 2.22 ไก่สีแดง
(ทองแดงหางดำ)

ภาพที่ 2.23 ไก่สีแดง
(นกแดงหางแดง)

6. กลุ่มสีลาย

- 6.1 ลายหางขาว (ภาพที่ 2.24)
 - 6.1.1 ลายลูกข่อย
 - 6.1.2 ลายลูกหวาย
 - 6.1.3 ลายดอกอ้อ
 - 6.1.4 ลายข้าวตอก
 - 6.1.5 ลายนกกระทา
 - 6.1.6 ลายกาเหว่า
- 6.2 ลายหางดำ

ภาพที่ 2.24 ไก่สีลาย
(ลายหางขาว)

7. กลุ่มสีขาว

- 7.1 ซี (ภาพที่ 2.25)

ภาพที่ 2.25 ไก่สีขาว (ซี)

8. กลุ่มสีต่าง

8.1 ต่างเบญจรงค์ (ภาพที่ 2.26)

8.2 ต่างไตรรงค์

8.3 ต่างซี้ควาย

8.4 ต่างเปราะ

ภาพที่ 2.26 ไก่สีต่าง

ภาพที่ 2.27 ไก่สีเหลือง

9. กลุ่มสีเหลือง

9.1 เหลืองสาธิตา

9.2 เหลืองประดู่ (ภาพที่ 2.27)

พน (2543) รายงานว่า เรื่องของสีไก่พื้นเมืองไทยเป็นที่สับสนกันมาก สีของไก่ได้เข้ามาเป็นตัวบ่งบอกสายพันธุ์ แต่โบราณมาเรานิยมตั้งชื่อสายพันธุ์ไก่ โดยเอาสีสร้อย (ที่คอ-ที่หัวปีก-ที่หลัง) ซึ่งเป็นสีเดียวกันรับกันเป็นตัวตั้ง แล้วเอาสีของหางกลายเป็นตัวตามเป็นหลักในสายพันธุ์แท้ และจะมีตาและแข้งมาต่อเติมในสายพันธุ์ย่อย จำแนกไก่พื้นเมืองไทยออกได้ดังนี้

1. ประดู่หางดำ เป็นสายพันธุ์แท้แม่บท แยกย่อยได้

1.1 ประดู่แสมดำ (แข้งดำตาดำ)

1.2 ประดู่มะขามใหม่ (แข้งน้ำตาลตาไฟล) (ภาพที่ 2.28)

1.3 ประดู่แข้งเขียวตาลาย

1.4 ประดู่แดง (แข้งแดงตาแดง)

ภาพที่ 2.28 ไก่ประดู่หางดำ

2. เหลืองหางขาว

2.1 เหลืองใหญ่หรือเหลืองประภัสสร (ภาพที่ 2.29)

2.2 เหลืองรวก

2.3 เหลืองดอกโสน

2.4 เหลืองเลา

2.5 เหลืองทับทิม

2.6 เหลืองธรรมดา

ภาพที่ 2.29 ไก่เหลืองหางขาว

3. เขียวหางดำ

3.1 เขียวพาลี (ภาพที่ 2.30)

3.2 เขียวมรกต

3.3 เขียวพระรถ

3.4 เขียวไข่กา

3.5 เขียวสาธิตา

3.6 เขียวแมลงทับ

ภาพที่ 2.30 ไก่เขียวหางดำ

4. เทาหางขาว

- 4.1 เทาทองคำ (ฤๅษี) (ภาพที่ 2.31)
- 4.2 เทาทองแดง
- 4.3 เทาสวาด (เรีอรบ)
- 4.4 เทาเงินยวง (ขี้เถ้า)
- 4.5 เทาดำ (เทาขี้ควาย)

ภาพที่ 2.31 ไก่เทาหางขาว

5. นกกรดหางดำ

- 5.1 กรดแดง (ภาพที่ 2.32)
- 5.2 กรดดำ
- 5.3 กรดเหลือง
- 5.4 กรดลาย (กะปูด)

ภาพที่ 2.32 ไก่กรดหางดำ

6. นกแดงหางแดง

- 6.1 แดงขาด
- 6.2 แดงทับทิม
- 6.3 แดงเพลิง
- 6.4 แดงนาก

ภาพที่ 2.33 ไก่แดงหางแดง

7. ทองแดงหางดำ

- 7.1 แดงใหญ่ (ภาพที่ 2.34)
- 7.2 แดงตะเภาทอง
- 7.3 แดงแข้งเขียวตาลาย
- 7.4 แดงอ่อน

ภาพที่ 2.34
ไก่ทองแดงหางดำ

ภาพที่ 2.35
ไก่อลายหางขาว

8. ลายหางขาว

- 8.1 ลายลูกข่อย (ภาพที่ 2.35)
- 8.2 ลายลูกหวาย
- 8.3 ลายดอกอ้อ
- 8.4 ลายกาเหว่า
- 8.5 ลายนกกระทา
- 8.6 ลายเป็ย (ข้าวตอก)

9. ไนรีหางขาว

9.1 เหลืองไนรี

9.2 แดงไนรี

10. เขียวเลาหางขาว

10.1 เลาใหญ่หางขาว (ภาพที่ 2.36)

10.2 เลาเล็กหางขาว

10.3 เลาดอกเลาหางขาว

10.4 เลาดอกกระประแป้ง

10.5 เลาขลิบทอง

ภาพที่ 2.36
ไก่เขียวเลาหางขาว

11. ดอกหมากหางขาว

11.1 โยดอกหมาก

11.2 สร้อยดอกหมาก (ภาพที่ 2.37)

11.3 โยผ้าพระ

11.4 เหลืองโย

ภาพที่ 2.37
ไก่อดอกหมากหางขาว

12. กาดำหางดำ

12.1 พญากาดำ (ภาพที่ 2.38)

12.2 ดำมินหม้อ

12.3 ดำนิลกาฬ

12.4 ดำควนไฟ

ภาพที่ 2.38
ไก่อดำหางดำ

ไก่พื้นเมืองไทยทั้ง 12 สายพันธุ์ดังกล่าว เป็นไก่พันธุ์แท้แต่โบราณที่ยังพอมืออยู่ แต่บางสายพันธุ์แทบจะสูญพันธุ์ไปแล้ว เช่น กาดำหางดำ หรือพญากาดำ

ส่วนไก่สีอื่นๆ ที่คล้ายๆ สีหลักแท้ 12 พันธุ์ดังกล่าว ที่เกิดจากการผสมข้ามสายพันธุ์ระหว่างพันธุ์แท้หลัก เราเรียกไก่กลายพันธุ์ คือ เหมือนพ่อส่วนหนึ่ง เหมือนแม่ส่วนหนึ่ง หรือบางตัว ผิดแผกแตกต่างไปจากต้นสายพันธุ์เดิมที่เรียกว่า ผ่าเหล่า อาจจะเอามาทำเป็นสายพันธุ์ใหม่ขึ้นมาได้

ไก่กลายพันธุ์ที่มาจากการผสมระหว่างพันธุ์แท้ 2 สายพันธุ์ที่พบเห็นอยู่ทั่วไป ได้แก่

1. เหลืองหางขาวผสมประดู่หางดำ จะได้ลูก

- 1.1 ประดู่หางดำ (สีอ่อน)
- 1.2 เหลืองหางขาว (สีเข้ม)
- 1.3 ประดู่หางขาว (ภาพที่ 2.39)
- 1.4 เหลืองหางดำ
- 1.5 เหลืองกลีบบัวหางขาว
- 1.6 เหลืองลูกปลาหางดำ-หางขาว
- 1.7 เหลืองประดู่หางขาว-หางดำ
- 1.8 ประดู่หมก

ภาพที่ 2.39 ไก่ประดู่หางขาว

2. ประดู่หางดำผสมเขียวหางดำ จะได้ลูก

- 2.1 ประดู่หางดำ (ภาพที่ 2.40)
- 2.2 เขียวหางดำ
- 2.3 เขียวประดู่
- 2.4 ประดู่เขียว
- 2.5 เขียวสร้อยทอง

ภาพที่ 2.40 ไก่ประดู่หางดำ

3. เขียวหางดำผสมเหลืองหางขาว จะได้ลูก

- 3.1 เขียวหางดำ (ภาพที่ 2.41)
- 3.2 เหลืองหางขาว
- 3.3 เขียวสร้อยมะรุ้ม
- 3.4 เขียวสร้อยทอง
- 3.5 เหลืองลากหม้อ
- 3.6 เหลืองลูกปลา
- 3.7 เหลืองประทัดเหล็ก

ภาพที่ 2.41 ไก่เขียวหางดำ

4. โนรีหางขาวผสมเหลืองหางขาว จะได้ลูก

- 4.1 โนรีหางขาว
- 4.2 เหลืองหางขาว (ภาพที่ 2.42)
- 4.3 เหลืองกลีบบัว
- 4.4 ตัวแดงแฉงข้าง
- 4.5 เหลืองลูกวัว

ภาพที่ 2.42 ไก่เหลืองหางขาว

5. เหลืองหางขาวผสมนกแดง-ทองแดง-นกกรด จะได้ลูก

- 5.1 เหลืองหางขาว
- 5.2 นกแดงหางแดง
- 5.3 ทองแดงหางดำ
- 5.4 นกกรดหางดำ (ภาพที่ 2.43)
- 5.5 เหลืองหางตั้ง
- 5.6 นกแดงหางขาว
- 5.7 นกกรดหางขาว
- 5.8 ทองแดงหางขาว

ภาพที่ 2.43 ไก่ นกกรดหางดำ

6. ประดู่หางดำผสมนกแดง-ทองแดง-นกกรด จะได้ลูก

- 6.1 ประดู่หางดำ
- 6.2 นกแดงหางแดง (ภาพที่ 2.44)
- 6.3 ทองแดงหางดำ
- 6.4 นกกรดหางดำ
- 6.5 ประดู่คอแดง
- 6.6 ประดู่สร้อยแดง
- 6.7 ประดู่ตัวแดง

ภาพที่ 2.44 ไก่ นกแดงหางแดง

7. ลายหางขาวผสมประดู่หางดำ จะได้ลูก

- 7.1 ลายหางขาว (ภาพที่ 2.45)
- 7.2 ประดู่หางดำ
- 7.3 ลายประดู่หางดำ
- 7.4 ลายประดู่หางขาว
- 7.5 ประดู่หางขาว
- 7.6 ลายหางดำ

ภาพที่ 2.45 ไก่ ลายหางขาว

8. เทาหางขาวผสมประดู่หางดำ จะได้ลูก

- 8.1 เทาหางขาว (ภาพที่ 2.46)
- 8.2 ประดู่หางดำ
- 8.3 เทาหางดำ
- 8.4 ประดู่หางขาว
- 8.5 เทาประดู่
- 8.6 ประดู่เทา

ภาพที่ 2.46 ไก่ เทาหางขาว

9. เชี่ยวเลาหางขาวผสมประตูหางดำ จะได้ลูก

- 9.1 เชี่ยวเลาหางขาว (ภาพที่ 2.47)
- 9.2 ประตูหางดำ
- 9.3 ประตูเลาหางขาว
- 9.4 ประตูเลาหางดำ
- 9.5 เชี่ยวเลาหางดำ
- 9.6 ประตูหางขาว

ภาพที่ 2.47 ไก่เชี่ยวเลาหางขาว

10. เทาหางขาวผสมเหลืองหางขาว จะได้ลูก

- 10.1 เทาหางขาว
- 10.2 เหลืองหางขาว (ภาพที่ 2.48)
- 10.3 เทापนเหลืองหางขาว
- 10.4 เหลืองปนเทาหางขาว

ภาพที่ 2.48 ไก่เหลืองหางขาว

ถ้าผสมข้ามพันธุ์หลายๆชั้นก็จะเกิดพวก กระ-ต่าง-จุด ขึ้นมาแซมมากมาย บางตัวอาจเกิดขาวกระ - ต่าง ก็มี เพราะเกิดจากสียีนที่ควบคุมบกร่อง

การกลายพันธุ์และผ่าเหล่าของไก่พื้นเมืองไทย

พน (2542) รายงานว่า จากการผสมไก่พื้นเมืองข้ามสายพันธุ์ ทำให้เกิดการกลายพันธุ์และผ่าเหล่าขึ้นได้มากมายดังกล่าว ซึ่งการกลายพันธุ์และผ่าเหล่าเกิดจากโครโมโซมของพ่อ-แม่พันธุ์ ยีนหลายอย่าง ความเด่นความด้อยจึงเกิดมาได้มาก ถ้าเด่น + เด่นก็จะได้ดี ถ้าเด่น + ด้อยก็พอใช้ ถ้าด้อย + ด้อยก็จะไม่ดีหรือเลว กรณีเด่น + เด่น ผ่าเหล่าออกมา ถ้าเอาไปพัฒนาก็จะได้พันธุ์ใหม่ที่ดียิ่ง เช่นคนโบราณทำสายพันธุ์จนได้พันธุ์ดีๆ ทำจนลงเหล่าก็ได้สายพันธุ์ใหม่ ถ้าไม่ยึดเหล่าลงเหล่าก็จะกลายพันธุ์ไปเรื่อยๆ จะเกิดไก่หลากหลายสีเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันเรามักเห็นไก่กลายพันธุ์และผ่าเหล่าเป็นสีพื้น จนแทบจะเรียกว่าเป็นพันธุ์แท้ เช่น ประตูหางขาว เหลืองหางดำ ประตูเลาหางดำ ประตูเลาหางขาว นกแดงหางขาว ทองแดงหางขาว นกกรวดหางขาว เป็นต้น สาเหตุเพราะไก่เหล่านี้ อาจจะมียีนเด่น และเก่ง คนจึงเอามาผสมกันจนเกือบจะลงเหล่า หรือลงเหล่าแล้ว ลูกไก่จึงออกมาเป็นลูกผสมที่ค่อนข้างนิ่ง มีให้เห็นกันทุกๆ ไป จนเห็นว่าเป็นพันธุ์แท้ไปแล้วก็มี

บทที่ 3

ลักษณะประจำพันธุ์ของไก่พื้นเมืองไทย

พน (2542) รายงานว่า ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย มีหลากหลายสายพันธุ์ สีสันหน้าตา แข็งขา แตกต่างกันไป เราจึงใช้สิ่งเหล่านั้นเป็นตัวบ่งบอกแบ่งสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง โดยใช้สีขนเป็นตัวนำ เช่น เหลือง ประดู่ เขียว แดง ขาว เทา ดำ ใช้สีขนทางเป็นตัวตาม เช่น ขาว ดำ แดง และใช้สีของตา แข็งขา ปาก ผิวหนัง เป็นตัวประกอบ เช่น เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เขียวหางดำ ประดู่แข้งเขียวตาลาย ทองแดงหางดำ นกแดงหางดำ นกกรดหางดำ เทาหางขาว ลายหางขาว ดอกหมากหางขาว เป็นต้น

ส่วนต่างๆ ของไก่พื้นเมืองไทย แต่ละสายพันธุ์จะต้องมีสีรับกัน เช่น ไก่เหลืองหางขาวจะต้องมีตาสีเหลืองอ่อน (ตาปลาหมอตาย) ปาก จมูก เล็บ เดือย แข้ง เกล็ด นิ้ว เป็นสีเหลืองอ่อน (สีงาช้าง) คือ ขาวอมเหลือง หนังสีชมพูแก่ ไก่ประดู่หางดำ (มะขามไหม้) จะต้องมีตาสีไพรแก่ (เหลืองออกน้ำตาล) ปากจมูก เล็บ เดือย เกล็ด แข้ง เนื้อ เป็นสีน้ำตาล หรือสีไพรแก่ เช่นกัน

การพิจารณาสีขนเป็นหลัก จึงเป็นตัวบ่งบอกที่ชัดเจน ตามที่พน (2542) สรุปไว้ 6 ประเภท คือ

1. ขนพื้นตัว หมายถึง ขนที่อยู่บริเวณหน้าอก ใต้คอ ใต้ปีก และบั้นขา (ภาพที่ 3.1)
2. ขนปีก หมายถึง ขนที่อยู่ส่วนของปีกใน ปีกนอก และปีกไซ
3. ขนสร้อย หมายถึง ขนที่ปลายแหลม อยู่ที่คอ ปีก และหลัง
4. ขนกะलय หมายถึง ขนที่เป็นหางเอกและยาวที่สุด (ภาพที่ 3.2)
5. ขนอุย หมายถึง ขนอ่อน หรือขนแรกขึ้น
6. ขนพัด หมายถึง ขนที่อยู่โคนหางเรียงกัน ส่วนปลายมน

ขนพื้นตัวจะเป็นสีเดียวกันตลอด ขนปีก ขนพัด จะต้องเป็นสีเดียวกัน ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ระบาย จะต้องเป็นสีเดียวกันตลอด ขนกะलय ก็เป็นสีเดียวกันเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ไก่ประดู่หางดำ ขนพื้นตัวต้องดำสนิท ขนอุย ขนปีก ขนหางพัด หางกะलयสีดำสนิท ขนสร้อยคอ สร้อยปีก และสร้อยหลังสีประดู่ สีเดียวกันตลอด หรือไก่เหลืองหางขาว ขนพื้นตัวสีดำตลอด ขนสร้อยคอ สร้อยปีก และสร้อยหลัง ระบาย สีเหลืองสีเดียวกันตลอด ขนพัดดำปลายจุดขาว ขนกะलयคู่กลาง ขาวปลอด เส้นอื่นๆ ขาวปลายดำ เป็นต้น

ภาพที่ 3.1 ขนพื้นตัวไก่

ภาพที่ 3.2 ขนกะलयไก่

ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยที่พึงประสงค์

ปรีชา (2556) สรุปไว้ มีดังนี้

1. เพศผู้

1.1 ลักษณะทั่วไป

1.1.1 รูปทรง สูงทรงหงส์ สง่าผ่าเผย (ภาพที่ 3.3)

1.1.2 ขนาดใหญ่ ให้เนื้อมาก น้ำหนัก 3 กก. ขึ้นไป

1.1.3 กิริยาท่าทาง องอาจปราดเปรียว เล่นสร้อย
ตีนตัวตลอดเวลา กระพือปีก

1.1.4 ท่ายืน ปีกยก ออกตั้ง ผงาดดังราชสีห์

1.1.5 ท่าเดิน-วิ่ง คล่องแคล่ว ว่องไว เมื่อยกเท้าจะกำน้ำ
เมื่อย่างลงพื้นจะแบน้ำทั้งหมด

ภาพที่ 3.3 รูปทรงไก่เพศผู้

1.2 ส่วนหัว (ภาพที่ 3.4)

1.2.1 หัวใหญ่ กว้าง กลม สมส่วนกับใบหน้า

1.2.2 กะโหลก อวบยาว กลมกลิ้ง ยาว 2 ตอน ส่วน
หน้าเล็กกว่าส่วนท้าย มีรอยไขหัวชัดเจน ตามธรรมชาติ

1.2.3 หน้า แหลม เกลี้ยงเกลา และกลมกลิ้งแบบหน้า
นกยูง สีแดงจัด

1.2.4 ตา ขนตาเป็นวงรี นัยน์ตากลมเล็ก คมวาว สดใส

1.2.5 คิ้ว โหนกนูน เป็นสันโค้งบังเข้าตา

1.2.6 จมูก รูจมูกกว้างเด่นชัด มีฝาปิดจมูก

1.2.7 ปากโคน ปากใหญ่ ปลายปากงุ้มคล้ายปากนกแก้ว ปากบนมีร่องนำชัดเจน
ทั้งสองข้าง ปากบนปิดปากล่างสนิท แข็งแรงมั่นคง

1.2.8 หงอน หงอนไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ลักษณะหงอนหิน “หน้าหงอนบาง กลาง
หงอนสูง ปลายหงอนกดกระหม่อม” ผิวหงอนบางเป็นกำมะหยี่ สีแดงสดใส ไม่ลึ้มหรือพับ

1.2.9 หู รูหูกลม มีขนปิดสนิท (หูไม่กลวง) มีสีตามสายพันธุ์

1.2.10 ตุ่มหู เล็ก ไม่หย่อนยาน ลักษณะ รัตติง” สีแดงสดใส ไม่มีสีขาวปน

1.2.11 เหนียง รัตติคาง กลมกลิ้ง ไม่หย่อนยาน ลักษณะ “คางรัตเพ็ด” สีแดง
สดใส เหมือนสีหน้าและหงอน

1.2.12 คาง รัตติงตรงไปจรดคอ ไม่หย่อน รับกับปากล่าง แข็งแรงมั่นคง

1.2.13 คอ ใหญ่ยาว มั่นคง สมส่วน ปล้องคอถี่ ซอกคอใหญ่

1.2.14 สร้อยคอ ขนปลายแหลม ตก เต็มจากท้ายทอยถึงบ่าลักษณะ “สร้อยประป่า”

ภาพที่ 3.4 ส่วนหัวไก่เพศผู้

1.3 ส่วนลำตัว (ภาพที่ 3.5)

1.3.1 ลำตัว กลมยาว ทรงหงส์ จับได้ 2 ท่อน

1.3.2 ไหล่ ไหล่กว้าง ยกปีก สนับปีกหนาใหญ่ มีกล้ามเนื้อมาก

1.3.3 หลัง กว้างเป็นแผ่น ยาว มีกล้ามเนื้อมาก หลังไม่ค่อม

1.3.4 สร้อยปีก ขนปลายแหลม ดก เต็ม ลักษณะและสีเดียวกับสร้อยคอ

1.3.5 สร้อยหลัง ขนปลายแหลม ดก เต็ม เชื่อมต่อจากสร้อยคอต่อยาวไปเป็นระย้าหลัง และเชื่อมต่อกับสร้อยปีก

1.3.6 อก ออกกว้างใหญ่ กล้ามเนื้อเต็ม กระดูกหน้าอกมีลักษณะ “โค้งเป็นท้องเรือ” ไม่ยุบไม่คดงอ

1.3.7 ท้อง กล้ามเนื้อเต็ม ยาวเรียวยาวไปด้านหลัง

1.3.8 ตะเกียบ หนา แข็งแรง ปลายชิดกัน

1.3.9 ระย้าหลัง ต่อจากสร้อยหลัง ปลายแหลม ย้อยลงตรงโคนหางปิดปลายปีกสีเดียวกับสร้อยหลัง กระปุกหางชิดปลายปีก ลักษณะ “ระย้าประกั้น”

ภาพที่ 3.5 ลำตัวไก่เทศผู้

1.4 ส่วนหาง (ภาพที่ 3.6)

1.4.1 หางพัด ยาว ปลายมน เรียงกันเป็นระเบียบจากล่างขึ้นบน 7 เส้น

1.4.2 หางรับ ยาว เรียบ หางพัดเรียงเป็นระเบียบจากล่างขึ้นบน

1.4.3 หางกะลวย ดก ก้านหางแข็งยาว พุ่งตรงปลายโค้งลงเล็กน้อย เป็นลักษณะ “ฟอนข้าว” มีคู่กลางยาวที่สุด เรียก “หางเอก” มีขนรองหางกะลวย เรียก “ระย้าหาง”

1.4.4 กระปุกหาง ใหญ่ ชิดลำตัว

1.4.5 กระปุกน้ำมัน มีปุ่มเดียว อยู่บนกระปุกหาง

ภาพที่ 3.6 ส่วนหางไก่เทศผู้

1.5 ส่วนขา (ภาพที่ 3.7)

1.5.1 สะโพก ใหญ่ กล้ามเนื้อมาก

1.5.2 ปั้นขา หรือเรียกว่า “น่อง” ใหญ่ ลำสัน กล้ามเนื้อมาก ลักษณะ “ไม้กระบอง” ยืนขาห่างกัน ขนดกหนา

1.5.3 ข้อขา เรียบ ไม่ตลกสะเก็ด หรือมีบาดแผล

1.5.4 แข้ง เรียว เล็ก กลม ยาวสมส่วน ลักษณะ “ลำเทียน” สีรับกับสีปาก

1.5.5 เตือย แขนใหญ่ ตรง ปลายโค้งขึ้นเล็กน้อย ปิดไปตามนิ้วก้อย

ภาพที่ 3.7 ส่วนขา ไก่เทศผู้

1.5.6 เท้า มีสามนิ้ว สมบูรณ์ ไม่คดงอ อู้งเท้าบาง

1.5.7 นิ้ว ยาว กลม ตรง ปลายเรียว มีท้องปลิง มีปุ่มตรงข้อนิ้ว ทำให้ยืนได้มั่นคง และ นิ้วไม่ลอย สีรับกับสีแข้ง

1.5.8 เล็บ สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่บิดงอหรือเก ปลายแหลม สีรับกับสีแข้ง

1.5.9 เกล็ด เรียงกันเป็นระเบียบ แห้ง ทั้งเกล็ดแข้งและเกล็ดนิ้ว เกล็ดสำคัญ ได้แก่ เสือซ่อนเล็บ เหน็บใบ ไชบาดาล ผลาญศัตรู กากบาท จักรนารายณ์ จระเข้ขบฟัน ร่องน้ำปิดตลอด พญาครุฑ ฯลฯ

2. เพศเมีย

2.1 ลักษณะทั่วไป

2.1.1 รูปทรง ยาว 2 ท่อน ส่วนหน้าใหญ่ ส่วนปลายเล็ก คล้ายปลีกกล้วย สูงเพรียว ระหงส์ (ภาพที่ 3.8)

2.1.2 ขนาด น้ำหนัก 2 กก.ขึ้นไป กล้ามเนื้อเต็ม

2.1.3 กิริยาท่าทาง ปราดเปรียว ว่องไว มีความเป็นแม่พันธุ์

2.1.4 ทำยีน ปีกยก ออกตั้ง ขาดตรง

ภาพที่ 3.8 รูปทรงไก่เพศเมีย

2.2 ส่วนหัว (ภาพที่ 3.9)

2.2.1 หัว ขนาดเล็ก กลม

2.2.2 หน้า แหลม กลมกลิ้งแบบหน้านก สีแดงจัด

2.2.3 ตา คมวาว สดใส นัยน์ตาเล็ก

2.2.4 คิ้ว โหนกนูน บังเข้าตา

2.2.5 จมูก กว้าง เต็มชัด สะอาด

2.2.6 ปาก โคนปากใหญ่ ปากบน-ล่างปิดสนิท สีตามพันธุ์

2.2.7 คาง รัตตั้งตรงไปจรดคอ

2.2.8 หงอน เล็กแต่ไม่บี้ หงอนหินหรือหงอนถั่วคล้ายเพศผู้ สีแดงสดใส

2.2.9 หู มีขนดก ปิดรูหูสนิท ไม่กลวง

2.2.10 ตุ่มหู เล็ก ไม่หย่อนยาน รัตตั้ง ไม่มีสีขาว

2.2.11 เหนียง รัตติดคาง ไม่หย่อนยาน

2.2.12 คอ ยาวใหญ่ ไม่คดงอ ปล้องคอถี่ ขนเต็ม บางตัวมีสร้อยคอสีตามพันธุ์

ถือว่าดีและพึงประสงค์

ภาพที่ 3.9 ส่วนหัวไก่เพศเมีย

2.3 ส่วนลำตัว (ภาพที่ 3.10)

2.3.1 ลำตัว ยาว เรียว จับได้ 2 ท่อนคล้ายเพศผู้

2.3.2 ไหล่และหลัง กว้างแบนใหญ่ หลังไม่ค่อม

2.3.3 **อก** มีกล้ามเนื้อเต็ม กระดูกอกไม่คดงอ ไม่ยุบ

2.3.4 **ท้อง** กลม กล้ามเนื้อเต็ม ส่วนท้องอ่อนนุ่ม

แสดงความเป็นแม่พันธุ์ที่ดี ไช่คก

2.3.5 **ขนพื้น** เรียบแน่น ละเอียด เป็นมัน เงางามระยับ
สีตามสายพันธุ์

2.3.6 **ปีก** กล้ามเนื้อปีกใหญ่ ขนปีกยาวเรียงกันเป็น
ระเบียบและหนาแน่นจากหัวปีกถึงปลายปีก บางตัวมีสร้อยปีกและสร้อย
หลัง ถือว่าดี ฟิงประสงค์

2.3.7 **ตะเกียบ** แข็งแรง ห่างกัน ถือว่าดี

2.3.8 **สะโพก** ใหญ่ กล้ามเนื้อเต็ม

2.4 ส่วนหาง

2.4.1 **หางพัด** ยาว เรียงกันเป็นระเบียบ และมีจำนวนมาก ส่วนปลายแผ่กางออก
แหลมงอนขึ้นเล็กน้อย

2.4.2 **กระดูกหาง** ใหญ่ ขั้วหางชิดลำตัว

2.4.3 **กระดูกน้ำมัน** มีปุ่มเดียว

2.5 ส่วนขา (ภาพที่ 3.11)

2.5.1 **ป็นขา** ใหญ่ เนื้อแน่น

2.5.2 **แข้ง** เล็ก กลม เรียวเป็นลำเทียน

2.5.3 **เดือย** ส่วนใหญ่ไม่มี แต่หากมีเดือยถือว่าดี ฟิงประสงค์

2.5.4 **นิ้วเท้า** นิ้วครบ สมบูรณ์ กลม ยาว ปลายเรียว มีท้องปลิงชัดเจน

2.5.5 **เล็บ** สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่บิดเบี้ยวหรือเก

2.5.6 **เกล็ด** เรียงกันเป็นระเบียบ แห้ง

ลักษณะพิเศษสำหรับไก่เหลืองหางขาวเทศเมียว ที่ฟิงประสงค์อีกประการหนึ่ง มี “ลักษณะ
พระเจ้า 5 พระองค์” คือมีจุดกระที่หัว (หลังหงอน) ที่หัวปีก (สนับปีก) และข้อขา รวม 5 จุด (ภาพที่ 3.10)

ภาพที่ 3.10 ลำตัวไก่เทศเมียว

ภาพที่ 3.11
ลักษณะแข้งขาไก่ที่ดี

พน (2543) ได้สรุปลักษณะของไก่พื้นเมืองไทยที่ฟิงประสงค์ ตามภูมิปัญญาไทยแต่โบราณ ไว้ดังนี้

1. **ขนาด** ไก่ใหญ่หรือรอยใหญ่ น้ำหนักมากกว่า 3 กิโลกรัม ขึ้นไป

ไก่กลางหรือรอยกลาง น้ำหนัก 2.5-3 กิโลกรัม

ไก่เล็กหรือรอยเล็ก น้ำหนักต่ำกว่า 2.5 กิโลกรัม ลงมา

ขนาดที่ฟิงประสงค์ทางเศรษฐกิจ คือ ไก่ใหญ่หรือรอยใหญ่ที่ให้เนื้อมาก อกเต็ม น่องใหญ่
จึงขายได้ราคาสูงกว่า ส่วนไก่พื้นเมืองที่มีวัตถุประสงค์อื่น เช่น นำไปชนหรือไปตีกันในสนาม ก็อาจ
เป็นไก่กลาง หรือรอยกลาง ไก่เล็กหรือรอยเล็ก แล้วแต่ความนิยมในแต่ละพื้นที่

2. **รูปร่าง** มีหลากหลายแบบ ได้แก่ ทรงเตี้ย (เปี้ยจั้น) ทรงสูง ยาว (อกใหญ่ ท้ายเรียบ คล้ายปลีกกล้วย) ทรงสี่เหลี่ยม (คล้ายลังไม้) ทรงหงส์ (หัวและคอเชิดตรง ลำตัวยาวคล้ายปลีกกล้วย แข้งขายาว หาง ยาว ทำยืนผึ่งผาย เดินสง่างาม) ฯลฯ

รูปร่างที่พึงประสงค์ คือ ไก่ทรงหงส์ (ภาพที่ 3.12)

ภาพที่ 3.12
ไก่ทรงหงส์ (ที่ดี)

3. **ใบหน้า** ได้แก่ ใบหน้าแหลม คล้ายหน้าเหยี่ยวหรือนกยูง หน้าเหลี่ยมหรือหน้าล้างเปียร์ หน้ายักษ์ใหญ่ เทอะทะ ฯลฯ ใบหน้าที่พึงประสงค์ คือ ใบหน้าแหลม ประกอบกับมีคิ้วโปนบังลูกตา มองด้วยหางตาหรือขำเลียง คางและกระหม่อมรัด (ภาพที่ 3.13)

ภาพที่ 3.13 หน้าและ
หงอนไก่ที่ดี

4. **หงอน** เปรียบเสมือนหมวกไก่ มีสีแดงจัด ได้แก่ หงอนจักร (แจ้) หงอนหินหรือหงอนถั่ว หงอนกุหลาบ หงอนมงกุฎ หงอนซีโบ หงอนลัม หงอนพับ หงอนบี้ หงอนรู ฯลฯ หงอนที่พึงประสงค์ คือ หงอนหินหรือหงอนถั่ว ลักษณะ “หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ปลายหงอนกดกระหม่อม หรือ หงอนกดกระบาล” (ภาพที่ 3.13)

5. **คิ้ว** คิ้วที่ดีต้องโปนเป็นสันโค้งขนานไปกับเขี้ยว เป็นเกราะกำบังลูกตา คิ้วที่ไม่พึงประสงค์ คือ คิ้วแบนหรือคิ้วไม่มี ดวงตาจะลอย จึงไม่ปลอดภัย (ภาพที่ 3.14)

ภาพที่ 3.14 คิ้วและ
ตาไก่ที่ดี

6. **ตา** ตาที่ดีต้องเล็กเหมือนตาปลาตุก หนึ่ง ดูมองเขม่น นัยน์ตาเล็กกลม สดใส ไม่วอกแวก ตาสะอาด สดใส ไม่มีขี้ตาหรือมีน้ำตา หรือตาเป็นฟอง มีสีตามสายพันธุ์ เช่น เหลืองหางขาว ต้องตาขาวแบบตาปลาหมอตาย (ภาพที่ 3.14) ประดู่หางดำ ต้องตาสีโพล (น้ำตาลอ่อนหรือเหลืองแก่)

7. **หัว** หมายถึง กะโหลกที่ต่ำลงมาจากหงอน หัวไก่ที่ดีต้องเล็ก แหลมรัดรัดเข้าท้ายทอย เป็น รอยรัดเข้าไปหาต้นคอ เรียกหัวรัด ตรงท้ายเสนียดมีรอยเหมือนหัวถลอก ไม่มีขน เรียกรอยไขหัว (บางตัวไม่มีรอยนี้)

8. **ปาก** เป็นอาวุธสำหรับจิกตี ปากที่ดีต้องหนา แข็งแรง ไม่สั้นหรือยาวเกินไป ปากบน-ล่าง ปิดกันสนิท จงอยปากบนงุ้มมีร่องคล้ายปากนกแก้ว เป็นปากที่พึงประสงค์ ปากต้องสีเดียวกับแข้ง และเล็บ ปากที่ไม่พึงประสงค์ คือ ปากเรียว เล็ก บาง เหลื่อมกัน หรือบิดงอ (ภาพที่ 3.15)

ภาพที่ 3.15 ปากไก่ที่ดี

9. **รูจมูก** ไก่ที่มีรูจมูกกว้าง ดีกว่ารูจมูกแคบหรือตีบตัน ขณะเหนื่อยหอบจะหายใจไม่ทัน แต่ต้องมีผ้าปิดจมูก จึงจะถือว่าดี

10. **หู** หูที่ดีต้องมีขนปิดรูหูสนิท ถ้าขนมีสีเดียวกับสร้อยจะดี ตรงตามพันธุ์ หรือลงเหล่า หูที่ไม่พึงประสงค์ คือ หูกวางเป็นรูโบ และมีขี้หูเกรอะ แสดงว่าไก่ไม่สมบูรณ์

11. **ตุ้มหู** อยู่ใต้หู ลักษณะปลียาวคล้ายเมล็ดแตงโม ตุ้มหูมักเป็นจุดอ่อนให้คู่ต่อสู้จิกตีได้ ไก่พื้นเมืองไทยที่มีตุ้มหูใหญ่ จึงไม่พึงประสงค์

12. **คาง** คางที่ดีต้องรัดตึงตรงไปจรดคอ เขียนไก่เรียกคางที่พึงประสงค์ต้อง “รัดเพ็ด”

13. **เหนียง** อยู่ใต้คาง ไก่ที่ดีต้องเหนียงรัด หรือไม่มีเหนียง ซึ่งเป็นจุดอ่อนให้คู่ต่อสู้จิกตี ไก่ประกวดบางตัวอาจถึงขั้นศัลยกรรมเหนียงและตุ้มหูให้เหลือเพียงน้อยนิด หรือไม่มี

14. **คอ** คอที่ดีต้องใหญ่ยาว กระดุกคอถี่แข็งแรง เป็นที่ต้องการของนักเลี้ยงไก่ไว้ชน เพราะเปรียบเสมือน “ช่วงชก” ของนักมวย ยิ่งยาวยิ่งได้เปรียบคู่ต่อสู้

15. **อก** อกต้องกว้างใหญ่ผึ่งผาย (เหมือนนักกล้าม) ซึ่งเป็นลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะ โค้งลงเล็กน้อยคล้าย “ท้องเรือ” มีกล้ามเนื้อเต็ม อกที่ไม่พึงประสงค์ คือ อกแฟบ อกยุบ อกคด อกแอ่น อกยาน (ทำให้จับใหญ่ เสียเปรียบคู่ต่อสู้) (ภาพที่ 3.16)

ภาพที่ 3.16 อกไก่ที่ดี

16. **หลัง** ต้องกว้าง ใหญ่ ยาว ไม่เบี้ยว ไม่โค้งนูน (หลังค่อม)

17. **ตะเกียบ** กระดูกส่วนบนของลำตัวไก่ ในเพศผู้ตะเกียบแข็ง และชิด แสดงว่าแข็งแรง โบราณว่า “ทนแข็ง” จึงเป็นสิ่งพึงประสงค์ ส่วนตัวเมียตะเกียบต้องแยกจากกัน ไม่ชิดแน่น แสดงว่าไขตก จึงจะเป็นแม่พันธุ์ที่ดี

18. **ปีก** ปีกที่ดีต้องกระดูกใหญ่ ขนและส่นปีกหนา เรียงชิดแน่นเป็นระเบียบ มีลอนเดียว ไม่ขาด ไมโหว่ สมบูรณ์ทั้งปีกใน ปีกนอก และปีกไซ

19. **สร้อย** มีลักษณะปลายแหลมยาว อยู่ด้านบนของขนรอง ได้แก่ สร้อยคอ สร้อยหลัง และ สร้อยปีก มักเป็นสีเดียวกัน ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกสีสายพันธุ์นั้นๆ ในเพศผู้มีสีชัดเจน สวยงามกว่าเพศเมีย สร้อยที่ดีต้องละเอียดอ่อน สร้อยคอต้องยาวถึงบ่า เรียก “สร้อยประป่า” สร้อยปีกต้องแผ่ขยายกว้างเห็นชัดเจน สร้อยหลังขยายกว้างเต็มชิดโคนหาง ยาว หรือห้อยลงคลุมปลายปีก เรียก “ระย้าประกัน” (ภาพที่ 3.17)

ภาพที่ 3.17 สร้อยคอ หลังไก่ที่ดี

20. **ขน** ขนพื้นมีอยู่ใต้คอ อก ลำตัว ท้อง มักมีลักษณะปลายขนมนกลม ขนที่ดีต้องหนาแน่น เต็ม เรียงเป็นระเบียบ แฉววาว เป็นมันระยิบ

ขนที่ไม่พึงประสงค์ คือ ขนแห้ว ขนแห้ง ขนหัก ขนร่วง เป็นไก่ไม่สมบูรณ์

21. **หาง** หางเป็นสิ่งบ่งบอกเพศของสัตว์ปีกทั่วไป หางเพศผู้มักจะสวยงามกว่าเพศเมียเสมอ หางที่ดีต้องเป็นพวงใหญ่ยาว ก้านหางแข็ง ฟุ้งโค้งไปด้านหลัง ปลายหางโค้งลงคล้ายพอนข้าว

ข้าวหางใหญ่ชนิดลำตัว ขนพัด และขนกะลวยสมบูรณ์ หางที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ หางลุ่น (ไม่มีหาง) หางเข้าซี่ (ยาวโค้งออกแต่ปลายหางโค้งงอเข้าหากัน) หางหมก (หางขาวที่โผล่ไม่พ้นโคนหาง) เป็นต้น (ภาพที่ 3.18)

ภาพที่ 3.18 หางไก่ที่ดี

22. **ปั้นขา** ใหญ่ กล้ามเนื้อเต็ม ทางเศรษฐกิจเรียกว่า “น้องใหญ่แบบกระบอง” มอง ด้านหน้าสองข้างอยู่ห่างกัน

23. **แข้ง** เป็นอาวุธสำคัญของไก่พื้นเมืองไทย ดังวลีที่ว่า “แข้งดี-ตีเจ็บ” เหมือนนักมวย ประเภท “ขวาตาย-ซ้ายสลบ” หรือ “ขุนเขาไร่น้ำใจ” แข็งที่ดีต้องกลม เล็ก เรียบ ไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป และมีเกล็ดสำคัญ (ตามความเชื่อ) (ภาพที่ 3.19)

ภาพที่ 3.19 แข็งไก่ที่ดี

24. **เกล็ด** เป็นความเชื่อของคนโบราณ เสมือน “ลายมือ” ของมนุษย์ ที่บ่งบอกอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เกล็ดที่ดีต้องมีสีเดียวกับปาก แข็ง เดียว และเล็บ

25. **เดือย** เป็นอาวุธสำคัญของไก่เพศผู้ เดือยที่ดีต้องแกนใหญ่ กลมโต วาวเป็นมัน ยาวพอเหมาะ ปลายอนเล็กน้อย ปิดไปตามนิ้วก้อย ชนิด

ของเดือย ได้แก่ เดือยลูกปืน เดือยขนเม่น เดือย งาช้าง เดือยเข็ม เดือยซ้อน เป็นต้น ส่วนเดือยที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เดือยคุด (ไม่มีเดือย) เดือยคัด (เป็นปุ่ม) เดือยแฝด (แตกหรือแยกเป็นสองเดือย) เดือยชวาน (หนาเทอะทะ) เป็นต้น

26. **เท้าและอุ้งเท้า** เท้าที่ดีต้องนิ้วครบสมบูรณ์ ไม่เก หรือบิดงอ อุ้งเท้าที่ดีควรเป็นอุ้งบาง (อุ้งแพบ) จะกระโดดได้ดีมีสปริงและจะเป็น “หน่อ” หรือ “ปรวด” หรือรองเข้าได้เท้ายากกว่าอุ้งเท้าหนา (อุ้งปูด) (ภาพที่ 3.19)

27. **นิ้ว** นิ้วที่ดีต้องยาว เรียว กลม ด้านหน้ามี 3 นิ้ว และด้านหลังอีก 1 นิ้ว (นิ้วก้อย) ในไก่ชนิดนิยมไก่ที่มีเกล็ดที่นิ้ว เช่น เสือซ่อนเล็บ (นิ้วกลาง) เหน็บโน (นิ้วชี้) ไชบาดาล (นิ้วก้อย) เป็นต้น

ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่ไม่พึงประสงค์

ลักษณะไม่พึงประสงค์ หมายความว่า ลักษณะทางเศรษฐกิจและลักษณะภายนอก ประจำพันธุ์ไม่เป็นไปตามมาตรฐานพันธุ์ที่กำหนดไว้ บางลักษณะสามารถอ้างอิงได้จากหลักวิชาการ ส่วนบางลักษณะเป็นเพียงคำบอกเล่า ความเชื่อ และประสบการณ์ที่ผ่านมาของคนโบราณ จนกลายเป็นตำนานที่เล่าขานสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ขนาด รูปทรง ใบหน้า หงอน ปาก คาง เหนียง ตุ่มหู หัว คอ ลำตัว ขา หาง ขน สร้อย เกล็ด แข็ง นิ้ว อุ้งเท้า เดือย ลักษณะท่าทาง ท่าเดิน ท่าวิ่ง ท่ายืน ท่านั่ง ท่านอน ท่าขัน และกระพือปีก เป็นต้น

ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยที่ควรคัดเลือกไว้ทำพันธุ์

ปรีชา และคณะ (2557) สรุปลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยที่ควรคัดเลือกไว้ทำพันธุ์ว่า ต้องใช้การคัดเลือกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและตามภูมิปัญญาไทยแต่โบราณ ดังนี้

เพศผู้

1. น้ำหนัก ไม่น้อยกว่า 3 กิโลกรัม
2. ลักษณะลำตัว ยาวจับ 2 ท่อน หน้าอกกว้าง กระดูกอกหนา ไม่คด บั้นท้ายกว้างแบน

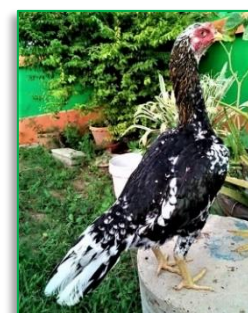

ภาพที่ 3.20
ลักษณะไก่เพศผู้ที่ดี

3. ปั้นขา ใหญ่ ยาวสมส่วน กล้ามเนื้อขาใหญ่
4. ลำคอ ใหญ่และยาว กระดุกปล้องคอถี่
5. นิ้ว ยาวเหยียดตรง ไม่พิการ หรือนิ้วเก
6. ปาก ยาว หนา เหง้าปากใหญ่ ปลายปากงุ้ม ปากบนเป็นร่องปิดปากล่างสนิท
7. ปีก มีกล้ามเนื้อหนาใหญ่ สนับปีกหนา ขนปีกแน่นและยาว ไม่แบ่งเป็น 2 ลอน หรือมีรูโหว่
8. ตา มีขนาดเล็ก ตาแหลมรูปตัววี นัยน์ตาสดใส
9. สุขภาพ สมบูรณ์แข็งแรง ขนเป็นเงางาม สีชัดเจน
10. ทำยีน ยึดอก ทำเดินสง่างาม หัวปีกยก ออกตั้ง หางพุ่ง (ภาพที่ 3.20)
11. ควรรู้ประวัติความเป็นมาของสายพันธุ์ เช่น การประกวด การต่อสู้ การให้ผลผลิต (ให้ลูก) ฯลฯ
12. เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาไทยโบราณ

เพศเมีย

1. น้ำหนัก ไม่น้อยกว่า 2 กิโลกรัม
2. ลำตัว ยาวสมส่วน กระดูกอกและหลังไม่คดงอ (ภาพที่ 3.21)
3. ปีก มีกล้ามเนื้อหนา ใหญ่ สนับปีกหนา ขนปีกแน่นและยาวไม่แบ่งเป็น 2 ลอน หรือปีกโหว่

ภาพที่ 3.21
ลักษณะไก่เพศเมียที่ดี

4. ลำคอ ใหญ่และยาวกระดูกปล้องคอถี่
5. นิ้ว เหยียดตรง ไม่หงิกงอ หรือพิการ
6. สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ขนเป็นเงางาม สีชัดเจน
7. ควรรู้ประวัติความเป็นมาของสายพันธุ์ เช่น การประกวด การต่อสู้ การให้ผลผลิต (ให้ลูกให้ไข่) ฯลฯ
8. เป็นไปตามลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาไทยโบราณ

ศิริพันธุ์ และคณะ (2546) สรุปลักษณะและมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทย ไว้ดังนี้
ลักษณะทั่วไปของไก่พื้นเมืองเพศผู้ (ภาพที่ 3.22)

หัว	มีขนาดใหญ่ กว้าง กลม สมส่วนกับใบหน้า ยาว 2 ตอน (ลอน) ส่วนหน้าเล็กกว่าส่วนท้าย มีรอยไขหัวธรรมชาติ
หงอน	หงอนหิน หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ท้ายหงอนกดกระหม่อม
เหนียง	รัดติดกับคาง ปาก โคนปากใหญ่แข็งแรง จุ่ม มีร่องปาก (น้ำ) ชัดเจน
ตา	นัยน์ตากกลมไม่ปูดโปน คมวาว ขอบตาเป็นวงรี
คิ้ว	โหนกนูน
หู	มีขนดกปิดรูหูสนิท สีตามลักษณะพันธุ์
ตุ้มหู	เล็ก ไม่หย่อนยาน
คอ	ยาว ใหญ่ กระดุกปล้องคอถี่ ยาวสมส่วน
ลำตัว	กลมยาว จับเป็น 2 ท่อน
อก	กว้าง กล้ามเนื้อเต็ม ไม่คดงอ
ตะเกียบ	หนา แข็งแรงและชิด ปลายโค้งเข้าหากัน
ปีก	ยาว ขนเรียงกันเป็นระเบียบ สนับปีกหนา หัวปีกตั้ง
หลัง	กว้างเป็นแผ่น แบนใหญ่
หาง	หางพัดยาวเรียงกันเป็นระเบียบจากล่างขึ้นบน หางกะลวยยาว ฟุ้ง ตรง ปลายโค้งลงเล็กน้อยรับกับพวงหางเป็นฟอน
กระดูกหาง	ใหญ่ ขั้วหางชิดลำตัว กระดูกน้ำมัน มีปุ่มเดียว
แข้ง	กลม ยาวสมส่วน สีรับกับสีปาก
เดือย	ยาว ใหญ่ ปลายงอ สีเดียวกับสีปากและสีแข้ง
เกล็ด	เรียงกันเป็นระเบียบ แห้ง สีรับกับสีปากและสีแข้ง
นิ้วเท้า	กลม ยาว ปลายเรียว มีห้องปลิงชัดเจน
ขน	เรียบเป็นมัน
น้ำหนักตัว	3 กิโลกรัมขึ้นไป

ภาพที่ 3.22
ลักษณะเพศผู้ที่ดี

ลักษณะทั่วไปของไก่พื้นเมืองเพศเมีย (ภาพที่ 3.23)

หัว	มีขนาดเล็ก
หงอน	หงอนหิน หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ปลายหงอนกดกระหม่อม
เหนียง	รัดติดกับคาง
ปาก	โคนปากใหญ่แข็งแรง จุ่มคล้ายปากนกแก้ว
หัว	มีขนาดเล็ก
หงอน	หงอนหิน หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ปลายหงอนกดกระหม่อม
เหนียง	รัดติดกับคาง

ปาก	โคนปากใหญ่แข็งแรง จุ่มคล้ายปากนกแก้ว
ตา	นัยน์ตากกลม คมวาว ไม่ปิดโปน
คิ้ว	โหนกนูน
หู	มีขนดกปิดรูหูสนิท
ตุ้มหู	เล็ก ไม่หย่อนยาน
คอยาว	ใหญ่ ไม่คดงอ
ตะเกียบ	แข็งแรง ส่วนปลายตะเกียบห่างกัน
ปีก	กล้ำมเนื้อปีกใหญ่ หนา ยาว ขนแน่นเป็นระเบียบ
หาง	หางพัดยาว เรียงกันเป็นระเบียบและมีจำนวนมาก
กระดูกหาง	มีขนาดใหญ่ ขั้วหางชิดลำตัว
กระดูกน้ำมัน	มีปุ่มเดียว
แข้ง	เล็ก กลม เป็นลำเทียน
เดือย	ไม่มี แต่หากมีเดือยจะดี
เกล็ด	เรียงกันเป็นระเบียบ แห้ง
นิ้วเท้า	กลม ยาว ปลายเรียว มีท่อนปลิงชัดเจน
ขน	เรียบเป็นมัน เงางามระยิบ
น้ำหนักตัว	2 กิโลกรัมขึ้นไป

ภาพที่ 3.23
ลักษณะเพศเมียที่ดี

ลักษณะประจำพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยประจำถิ่น

กองบำรุงพันธุ์สัตว์ (2555) รายงานลักษณะของไก่พื้นเมืองประจำถิ่นของไทยไว้ดังนี้

1. ไก่ซี้ฟ้า (Chee Fah Chicken)

เป็นไก่พื้นเมืองในท้องถิ่นของชาวเขาในเขตอำเภอภูซี้ฟ้า แม่ฟ้าหลวง เทิง และเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ไก่พันธุ์นี้กรมปศุสัตว์ได้รวบรวมพันธุ์ มาทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ ตั้งแต่ปี 2544

ลักษณะประจำพันธุ์ เพศผู้ มีขนหลัง (saddle) และขนหางมีสีดำ หงอนจักร ขอบตา ปาก แข็ง ผิวหนัง เนื้อ กระดูกและเครื่องในมีสีดำ เพศเมีย ขนมีขนสีเหลืองอ่อน สลับดำ ทัวทั้งตัวคล้ายกับลายนกคุ้ม หงอนจักร ขอบตา ปาก แข็ง ผิวหนัง เนื้อ กระดูกและเครื่องในมีสีดำ น้ำหนักมาตรฐาน พ่อพันธุ์หนัก 2.5 กิโลกรัม แม่พันธุ์หนัก 1.8 กิโลกรัม (ภาพที่ 3.24)

ภาพที่ 3.24 ไก่ซี้ฟ้า

2. ไก่ฟ้าหลวง (Fah Luang Chicken)

เป็นไก่พื้นเมืองในท้องถิ่นของชาวเขาในเขตอำเภอภูชี้ฟ้า แม่ฟ้าหลวง เทิง และเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ไก่พันธุ์นี้กรมปศุสัตว์ได้รวบรวมพันธุ์มาทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ ตั้งแต่ปี

ภาพที่ 3.25 ไก่ฟ้าหลวง

2544 เช่นกัน

ลักษณะประจำพันธุ์ เพศผู้ มีขนหลัง (Saddle) และขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สีเหลืองเข้มหรือน้ำตาลแดง ขนหางมีสีดำ หงอนจักร ขอบตา ปาก แข็ง ผิวหนัง เนื้อ กระดูกและเครื่องในมีสีดำ เพศเมีย ขนมีขนสีเหลืองเข้มหรือน้ำตาลแดง ลักษณะอื่นคล้ายกับเพศผู้ พ่อพันธุ์หนัก 2.3 กิโลกรัม แม่พันธุ์หนัก 1.7 กิโลกรัม (ภาพที่ 3.25)

3. ไก่แม่ฮ่องสอน (Mae Hong Son Chicken)

เป็นไก่พื้นเมืองท้องถิ่นที่เลี้ยงกันมากในชนบทเกือบทุกอำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรที่เลี้ยงมีทั้งเกษตรกรในหมู่บ้านต่างๆและชาวเขาไม่ว่าจะเป็นมุเซอ ลีซอ ฯลฯ ไก่พันธุ์นี้บางที่

ภาพที่ 3.26 ไก่แม่ฮ่องสอน

เรียกว่า ไก่ตอ กรมปศุสัตว์ได้รวบรวมพันธุ์มาทำการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ตั้งแต่ปี 2544

ลักษณะประจำพันธุ์ เพศผู้ มีขนหลัง (Saddle) และสร้อยคอ มีสีเหลืองเข้ม ขนลำตัวและหาง มีสีดำ มีปุยขาวที่โคนหาง หงอนจักร แข็งสีดำเรียวยาวเล็กเหมือนไก่ป่า ผิวหนังสีขาว เพศเมีย ขนทั้งตัวมีเหลืองกระหรือสีน้ำตาลอ่อนลายป่า หงอนจักร

แม่พันธุ์ 0.9 กิโลกรัม (ภาพที่ 3.26)

แข้งสีดำเรียวยาวเล็กเหมือนไก่ป่า ผิวหนังสีขาว พ่อพันธุ์ 1.4 กิโลกรัม

4. ไก่เบตง (Betong Chicken)

เป็นไก่ที่พบมากในอำเภอเบตง อำเภอธารโต จังหวัดห้วยยะลา และบางอำเภอในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นไก่ที่มีเชื้อสายมาจากไก่พันธุ์เลนซาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ลักษณะประจำพันธุ์ มีขนสีเหลืองทองถึงเหลืองอ่อน ขนที่ขึ้นเป็นประเภทขนอ่อนและขนสั้น ปกคลุม

ภาพที่ 3.27 ไก่เบตง

ตลอดลำตัว ทำให้มองดูเหมือนไก่ไม่มีหาง ไม่มีปีก ปากสีเหลือง จงอยปากงุ้ม แข็งแรง ผิวหนังสีเหลืองหรือสีแดง เรื่อๆ แข็งและนิ้วสีเหลือง หงอนจักร น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ เพศผู้หนัก 3 กิโลกรัม เพศเมีย 2.7 กิโลกรัม ให้ไข่ฟองแรกเมื่ออายุ 169 วัน เมื่ออายุ 5 เดือน ได้น้ำหนัก 1.92 กิโลกรัม ให้อาหารประมาณ 115 กรัม (ภาพที่ 3.27)

5. ไก่คอลลอน (Colon Chicken)

เป็นไก่พื้นเมืองทางภาคใต้ พบเลี้ยงกันมากใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส เนื้อมีรสชาติดีอร่อย ไก่คอลลอนพัทลุง เป็นไก่ลูกผสมระหว่างไก่คอลลอนของฝรั่งเศสกับ ไก่ชน

ภาพที่ 3.28 ไก่คอลลอน

ของจังหวัดพัทลุง ไก่คอลลอนของฝรั่งเศสเป็นไก่คอลลอนที่นำมาเลี้ยงใน อินโดจีน และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ทหารญี่ปุ่นได้นำเข้ามาในประเทศไทย เป็นอาหาร ทำให้ไก่คอลลอนแพร่หลายในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ลักษณะประจำพันธุ์ มีขนลำตัวสีเหลืองอ่อนถึงสีเหลืองทอง ทั้งเพศผู้และเพศเมีย ปากและ แข้งสีเหลือง ผิวหนังสีขาวหงอนจักร บริเวณกระเพาะพักจนถึงปากไม่มีขน หรือมีขนแต่หนาไม่เกิน 1.5 นิ้ว เรียกว่า “คอลลอน” (ภาพที่ 3.28)

6. ไก่กุ่ม (Koom Chicken)

ไก่กุ่ม ถือเป็นไก่พื้นเมืองสายพันธุ์หนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่รู้จักกันในกลุ่ม ชาวบ้านที่นิยมเลี้ยงไก่ชน หรือกลุ่มที่เลี้ยงไก่ เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์ที่หายาก หรือมีรูปร่างแตกต่างจาก ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์อื่นๆ

ภาพที่ 3.29 ไก่กุ่ม

ลักษณะของไก่กุ่ม ที่สำคัญที่แตกต่างจากสายพันธุ์อื่น ได้แก่ ไม่มีกระดูก กั้น ไม่มีกระดูกน้ำมัน ไม่มีขนในส่วนของหาง และมีลักษณะการขน เฉพาะตัว ส่วนลักษณะอื่นๆ ก็เหมือนลักษณะไก่พื้นเมืองของอีสาน ทั่วไป คำว่า “ไก่กุ่ม” จึงเป็นชื่อที่ติดหูของชาวบ้านในวงการกีฬาไก่ชน เรื่อยมา ปัจจุบันก็ยังเป็นที่รู้จักและนิยมเลี้ยงเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อใช้เป็น ไก่ชน (ชนเก่ง) หรือกลุ่มอนุรักษ์สัตว์หายาก โดยเฉพาะในแถบจังหวัด มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ (ภาพที่ 3.29)

7. ไก่เหลืองดงยอ (Lueng Dong Yor Chicken)

เป็นไก่พื้นเมืองที่มีภูมิถิ่นกำเนิดกลุ่มแม่น้ำโขง เลี้ยงมากในเวียดนามและสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เรียกชื่อ “พันธุ์ดำห้วง” สถาบันวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์สกนนคร นำมา

ภาพที่ 3.30 ไก่เหลืองดงยอ

ทำการศึกษาดทดลองเป็นไก่กึ่งเนื้อกึ่งไข่ ให้ไข่ 160-180 ฟอง/ ตัว/ปี เลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อนุ่ม ทนต่อโรคพยาธิได้ดี โตเต็มที่ตัว ผู้น้ำหนัก 2.5-5 กิโลกรัม ตัวเมียน้ำหนัก 1.5-2.5 กิโลกรัม นำมาผสมข้ามพันธุ์กับไก่ไรต์ไอแลนด์เรด แล้วผสมไข้วสาย นำมาผสมคละกัน จนเกิดลูกที่มีขนสีเหลืองนวล เจริญเติบโตดี ลำตัวหนา คอใหญ่ ช่องท้องอูม ตั้งชื่อว่า “เหลืองดงยอ” ตาม สีขน และชื่อหมู่บ้านที่ตั้งสถาบันวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์สกนนคร

ลักษณะประจำพันธุ์ มีขนสีเหลือง สร้อยคอดำ ปีกมีขนสีดำแซม หงอนจักร แข็ง มีสีขาว เหลือง ปลายหางสีดำ (ภาพที่ 3.30)

ไก่พื้นเมืองไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเมือง

ปรีชา (2556) ได้สรุปว่า ปัจจุบันไก่พื้นเมืองไทยได้ถูกสร้างเป็นสัตว์เอกลักษณ์ประจำเมือง ต่างๆ อันมีสาเหตุมาจากไก่สายพันธุ์นั้นมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นมายาวนาน บางสายพันธุ์มาจาก เรื่องเล่าขาน เป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมา หรือมีอ้างอิงในตำราโบราณ พงศาวดารหรือตำนานที่ได้ บันทึกเอาไว้ อาทิ

1. ไก่เหลืองหางขาว (ไก่ชนนเรศวร)

ไก่เหลืองหางขาว ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พระเจ้าห้าพระองค์ (จุดกระขาวที่หัว สนับปีก ข้อมา รวม 5 จุด) สร้อยสังวาลย์ (สร้อยข้าง ตัว) บัวคว่ำบัวหงาย (ใต้โคนหาง) ปีกไขขาว ตา ปาก แข็ง เดื่อย นิ้ว เล็บสีขาวอมเหลือง (สีงาช้าง) เป็นไก่เอกลักษณ์ประจำจังหวัดพิษณุโลก เรียกว่า “ไก่ชนนเรศวร” เพราะเป็นไก่ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงนำไปชนชนะไก่ของพระมหาอุปราชาแห่งพม่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ภาพที่ 3.31)

ภาพที่ 3.31 ไก่เหลืองหางขาว (ไก่ชนนเรศวร)

2. ไก่ประตูทางดำ (ไก่พ่อขุน)

ไก่ประตูทางดำ เม็ดมะขามไหม้ (คั่ว) มีขนดำสนิท สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกมีสีประตู ทางดำสนิท ปาก แข็ง เดื่อย นิ้ว เล็บสีดำ หรือเข้ม ตาสีโพล เป็นไก่เอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุโขทัย เรียกว่า “ไก่ พ่อขุน” เชื่อกันว่า เป็นไก่ที่พ่อขุนบางกลางท่าวทรงโปรดมาตั้งแต่สมัย กรุงสุโขทัย (ภาพที่ 3.32)

ภาพที่ 3.32 ไก่ประตูทางดำ (ไก่พ่อขุน)

3. ไก่ประตูแสมดำ (ไก่พระชนกจักรี และไก่พระเจ้าเสือ)

เป็นไก่ประตูทางดำ ที่มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก สีเข้ม ขนดำสนิท แข็งดำ ตาสีน้ำตาลดำ ปาก แข็ง เดื่อย นิ้ว เล็บสีดำสนิท เป็นไก่ เอกลักษณ์ประจำจังหวัดพิจิตร เรียกว่า “ไก่พระเจ้าเสือ” เพราะเป็น ไก่ที่พระเจ้าเสือ (สมัยกรุงศรีอยุธยา) ทรงโปรด และจังหวัดอุทัยธานี เรียกว่า “ไก่พระชนกจักรี” เพราะพระยาจักรีหรือพระพุทธรูปอดฟ้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทรงโปรดเช่นกัน (ภาพที่ 3.33)

ภาพที่ 3.33 ไก่แสมดำ (ไก่พระชนกจักรี และ ไก่พระเจ้าเสือ)

4. ไก่เขียวหางดำ (ไก่เขียวพาลีพระยาพิชัยดาบหัก)

ไก่เขียวหางดำ หรือเขียวพาลี มีขนสีดำอมเขียว สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกสีเขียวแบบปีกแมลงภู่ หางดำสนิทมาก ปาก ตาสี เขียวอมดำ เต๋อย แข็ง นิ้ว เล็บ สีเขียวอมดำ เป็นไก่เอกลักษณ์ประจำ จังหวัดอุตรดิตถ์ เรียกว่า “ไก่เขียวพาลีพระยาพิชัยดาบหัก” เพราะพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งเป็นพระสหายกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดมาก และนำมาชนกับไก่เทาทองหางขาวของพระเจ้าตากอยู่เป็นประจำ (ภาพที่ 3.34)

ภาพที่ 3.34 ไก่เขียวหางดำ (ไก่เขียวพาลี)

5. ไก่เทาทองหางขาว (ไก่เทาทองพระเจ้าตาก)

ไก่เทาทองหางขาว มีขนพื้นสีเทา หางขาว สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกสีเหลืองทอง ตา ปาก แข็ง เต๋อย นิ้ว เล็บสีขาวอมเหลืองคล้ายเหลืองหางขาว เป็นไก่เอกลักษณ์ประจำจังหวัดตาก เรียกว่า “ไก่เทาทองพระเจ้าตาก” ขณะนี้มีเลี้ยงมากที่บ้านปากพิง ต.จี้วังาม อ.เมือง จ. พิษณุโลก เนื่องจากพื้นที่นี้เมื่อปี พ.ศ. 2318 เดิมเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อคราวยกทัพหลวงมาช่วยพระยาจักรีสู้ศึกกับอะแซหุ่นกี้แห่งพม่าที่เมืองพิษณุโลก (ภาพที่ 3.35)

ภาพที่ 3.35 ไก่เทาทองหางขาว (ไก่พระเจ้าตาก)

6. ไก่ต่าง (ไก่พระลอ)

ไก่ต่างมี 2 กลุ่มใหญ่ คือ ต่าง 3 สี คือ ไตรรงค์ และต่าง 5 สี หรือต่างเบญจรงค์ มีสีขาว แดง เหลือง ดำ เขียว สลับกัน ที่สร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก มีพื้นขนสีดำสลับขาว ตา ปาก แข็ง เต๋อย นิ้ว เล็บมีสีขาวอมเหลืองคล้ายเหลืองหางขาว เป็นไก่เอกลักษณ์ประจำจังหวัดแพร่ เรียกว่า “ไก่พระลอ” เพราะมีสีเบญจรงค์ เหมือนไก่ของพระลอในวรรณคดีไทยโบราณที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดแพร่ (ภาพที่ 3.36)

ภาพที่ 3.36 ไก่ต่าง (ไก่พระลอ)

นิสิต (2561) รายงานว่า ยังมีไก่พื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเมืองที่มีตำนานมายาวนาน ได้แก่

1. ไก่ซี (ไก่ขาวลำปาง)

เดิมทีไก่ขาวลำปาง ซึ่งเป็นตราประจำเทศบาลนครลำปางเป็นไก่ป่าขาว ต่อมาจังหวัดลำปางเห็นว่าไก่ป่าขาวค่อนข้างหายาก หากจะอนุรักษ์เป็นไก่ประจำเมืองเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายจนเป็นอาชีพได้คงเป็นเรื่องยากลำบาก เพราะแม้จะมีการประกวดไก่แจ้ไทยหรือไก่ป่าที่เรียกว่าไก่ต่อไก่ตั้ง ก็ยังไม่พบไก่สีขาว ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นไก่ป่าสีแดง หรือสี

กาบอ้อย จึงนำไก่พื้นเมืองไทยสีขาวหรือไก่ซี ซึ่งมีสีขนและสร้อยสีขาวตลอด มาเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดแทน และได้จัดประกวดไก่ซีขึ้นอยู่หลายครั้งและล่าสุดมีการประกวดไก่ซีขึ้นในงานมหกรรมไก่พื้นเมืองแห่งชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2559 ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง จนวงการไก่ประกวดเรียกกันติดปากว่า“ไก่ขาวลำปาง” (ภาพที่ 3.37)

ภาพที่ 3.37 ไก่ซี
(ไก่ขาวลำปาง)

2. ไก่แดง (ไก่แดงไชยาและไก่แดงสุราษฎร์)

ไก่แดงไชยา เดิมชื่อไก่ชนศรีวิชัย ซึ่งอาจารย์กิตติพงษ์ บุญกันภัย ปราชญ์ไก่ชนภาคใต้ เป็นผู้สืบทอดมาจากภูมิปัญญาอันเก่าแก่ของเมืองไชยา สุราษฎร์ธานี ปัจจุบันสายพันธุ์แท้ดั้งเดิมตามตำนานหาได้ยากยิ่ง ต่อมาในปี 2545-2550 กรมปศุสัตว์ได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุราษฎร์ธานี ทำการวิจัยสร้างฝูงไก่พื้นเมืองไทย (ไก่แดง) สรุปผลการวิจัยพบว่า ไก่แดงดังกล่าวมีลักษณะขนลำตัวสีแดง ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกสีแดง ขนหางสีดำและแดง กรมปศุสัตว์ ตั้งชื่อว่า “ไก่แดงสุราษฎร์” (ภาพที่ 3.38)

ภาพที่ 3.38 ไก่แดง
(ไก่แดงไชยา และไก่แดงสุราษฎร์)

3. ไก่เขี้ยวหางขาว (ไก่เขี้ยวเลาเมืองกำแพง)

ไก่เขี้ยวเลา เป็นไก่ที่มีอยู่คู่ตำนานเมืองกำแพงเพชร สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เป็นไก่เขี้ยวหางขาว มีลักษณะขนสีเขี้ยวอมดำ สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกมีสีขาวอยู่ส่วนในของสร้อย ขนปีก และขนหางมีสีเขี้ยวอมดำแซมขาว ปาก แข็ง เดื่อย เล็บมีสีขาวอมเหลือง ตาสีขาวอมเหลืองหรือน้ำตาล ชาวกำแพงเพชรเรียกว่า “ไก่เขี้ยวเลาเมืองกำแพง” (ภาพที่ 3.39)

ภาพที่ 3.39 ไก่เขี้ยวหางขาว
(ไก่เขี้ยวเลาเมืองกำแพง)

4. ไก่เขี้ยวพระรถ (ไก่เขี้ยวโสธร)

ไก่เขี้ยวพระรถ หรือไก่เขี้ยวพระอินทร์ เป็นหนึ่งในหกสายพันธุ์หลักของไก่เขี้ยวหางดำ มีลักษณะขนลำตัวเขี้ยวอมดำแต่สีอ่อนกว่าไก่เขี้ยวพาลี และเขี้ยวมรกต ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกมีสีเขี้ยว และมีจุดดำๆ ประอยู่ กว่า 10 ปีที่ผ่านมา จังหวัดฉะเชิงเทราหรือเมืองแปดริ้ว ได้ให้ความสำคัญมากโดยเฉพาะอำเภอบางปะกง มีการส่งเสริมและจัดประกวดทุกปี จึงให้ชื่อใหม่ว่า “ไก่เขี้ยวโสธร” เป็นสัตว์เอกลักษณ์ประจำเมืองฉะเชิงเทรา (ภาพที่ 3.40)

ภาพที่ 3.40 ไก่เขี้ยวหางดำ

5. ไก่ลาย (ไก่พลอยเชียงใหม่)

ไก่ลาย มีประวัติคู่เมืองเชียงใหม่มาแต่โบราณ คู่พระธาตุดอยสุเทพ ชื่อว่า “ไก่พลอย” ปัจจุบัน ไก่ลายที่เป็นไก่พื้นเมืองไทย มีสีขนพื้นตัวลายตลอด ขนปีกในและนอกมีลายแซมขาว ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกลายเหลือง ลายน้ำตาล ลายเทา ลายขาว ลายดำ ปาก แข็งเตี้ย นิ้วเล็บ มีสีขาอมเหลือง ชาวเชียงใหม่ พยายามส่งเสริมให้เป็นไก่พื้นเมืองประจำเมืองเช่นกัน (ภาพที่ 3.41)

ภาพที่ 3.41 ไก่ลาย
(ไก่พลอยเชียงใหม่)

บทที่ 4

อุดมทัศน์วัยโกพื้นเมืองไทย

ความหมายของอุดมทัศน์วัย

พน (2543) รายงานว่า ศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณ เกษตรสุวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปรับปรุงพันธุ์ไก่ เป็นท่านแรกที่ใช้คำภาษาไทยว่า “อุดมทัศน์วัย” “อุดม” หมายถึง สูงสุด ยิ่งเลิศมากมาย บริบูรณ์ ส่วน “ทัศน์วัย” หมายถึง งาม น่าดู ดังนั้น “อุดมทัศน์วัย” จึงหมายถึง ความสวยงามที่บริบูรณ์ นั่นเอง

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย รัตนวราหะ อดีตนายกสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยกล่าวว่า “อุดมทัศน์วัย” ตรงกับภาษาอังกฤษ คือ Standard of Perfection ซึ่ง “Standard” หมายถึง มาตรฐาน ส่วน “Perfection” หมายถึง ความสมบูรณ์ บริบูรณ์ ปราศจากมลทิน การพัฒนาขั้นสูงสุด การบรรลุผลเต็มเปี่ยม เป็นต้น ดังนั้น Standard of Perfection รวมความหมายถึง ความสมบูรณ์ขั้นมาตรฐาน อุดมทัศน์วัยของพันธุ์ไก่จึงน่าจะหมายถึง มาตรฐานขั้นต่ำของพันธุ์ไก่ที่มนุษย์ได้กำหนดไว้ตามที่ต้องการ เช่น สีขาว สีดำ สีแดง ฯลฯ

ความสำคัญของมาตรฐานและอุดมทัศน์วัยไก่พื้นเมืองไทย จึงเป็นตัวช่วยให้ทิศทางการพัฒนาพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยเป็นไปแนวทางเดียวกัน ในอดีตที่ผ่านมา “พันธุ์ไก่ไทย” ไม่มีอยู่ในทะเบียนพันธุ์ไก่ของโลก เนื่องจากขาดอุดมทัศน์วัยที่ชัดเจนที่เป็นตัวกำหนดทิศทางดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานและอุดมทัศน์วัยไก่พื้นเมืองไทย จึงน่าจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง คือ

1. ทำให้ทิศทางการพัฒนาพันธุ์พื้นเมืองไทย เป็นไปในทางเดียวกัน
2. ทำให้ไก่พื้นเมืองไทยเป็นพันธุ์บริสุทธิ์ หรือพันธุ์แท้ ตามสายพันธุ์
3. ทำให้ไก่เกิดการพัฒนาไปสู่การรับรองพันธุ์ การขึ้นทะเบียนพันธุ์ หรือจดสิทธิบัตรของไก่พื้นเมืองไทยให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก
4. ทำให้การตัดสินใจการประกวดไก่พื้นเมืองไทย มีกฎ กติกา ที่มีมาตรฐานและมีหลักเกณฑ์มากขึ้น ช่วยให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาพันธุ์อื่นๆ ขึ้นไป

อุดมทัศน์วัยไก่พื้นเมืองไทย มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาไทยมาแต่โบราณ เช่น รูปร่างหน้าตา สีขน เกสัด กิริยา ชั้นเชิง ฯลฯ จนกลายเป็นตำนาน และตำราการคัดเลือกไก่หรือซื้อไก่ไปเลี้ยงขาย หรือไปชนจนชนะ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าไก่พื้นเมืองอีกทางหนึ่ง ซึ่งมาตรฐานและอุดมทัศน์วัยดังกล่าว นำมาเป็นข้อกำหนดลักษณะประจำพันธุ์ภายนอกของไก่ (Phenotype) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย คนโบราณกล่าวไว้ว่า “ไก่ที่สวยงามตามตำรามักเป็นไก่เก่งเสมอ”

พน (2557) สรุปไว้ว่า อุดมทัศนียไ้ไก่พื้นเมืองไทย มี 5 ประการหลักคือ

1. สีสันประจำพันธ์ สีที่ปรากฏบนตัวไก่ เช่น ขน สร้อย หาง ฯลฯ ได้แก่ สีขาว สีดำ สีเหลือง สีเขียว และสีแดง
2. รูปร่างลักษณะ มีสัดส่วนร่างกายที่สง่างาม ตัวยาว สูงระหงส์ ปีกหนา และใหญ่ (ภาพที่ 4.1)
3. หน้าตา หน้าแหลม ตาเรียว กะโหลกยาว หงอนกดกระหม่อม คางรัด ปากใหญ่
4. แข็งขา ตรงเรียว กลม ยาว มีเกล็ด เดี่ยว นิ้วสมบูรณ์
5. กิริยาท่าทาง การเดิน ยืน สง่างาม ปีกยก ออกตั้ง หยิ่ง เล่นสร้อย

ภาพที่ 4.1 ลักษณะ ไ้ไก่เหลืองหางขาว

แต่อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกไก่พื้นเมืองไทย จะต้องคำนึงถึงลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ก็คือ เป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณค่า และใกล้ตัวชาวชนบทมากที่สุด จึงจำเป็นต้องคัดเลือกไก่ที่มีรูปร่างใหญ่ ให้น้ำมันมาก โตเร็ว และเลี้ยงง่าย เหมาะกับวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย

ปรีชา (2556) ได้สรุปอุดมทัศนียไ้ไก่พื้นเมืองไทยในเอกสารประชุมสัมมนาวิชาการเรื่อง ไ้ไก่พื้นเมืองไทย : เหลียวหลัง แลหน้า พัฒนาสู่ AEC งานมหกรรมไ้ไก่พื้นเมืองแห่งชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2556 ณ จังหวัดพิษณุโลก และ พน (2557) สรุปไว้ ดังนี้

1. อุดมทัศนียไ้ไก่เหลืองหางขาว

1.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไ้ไก่เหลืองหางขาว เป็นไ้ไก่พื้นเมืองไทยที่มีมาแต่โบราณ มีถิ่นกำเนิดแถบภาคเหนือของไทย บริเวณบ้านหัวแท ตำบลบ้านกว้าง อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก เป็นไ้ไก่ในประวัติศาสตร์ที่ครั้งหนึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมัยทรงพำนักอยู่กรุงหงสาวดี ประเทศพม่า ได้ทรงนำไ้ไก่เหลืองหางขาวจากเมืองพิษณุโลก ซึ่งเป็นเมืองที่ทรงประสูติและพระราชบิดาทรงครองเมืองนี้ ไปชนกับไ้ไก่ชนของพระมหากษัตริย์พม่าที่เมืองหงสาวดี

ภาพที่ 4.2 ไ้ไก่เหลืองหางขาว

จึงขณะไ้ไก่ของพม่ามาตลอด จนพระมหากษัตริย์พม่าทรงตรัสว่า “ไ้ไก่เชลยตัวนี้เก่งจริงหนอ” สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงตรัสตอบได้ว่า “ไ้ไก่เชลยตัวนี้ อย่ว่าแต่จะต้อยก็พาในวังเหมือนวันนี้เลย ตีพันทนเอาบ้านเอาเมืองกันยังได้” จากพระราชดำรัสจะเห็นว่า ไ้ไก่เหลืองหางขาว เป็นสุดยอดของไ้ไก่ชน จึงเป็นที่เลื่องลือครั้งโบราณกาลว่า “เหลืองหางขาว ไ้ไก่เจ้าเลี้ยง” ส่วนในพื้นที่ชนบทเรียกขานกันมานมนานว่า “เหลืองหางขาว กินเหล้าเชื้อ” ปัจจุบันชาวพิษณุโลกมีความภาคภูมิใจและหวงแหนสมบัติล้ำค่านี้มาก จนเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดในนาม “ไ้ไก่ชนนเรศวร” (ภาพที่ 4.2) จึงร่วมมือร่วมใจกันจัดประกวด

ไก่ชนนเรศวรขึ้นในจังหวัดทุกปีๆ ละ 3-4 ครั้ง เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชนนเรศวรให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายต่อไป

1.2 สีของเปลือกไข่ สีขาวนวล

1.3 ลูกไก่ หัว หน้าอก ปีกไซนอกปีสีขาว ปากและขาสีขาวอมเหลือง

1.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

1.4.1 ลักษณะทั่วไป ได้แก่ รูปทรงและกิริยาท่าทาง ส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนหาง และส่วนขา มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ทั้งเพศผู้และเพศเมีย ดังที่กล่าวมาแล้ว

1.4.2 สีประจำพันธุ์

ภาพที่ 4.3
ไก่เหลืองหางขาว (เพศผู้)

ภาพที่ 4.4 หัว หน้า
และหงอนไก่

ภาพที่ 4.5
ไก่เหลืองหางขาว (เพศเมีย)

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์ (ภาพที่ 4.3)

ขนพื้น ขนหน้าคอ หน้าอก ใต้ท้อง ใต้ปีก ใต้ก้น และขนน่อง มีสีดำ
สร้อย ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก มีสีเหลืองทองรับกัน หรือใกล้เคียงกัน หรือสีเหลืองแยกตามชนิดของสายพันธุ์

ปีก ขนปีกส่วนในสีดำ ส่วนนอกสีขาว ปีกไขมีแซมขาว เมื่อหุบปีกจะเห็นสีขาวชายปีก

หาง ขนหางพัดสีดำ ขนหางมีสีดำปลายขาวหางกะลวยคู่กลางซึ่งเป็นหางสีขาวปลอดขนกะลวยอื่นๆ มีสีขาวปลายดำ ชัดเจน

ขนหู ขนปิดหู มีสีเดียวกับสร้อยคอ สีเหลืองแซมด้วยสีดำและสีขาว
ปาก ทั้งปากบนและปางล่าง มีสีขาวอมเหลือง (ภาพที่ 4.4)

ตา นัยน์ตาดำรอบนัยน์ตาสีขาวอมเหลืองหรือขาวซีดลักษณะ “ตาปลาหมอตาย”

แข้ง หน้าแข้งและท้องแข้งสีขาวอมเหลือง เช่นเดียวกับ ตา และปาก โบราณว่า “ปากได้ขา ตาได้แข้ง”

เดือย สีขาวอมเหลือง คล้ายงาช้าง

เล็บและนิ้ว สีขาวอมเหลือง เช่นเดียวกับสีตา ปาก แข็ง และเดือย

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์ (ภาพที่ 4.5)

ขนพื้น ที่หน้า คอ ออก ท้อง ปีก และก้น สีดำตลอดตัว

ปีก ปีกในดำ ปีกนอกขาว ขนสร้อยคอมีขลิบเหลือง

สร้อย ขนขลิบสร้อยสีเหลือง

หาง ขนหางสีดำ ปลายหางขาว

ปาก ตา แข็ง นิ้ว เดือย และเล็บ มีสีขาวอมเหลือง เช่นเดียวกับเพศผู้

พน (2557) สรุปว่า ไก่เหลืองหางขาว หากพิจารณาตามเกณฑ์ของสร้อย พบว่า สีเหลืองแก่ เรียกว่า “เหลืองใหญ่” สีเหลืองกลาง เรียกว่า “เหลืองรวก” และสีเหลืองอ่อน เรียกว่า “เหลืองดอกโสนหรือดอกคูณ” ถ้าโคนขนสร้อยขาวปลายสร้อยเหลือง เรียกว่า “เหลืองเลา” ถ้าปลายขนสร้อยมีจุดสีเหลือง เรียกว่า “เหลืองทับทิม”

ไก่เหลืองหางขาว ซึ่งถือเป็นไก่สกุลสูง ตามความเชื่อของคนโบราณ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (ปรีชา, 2556) ได้แก่

(1) ไก่เหลืองนเรศวร หรือเหลืองประภัสสร เป็นไก่เหลืองหางขาวที่มีลักษณะ

ภาพที่ 4.6
ไก่เหลืองนเรศวร

พิเศษหลายประการ จึงเชื่อกันว่าเป็นลักษณะของไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (ภาพที่ 4.6) ดังนี้

(1.1) ลักษณะพระเจ้าห้าพระองค์ คือ มีหย่อมกระ (มีสีขาวยาว) 5 แห่งที่หัว (บริเวณท้ายเสนียด) หัวปีกทั้งสองข้างและข้อขาทั้งสองข้าง โบราณถือว่ามีความพิถีพิถันถึง 5 พระองค์ จึงถือเป็นไก่สกุลสูง หรือ “พระยาไก่”

(1.2) สร้อยคอสร้อยหลัง สร้อยปีก มีสีเหลืองทองอร่าม เรียกว่า “เหลืองประภัสสร” (ภาพที่ 4.7)

(1.3) มีสร้อยใต้ปีก (ข้างลำตัว) เรียก “สร้อยสังวาลย์” สีเดียวกับสร้อยคอและสร้อยหลัง (ภาพที่ 4.8)

(1.4) มีขนใต้โคนหางขลิบเหลือง เนื้อทวารหนัก ประสานกันแหลมขึ้นไปที่โคนหางคล้ายดอกบัว เรียก “บัวคว่ำ-บัวหงาย”

(1.5) ก้านขนสร้อยและหางกะลวย มีสีขาวปลอด

(1.6) ขนหู มีสามสี ได้แก่ สีเหลือง สีขาว และสีดำ

(1.7) ฝ่าปิดจมูก มีสีขาว (ภาพที่ 4.9)

(1.8) เกล็ดสำคัญ ซึ่งเป็นเกล็ดพิฆาต เช่น เสือซ่อนเล็บ เหน็บโน ไชบาดาล ผลาญศัตรู เป็นต้น

ภาพที่ 4.7
สร้อยคอ หลัง

ภาพที่ 4.8
สร้อยสังวาลย์ข้างตัว

ภาพที่ 4.9
ขนหู ฝ่าปิดจมูก

ตำราโบราณยังกล่าวไว้ว่า ไก่เหลืองหางขาวพระเจ้าห้าพระองค์ ที่แท้จริงต้องมี มงคล 9 ประการ คือ ทวารทั้ง 9 ขาวปลอด ได้แก่ ปาก (1) จมูก (ฝาปิดจมูก 2) ตา (รอบนัยน์ตา 2) ขนหู (2) ขนรอบทวาร (1) และอวัยวะเพศ (1)

ส่วน เพศเมีย หรือแม่พันธุ์ไก่เหลืองนเรศวร มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ใกล้เคียงกับ เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์ คือ ขนพื้นตัวมีสีดำตลอด มีจุดหย่อมกระขาว 5 จุด ลักษณะพระเจ้าห้า พระองค์ ที่หัว หัวปีกทั้งสอง และข้อขาทั้งสอง ปาก ตา แข็ง และเล็บ มีขาวอมเหลืองแบบงาช้าง ปากมีร่องน้ำทั้งสองข้าง ปีกในดำ ปีกนอกและปีกไซ้ ขนขาวเช่นเพศผู้ บางตัวจะปรากฏสร้อยคอสี เหลืองสดใส

(2) ไก่เหลืองใหญ่ เป็นไก่เหลืองหางขาว ที่มีสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก สีเหลืองเข้ม หรือเหลืองแก่

(3) ไก่เหลืองรวก สีสร้อย มีสีเหลืองอ่อนกว่าเหลืองใหญ่

(4) ไก่เหลืองโสน สีสร้อยเหลืองอ่อนกว่าเหลืองรวกคล้ายสีดอกโสน หรือเหลืองขมิ้น หรือเหลืองดอกคูน

(5) ไก่เหลืองเลา สีสร้อยโคนขาว ปลายเหลือง หรือเหลืองแลบขาว บางท่านมองว่า ไก่เหลืองเลา เป็นไก่ต่าง ซึ่งข้อเท็จจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากมีสีขาวปนสร้อย หรือลำตัว มากผิดปกติ

(6) ไก่เหลืองทับทิม สีสร้อยเหลือง ตรงกลางสร้อยคอ และสร้อยหลัง จะมีจุดขาวอมเหลือง

(7) ไก่เหลืองลูกปลา สีสร้อยเหลือง ปากสร้อยมีสีดำ ทั้งสร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก

(8) ไก่เหลืองโนรี สีสร้อยเหลือง ขนใต้คอ ออก สะโพก ใต้ปีก และใต้หาง มีสีแดง บางพื้นที่เรียก ไก่เหลืองคอแดง

นอกจากนี้ ยังพบไก่เหลืองหางดำอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดมา จากการผสมระหว่างเหลืองหางขาว กับประดู่หางดำแล้วกลายพันธุ์ เช่น ไก่เหลืองโยหางดำ เป็นต้น

2. อุดมทัศน์ย์ไก่ประดู่หางดำ

2.1 ความเป็นมาและแหล่งกำเนิด

ไก่ประดู่หางดำ เป็นไก่พื้นเมืองไทยมาแต่โบราณ เช่น เหลืองหางขาว เชื่อกันว่า เป็นไก่ที่ทรงโปรดของสมเด็จพระเอกาทศรถ สมัยกรุงศรีอยุธยา มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมที่ สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา ฉะเชิงเทรา พิจิตร สุโขทัย เป็นต้น (ภาพที่ 4.10)

ไก่ประดู่หางดำ เป็นไก่ที่มีลักษณะงดงาม สุระหงส์ ภาพที่ 4.10 ไก่ประดู่หางดำ ด้วยโทษสีที่เข้มดำ จึงดูน่าเกรงขามในสนามประกวดหลายครั้ง ตัวที่เป็นแชมป์หรือรางวัลยอดเยี่ยม จะเป็นไก่สายพันธุ์ประดู่หางดำ

2.2 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลอ่อน

2.3 ลูกไก่ หัว หน้าอก ปีกไซนอกสีขาวนวล ปาก ขาสีน้ำตาลแก่

2.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

2.4.4 ลักษณะทั่วไป ได้แก่ รูปทรง ส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนหาง และส่วนขา มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทยทั้งเพศผู้และเพศเมีย ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อลักษณะพึงประสงค์

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์ (ภาพที่ 4.11)

ภาพที่ 4.11
ไก่ประดู่หางดำ(เพศผู้)

ขนพื้น ขนหน้าคอ ขนลำตัว (หน้าอก ใต้ท้อง ใต้ปีก ใต้ก้น) และขนน่องสีดำตลอด

สร้อย สร้อยคอ สร้อยปีก และสร้อยหลัง สีประดู่รับกัน

ปีก ขนปีกสีดำตลอด

หาง ขนหางพัดและกะลวยสีดำตลอด

ขนหู ขนปิดหูสีประดู่เหมือนสร้อย

ปาก ทั้งปากบนและปากล่าง สีดำ หรือน้ำตาลเข้ม ตามชนิดของสายพันธุ์ บางตัวปลายปากมีสีขาว เรียก “ปากคาบแก้ว”

ตา สีไพล (น้ำตาลอ่อนหรือเหลืองแก่) สีดำ สีแดง หรือตาลาย (ตามชนิดของสายพันธุ์ไก่ประดู่หางดำ) นั่นคือ สีตาต้องเข้มตามชนิดสี

แข้ง นิ้ว เตี้ย และเล็บ สีดำ สีไพล หรือลายตามชนิดของสายพันธุ์

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์ (ภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.12
ไก่ประดู่หางดำ(เพศเมีย)

ขนพื้น ขนลำตัว สีดำ หรือดำอมน้ำตาล

ปีก ขนปีก สีดำขลับ เช่นเดียวกับพื้นขน

สร้อย ขนขลิบสร้อยคอ สีประดู่ ตามชนิดของสายพันธุ์

หาง ขนหางสีดำ รับกับสีพื้นขนและปีก

ขนหู ขนปิดหู สีเหมือนสร้อย

ปาก ตา นิ้ว แข็ง เตี้ย และเล็บ สีดำหรือดำอมน้ำตาล ตามชนิดของสายพันธุ์

ไก่ประดู่หางดำ ที่มีมาแต่โบราณมี 4 สายพันธุ์ยอดนิยม คือ

(1) ไก่ประดู่เม็ดมะขามไหม้ หรือ เม็ดมะขามคั่ว เป็นสีประดู่แก่ (เข้ม) แบบสีโอ๊คแก่ เป็นพันธุ์ยอดนิยมของนักเลี้ยงไก่ มีลักษณะเด่น คือ ขนพื้นตัว ขนปีก ขนหางพัด หางกะลวย สีดำสนิท (ดำตลอด หรือไม่มีสีขาวหรือสีอื่นๆ แฉม) ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก รัย้าหลัง และขนปิดหู สีประดู่สีเดียวกันทั้งตัว ไม่มีสีอื่นๆ แฉมเช่นกัน ตาสีไพล (เหลืองแก่อมน้ำตาล) ปาก แข็ง นิ้ว

เกล็ด เต๋อย และเล็บ สีดำหรือน้ำตาลแก่ หน้าแดงเข้ม (ภาพที่ 4.13) ถือเป็นเอกเหนือประดู่อย่างอื่น แต่ถ้าสีอ่อน เรียก “ประดู่แดง”

(2) **ไก่ประดู่แสมดำ** เป็นไก่ประดู่หางดำที่มีสีดำสนิททั้งตัว คือ ขนพื้นตัว ขนปีก ขนหางพัด หางกะลวย ขนปิดหู สีดำสนิทหรือดำปลอด สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ระบายหลัง สีประดู่ถึงสีดำ ตาสีดำ ปาก แข็ง นิ้ว เกล็ด เต๋อย เล็บ สีดำสนิท หนังสีคล้ำ ดำคล้ายไก่ดำของจีน (ภาพที่ 4.14)

(3) **ไก่ประดู่แดง** เป็นไก่ประดู่ที่สำคัญพันธุ์หนึ่ง ขนสร้อย ขนปิดหูสีแดง หรือมีสีอ่อนกว่าประดู่เม็ดมะขามไหม้ พบเห็นอยู่ทั่วไป ดูจากขนพื้น ขนปีก ขนหางสีดำ ปาก แข็ง นิ้ว เต๋อย เล็บสีน้ำตาล ตาสีแดง มีลักษณะใกล้เคียงกับไก่นกกรดหางดำ แต่ต่างกันที่ไก่นกกรดหางดำมีปาก แข็ง เต๋อย เล็บ มีสีดำ (ภาพที่ 4.15)

ภาพที่ 4.13 ไก่ประดู่หางดำ
เม็ดมะขามไหม้

ภาพที่ 4.14 ไก่ประดู่แสมดำ

ภาพที่ 4.15 ไก่ประดู่แดง

(4) **ไก่ประดู่แข้งเขียวตาลาย** เป็นไก่ประดู่หางดำ สีแข้งและสีดำ ไม่รับกัน นั่นคือสีสร้อย เป็นสีประดู่ แต่สีแข้งเป็นสีเขียวหยก ส่วนสีดำเป็นเหลืองแก่ แต่มีจุดสีน้ำตาลแก่อู้อยู่รอบๆ ลักษณะตาลาย ขนพื้นตัว ขนปีก ขนหางพัด ขนหางกะลวยสีดำ สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ระบายหลัง ขนปิดหู มีสีประดู่ ปาก แข็ง เต๋อย เล็บ สีเขียวคล้ำคล้ายหยก

นอกจากนี้ ไก่ประดู่หางดำ 4 สายพันธุ์ดังกล่าวแล้ว ยังมีไก่สีประดู่ที่พบมากในสนามประกวด สันนิษฐานว่าน่าจะกลายพันธุ์มาจากไก่ประดู่หางดำกับไก่เหลืองหางขาว เช่นเดียวกับไก่เหลืองหางดำ แม้จะมีสีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก เป็นสีประดู่ แต่สร้อยกลับมีสองเฉดสี นั่นคือโคนปีกขาว ปลายปีกสีประดู่ และหางมีสีขาว โดยเฉพาะหางกะลวยคู่กลาง ขนพื้นรอบตัวสีดำ ขนปีก ขนหางพัดมีสีขาวปนดำ ปากแข้ง เต๋อย เล็บ สีน้ำตาลอ่อน สายพันธุ์นี้คือ **ไก่ประดู่หางขาว** หรือนิยมเรียกกันว่า **ประดู่เลา** นั่นเอง จัดว่าเป็นไก่พื้นเมืองไทยที่สวยงาม รูปทรงไม่ต่างไปจากประดู่หางดำ เม็ดมะขามไหม้ และประดู่แสมดำเท่าใดนัก

3. อุดมทัศน์ไก่เขียวหางดำ

3.1 ความเป็นมาและแหล่งกำเนิด

ไก่เขียวหางดำ เป็นไก่พื้นเมืองไทยในประวัติศาสตร์และวรรณคดีไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาต่อสมัยกรุงธนบุรี เป็นไก่ที่ทรงโปรดของพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งชนชนะไก่พม่า และไก่หลวงเมืองพระยาพระคลัง เป็นต้น มีถิ่นกำเนิดแถบภาคเหนือ เรียก “เขียวพาลี” (ภาพที่ 4.16) ภาคกลางเรียก “เขียวพระรถ” ภาคใต้เรียก “เขียวมรกต” นอกจากนี้ยังมีชื่ออื่นๆ เช่น เขียวแมลงภู่ เขียวไขกา เขียวพระอินทร์ เขียวนิลสาธิตา เขียวสร้อยทอง เขียวแมลงทับ เป็นต้น

ภาพที่ 4.16 ไก่เขียวหางดำ

3.2 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลนวล

3.3 ลูกไก่ หัว หน้าอก ปีกไขนอกสีขาวเล็กน้อยคล้ายประดู่หางดำ ปาก แข็ง สีเขียวอมดำ หรือน้ำตาลอมดำ

3.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

3.4.1 ลักษณะทั่วไป ได้แก่ รูปร่าง กิริยาท่าทาง ส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนหาง และส่วนขา มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ทั้งเพศผู้และเพศเมีย ดังที่กล่าวมาแล้ว

3.4.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้ หรือเผ่าพันธุ์ (ภาพที่ 4.17)

ภาพที่ 4.17
ไก่เขียวหางดำ (เพศผู้)

ขนพื้น ขนหน้าคอ หน้าท้อง ใต้ท้อง ใต้ปีก ขนน่อง สีดำอมเขียวตลอด สร้อย ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกและระย้าหลัง สีเขียวอมดำ ปีก ขนปีกสีเขียวอมดำ

หาง ขนหางสีดำตลอด ทั้งหางพัดและหางกะสวย

ปาก แข็ง นิ้ว เดือย เล็บ สีตามชนิดของสายพันธุ์

ตา สีเขียวอมดำแบบกระดานชนวน

ขนปิดหู สีเขียวอมดำคล้ายสร้อย

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์ (ภาพที่ 4.18)

ภาพที่ 4.18 ไก่เขียวหางดำ
(เพศเมีย)

ขนพื้น ขนปีก ขนหาง ขนหลัง สีเขียวอมดำ

ขนขลิบสร้อยคอ สีเขียวอมดำ

ปาก แข็ง นิ้ว เล็บ เดือย สีกระดานชนวน

ตา สีเขียวอมดำเหมือนเพศผู้

ไก่เขียวหางดำ ที่พบทั่วไป มีดังนี้

- (1) ไก่เขียวพาลี หรือเขียวแมลงภู่ สร้อยสีเขียวอมดำแบบสีแมลงภู่ ปาก แข็ง นิ้ว เดือย เล็บ สีเขียวอมดำ
- (2) ไก่เขียวมรกต ลักษณะคล้ายเขียวพาลี แต่สร้อยจะสีเขียวสว่างกว่า อมเขียวมากกว่าอมดำ
- (3) ไก่เขียวพระรถ หรือเขียวพระอินทร์ คล้ายเขียวพาลี แต่มีจุดดำๆ ประอยู่ในขนสร้อยคอ และสร้อยปีก
- (4) ไก่เขียวไขกา หรือเขียวอีกา สร้อยสีเขียวอมดำ คล้ายเปลือกไขกา ปาก แข็ง นิ้ว เดือย เล็บ สีดำ
- (5) ไก่เขียวสาลิกา หรือนิลสาลิกา คล้ายเขียวพาลี แต่ต่างกันที่ปาก แข็ง นิ้ว เล็บ เดือย มีสีขาวอมเหลืองแบบงาช้าง และตาสีขาวแบบตาปลาหมอตาย
- (6) ไก่เขียวแมลงทับ คล้ายไก่เขียวนิลสาลิกา แต่ต่างกันที่สร้อยคอ สร้อยปีก สร้อยหลัง มีสีเขียวอมเหลือง คล้ายปีกแมลงทับ
- (7) ไก่เขียวแข้งเขียวตาลาย สร้อยสีเขียวอมดำ แต่มี ปาก แข็ง เดือย เล็บ สีเขียวหยก ส่วนตาลายแบบไก่ประดู่แข้งเขียวตาลาย
- (8) ไก่เขียวสร้อยทอง เป็นไก่เขียวหางดำที่หาดูยาก ขนพื้นสีดำตลอดลำตัว แต่มีสร้อยสีเหลืองทอง

นอกจากไก่เขียวหางดำ ซึ่งพบมากที่สุดในกลุ่มสีเขียวแล้ว ยังมีไก่เขียวหางขาว หรือเรียกกันทั่วไปว่า ไก่เขียวเลา มีลักษณะใกล้เคียงกับ ไก่ประดู่เลา เป็นไก่ในประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาเช่นกัน พระยาสมุหกลาโหมกำแพงเพชร โปรดปรานไก่เขียวเลามาก จึงเชื่อกันว่ามีถิ่นกำเนิดที่กำแพงเพชร เพชรบุรี สุพรรณบุรี อยุธยา พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลักษณะเด่นคือ ขนพื้นตัวสีดำอมเขียว สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกสีเขียวเลา (โคนขาวปลายเขียว) ขนหางพัดสีดำอมเขียว หางกลายสีขาวปนดำ (คู่กลางมีสีขาว ส่วนคู่อื่นๆ สีขาวปลายดำ) ปาก แข็ง เดือย เล็บ มีสีขาวอมเหลือง จัดเป็นไก่พื้นเมืองไทยสายพันธุ์หนึ่งที่สง่างาม ไม่แพ้ไก่เขียวหางดำ และไก่ประดู่หางดำ

4. อุทิศนี้ไก่เทาทองขาว

4.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไก่เทาทองขาว เป็นไก่พื้นเมืองไทยมาแต่โบราณ นิยมเลี้ยงกันโดยทั่วไปจากชาวบ้านจนถึงขุนนางในสมัยสุโขทัย และสมัยกรุงธนบุรี เป็นที่ทรงโปรดของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แหล่งกำเนิดของไก่พันธุ์ที่พบทั่วไปที่มีชื่อเสียงคือ จังหวัดตาก ชลบุรี เพชรบุรี กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และอุบลราชธานี เป็นต้น (ภาพที่ 4.19)

ภาพที่ 4.19 ไก่เทาทองขาว

4.2 สีของเปลือกไข่ สีขาวนวล

4.3 ลูกไก่ ขนลำตัวสีเทาอ่อน ขนหัว หน้าอก ปีกไข่สีขาวอมเหลือง ปาก แข็ง เล็บ สีขาวอมเหลืองคล้ายลูกไก่เหลืองหางขาว

4.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

4.4.1 ลักษณะทั่วไป รูปร่าง กิริยาท่าทาง ส่วนหัว ส่วนลำตัว ส่วนหางและส่วนขา มีลักษณะอันพึงประสงค์ ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ทั้งเพศผู้และเพศเมีย ดังที่กล่าวมาแล้ว

4.4.2 สีประจำพันธุ์

ภาพที่ 4.20
ไก่เทาหางขาว (เพศผู้)

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์ (ภาพที่ 4.20)

ขนพื้นตัว สีเทาอบตัว

สร้อย ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก สีแยกไปตามชนิดสายพันธุ์ เช่น เหลือง น้ำตาล ทองแดง ขี้เถ้า สวาด ขาว ฯลฯ

ปีก ขนปีกในสีเทา ปีกนอกสีเทาสลับขาว

หาง ขนหางพัดสีเทาปลายขาว หางกะลวยสีขาวปลอด หรือขาวปลายเทา

ปาก แข็ง เตี้ย นิ้ว เล็บ สีขาวอมเหลือง

ตา สีขาวอมเหลือง

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์

ขนพื้นตัว ขนหางสีเทา ขนปีกในสีเทา ปีกนอกแซมขาว ขนขลิบสร้อย ตามพันธุ์คล้ายเพศผู้ ปาก แข็ง นิ้ว เล็บ ตา สีขาวอมเหลือง

ไก่เทาหางขาว พบมากมีหลายสี ดังนี้

(1) ไก่เทาทอง หรือเทาฤาษี ขนพื้นตัวสีเทา ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก มีสีเหลืองหรือสีทอง ขนปิดหูมีสีเหลืองทอง หางพัดสีเทา หางกะลวยสีขาวปลอด หรือขาวปลายเทา ปาก แข็ง นิ้ว เตี้ย เล็บ สีขาวอมเหลือง ตาปลาหมอตาย คล้ายไก่เหลืองหางขาวมาก

(2) ไก่เทาทองแดง หรือเทาแดง ขนพื้นตัวสีเทาแก่ สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก และระย้าหลังสีทองแดง หางพัดสีเทาแก่ หางกะลวยสีเทาปลายขาว ขนปิดหูสีแดงแบบสร้อย ตาสีแดง

(3) ไก่เทาสวาด ขนพื้นตัว ขนปีก ขนหางสีสวาด แบบแมวสีสวาด ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ระย้า ขนปิดหูสีเทาสวาดเข้มกว่าพื้นตัว ขนหางกะลวยโคนสีเทาปลายสีขาว ปาก แข็ง เตี้ย เล็บ วิขาวอมเหลือง ตาสีโพล

นอกจากนี้ ยังพบไก่เทาหางดำ หรือเทาขี้ควาย ขนพื้นตัว ขนปีก สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก สีเทาดำ หางพัดเทา หางกะลวยสีเทาดำ แซมขาวเล็กน้อย

5. อุดมทัศนียไก่อแดง

ไก่อแดง เป็นไก่ในประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาเช่นกัน มีชื่อเสียงโด่งดังทั้ง 3 สายพันธุ์คือ

5.1 ไก่นกกรตหางดำ มีแหล่งกำเนิดทั่วๆ ไป บริเวณราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี พิจิตร เป็นต้น (ภาพที่ 4.21)

5.1.1 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลแดง

5.1.2 ลูกไก่ ขนสีแดงลูกหมูป่า หรือลายกระทิง ปาก แข็ง และเล็บ สีเหลือง อมแดง

5.1.3 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

5.1.3.1 ลักษณะทั่วไป ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ดังที่กล่าวมาแล้ว

5.1.3.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์

ขนพื้นตัว ขนหางพัด หางกะลวย สีดำ

สร้อย สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ระบาย สีน้ำตาลแดง

ปีก ขนปีกสีแดงแบบสีแมลงสาบ

หาง สีดำ

ปาก แข็ง นิ้ว เดือย เล็บ สีเหลืองอมแดงหรือน้ำตาล

ตา สีแดง

ภาพที่ 4.21 ไก่นกกรตหางดำ (เพศผู้)

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์

ขนพื้นตัว สีน้ำตาลนวลแบบสีกาบอ้อย

สร้อยคอ สีน้ำตาลแดงคล้ายตัวผู้

ปีก ขนปลายปีกสีน้ำตาลเข้มแบบสีแมลงสาบคล้ายตัวผู้

ปาก แข็ง นิ้ว เล็บ เดือย สีขาวเหลืองอมแดง

ไก่นกกรตหางดำ พบได้หลายสี เช่น

(1) นกกรตแดง ขนสร้อยน้ำตาลแดง ตาสีแดง

(2) นกกรตดำ ขนสร้อยน้ำตาลคล้ำออกดำ ตาสีแดงเข้ม

(3) นกกรตเหลือง ขนสร้อยน้ำตาลอมเหลือง ตาสีส้มแดง

(4) นกกรตกระปูด ขนสร้อยน้ำตาลแดงแก่ ตาสีแดงเข้ม ปีกสีออกลายดำ

5.2 ไก่ทองแดงหางดำ มีแหล่งกำเนิดแถบราชบุรี อยุธยา สุพรรณบุรี อ่างทอง เป็นต้น (ภาพที่ 4.22)

5.2.1 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลอมแดง

5.2.2 ลูกไก่ ขนสีแดงเหมือนโกว์ไรต์ไอร์แลนด์แดง ปาก แข็ง เล็บ สีเหลืองอมแดง

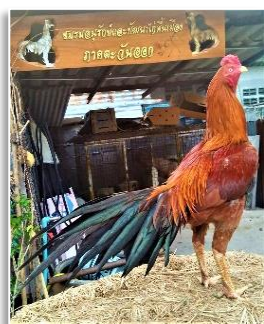
5.2.3 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

5.2.3.1 ลักษณะทั่วไป ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ดังที่กล่าวมาแล้ว

5.2.3.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์

ขนพื้นตัว สีแดงรอบตัว ตั้งแต่หน้าคอ หน้าอก ใต้ปีก ใต้ท้อง
สร้อย สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก สีแดง
ปีก ขนปีกในสีแดงปีกนอกสีดำ
หาง สีดำทั้งหางพัด และหางกะลวย
ปาก แข็ง นิ้ว เตื่อย เล็บ สีขาวอมเหลืองอมแดง
ตา สีแดง

ภาพที่ 4.22

ไก่ทองแดงหางดำ (เพศผู้)

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์

ขนพื้นตัว สีแดง
ขนปีกใน สีแดง ปีกนอกดำ
ขนหาง สีดำ
ขนสร้อยคอ สีแดงขลิบแบบสีสร้อยตัวผู้
ปาก แข็ง นิ้ว เตื่อย เล็บ สีขาวอมเหลืองอมแดง

ไก่ทองแดงหางดำ พบได้หลายสี ดังนี้

- (1) ไก่ทองแดงใหญ่ ขนสร้อยสีแดงเข้ม บางที่เรียกไก่ทับทิม
- (2) ไก่ทองแดงตะเกาทอง ขนสร้อยสีเหลืองส้มแบบไก่ตะเกา คล้ายสีทองคำ
- (3) ไก่ทองแดงตาลาย ขนสร้อยแดงอมดำ
- (4) ไก่ทองแดงอ่อน ขนสร้อยแบบสีปูนแห้ง

5.3 ไก่แดงหางแดง มีแหล่งกำเนิดแถบจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี อ่างทอง และภาคใต้แถบจังหวัดพัทลุง เป็นต้น (ภาพที่ 4.23)

5.3.1 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลออกแดง

5.3.2 ลูกไก่ สีแดงเข้มทั้งตัว ปาก แข็ง เล็บ สีเหลืองอมแดง ตาสีแดง

5.3.3 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

5.3.3.1 ลักษณะทั่วไป ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ดังที่กล่าวมาแล้ว

5.3.3.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์

ขนพื้นตัว หน้าคอ หน้าท้อง ใต้ปีกสีแดง เรียกว่า แดงหมดทั้งตัว

ขนปีก สีแดง สีเดียวกับสร้อยคอ สร้อยหลัง

สร้อย สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก สีแดงเป็นมันกว่าสีลำตัว

หาง หางพัด หางกะลวย สีแดง

ปาก แข็ง นิ้ว เดือย เล็บ สีขาวอมเหลืองอมแดงรับกัน

ขนปิดหู สีแดงเหมือนขนสร้อย

ตา สีแดง

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์

ขนพื้น ขนปีก สร้อย หาง สีแดง (ตั้งแต่หัวจรดหาง) เหมือนเพศผู้

ปาก แข็ง เล็บ เดือย สีเหมือนเพศผู้

ภาพที่ 4.23
ไก่แดงหางแดง
(เพศผู้)

ไก่แดงหางแดง มีหลายสี ที่พบมาก ได้แก่

(1) ไก่แดงขาด ขนปีกและสร้อยสีแดงแก่ หรือแดงเข้ม

(2) ไก่แดงทับทิม ขนปีกและสร้อยสีแดงสด หรือแดงเลือด

(3) ไก่แดงเพลิง ขนปีกและสร้อยสีแดงส้ม (เพลิง) แบบสีตะวันหรือสีไฟ

(4) ไก่แดงนาก ขนปีกและสร้อยสีแดงคล้ำอมน้ำตาล คล้ายสีนาก

นอกจากนี้ ยังพบ ไก่แดงหางขาว อยู่บ้างแต่ไม่มากนัก สันนิษฐานว่าน่าจะกลายพันธุ์มาจากการผสมของไก่แดงหางดำกับประดู่แดงเลา

6. อุดมทัศน์ไก่ลายหางขาว

6.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไก่ลายหางขาว เป็นไก่พื้นเมืองไทยที่มีมาแต่โบราณสมัยกรุงสุโขทัย จัดเป็นไก่เก่งทางภาคเหนือ เรียกไก่เบี้ย หรือไก่ข่อย ลักษณะคล้ายไก่บาร์พลิมัทหรือคองต่างประเทศ พบมากแถบจังหวัดเชียงราย พะเยา ภาคอีสานที่ขอนแก่น มหาสารคาม ภาคใต้แถบนครศรีธรรมราช เป็นต้น (ภาพที่ 4.24)

6.2 สีของเปลือกไข่ สีขาวอมน้ำตาล (สีไข่ไก่)

6.3 ลูกไก่ ขนสีดำจาง หน้าอกขาว หัวมีจุดขาว ตา ปาก แข็ง เล็บ สีขาวอมเหลือง

6.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

6.4.1 ลักษณะทั่วไป ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ดังที่กล่าวมาแล้ว

6.4.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้ หรือพ่อพันธุ์

ขนพื้นตัว ลายรอบตัว ตั้งแต่ใต้คอ ออก ใต้ปีก น่อง

ปีก ส่วนในลาย ปีกนอกลายแซมขาว

สร้อย ขนสร้อยทุกส่วนลาย (เช่น ลายเหลือง น้ำตาล เทา ขาว ดำ)

หาง หางพัดลายแซมขาว หางกะลวยขาวปลอด หรือปลายลาย

2) เพศเมีย หรือแม่พันธุ์

ขนพื้นตัว สีลายรอบตัว ตั้งแต่หัวจรดหาง

สร้อยคอ ขลิบลายตามชนิดสายพันธุ์ ขนหางลายแซมขาว ตาสีขาวอมเหลือง

ปาก แข็ง นิ้ว เดียว เล็บ สีขาวอมเหลือง

ภาพที่ 4.24
ไก่ลายหางขาว

ไก่ลายหางขาว พบมากหลายชนิด ได้แก่

- (1) ไก่ลายลูกข่อย ขนสร้อยลายขาวสลับเหลือง แบบลูกข่อยสุก
- (2) ไก่ลายลูกหวาย ขนสร้อยลายเขียวสลับน้ำตาล แบบลูกหวายสุก
- (3) ไก่ลายดอกอ้อ ขนสร้อยลายขาวสลับเทา แบบดอกอ้อ หรือดอกพวง
- (4) ไก่ลายข้าวตอก ขนสร้อยลายขาวสลับดำแบบหอยเบี้ย
- (5) ไก่ลายนกระทา ขนสร้อยลายน้ำตาลสลับขาวแบบนกระทา
- (6) ไก่ลายกาเหว่า ขนสร้อยลายน้ำตาลแก่สลับดำคล้ายนกกาเหว่า

ส่วน ไก่ลายหางดำ คล้ายลายกาเหว่า ปัจจุบันพบน้อยมาก น่าจะเกิดจากการกลายพันธุ์จากไก่ลายผสมกับไก่เหลืองหางดำหรือประตูหางดำ

7. อุดมทัศนียไก่อี

7.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไก่อี หรือไก่ขาว เป็นไก่พื้นเมืองไทย มีขนสีขาว ปลอดทั้งตัว น่าจะกลายพันธุ์มาจากไก่เลาหางขาว หรือเกิดการผ่าเหล่า (Mutation) ยีนสีบกพร่องจากพ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์อื่นๆ พบมากแถบภาคเหนือ เช่น ลำปาง ลำพูน และเหนือตอนล่าง เช่น พิษณุโลก กำแพงเพชร ฯลฯ จัดเป็นไก่ที่สวยงาม ดูสะอาดตา รูปทรงสง่างาม มักเลี้ยงไว้เป็นไก่มงคลประจำบ้าน (ภาพที่ 4.25)

ภาพที่ 4.25 ไก่อี

7.2 สีของเปลือกไข่ สีขานวล

7.3 ลูกไก่ มีสีขน ปาก แข็ง เล็บ สีขาวอมเหลือง

7.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์ และสีประจำพันธุ์ (ทั้งเพศผู้และเพศเมีย)

ขนพื้นตัว ขนปีก ขนหางพัด หางกะลวย ขนปิดหู สร้อย สีขาวปลอดรอบตัว หรือสีขาวทั้งตัว ไม่มีสีอื่นใดแซม

ปาก แข็ง นิ้ว เต๋อย เล็บ สีขาวอมเหลือง

ตา สีขาวอมเหลือง แบบตาปลาหมอตาย คล้ายเหลืองหางขาว

ไก่อีหรือไก่ขาว ที่พบมี 3 สี คือ

- (1) ไก่อีขาวซีหรือขาวแท้ ขนสร้อยสีขาวบริสุทธิ์ สวยงามมาก
- (2) ไก่อีขาวเผือกหรือขาวมุก สร้อยจะขาวอมเหลืองแบบสีนวมขึ้น
- (3) ไก่อีขาวกลีบบัว สร้อยขาวอมชมพูแบบโคนกลีบบัวหลวง

8. อุดมทัศนียไก่อีต่าง

8.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไก่อีต่าง เป็นไก่พื้นเมือง ที่เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ หลายสายพันธุ์ ได้แก่ ไก่อีเหลือง ไก่อีเขียว ไก่อีแดง ไก่อีขาว ไก่อีประจุดู ฯลฯ จึงมีสีหลากหลายขึ้นในตัวเดียวกัน ตั้งแต่ 2-5 สี พบมากแถบภาคกลาง เช่น สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี และภาคเหนือตอนล่างจนถึงตอนบน เช่น นครสวรรค์ พิจิตร อุตรดิตถ์ แพร่ เป็นต้น (ภาพที่ 4.26)

ภาพที่ 4.26 ไก่อีต่าง

8.2 สีของเปลือกไข่ สีขานวล

8.3 ลูกไก่ มีสีขนขาว และจุดน้ำตาลหรือดำ

8.4 ลักษณะเด่นประจำพันธุ์

8.4.1 ลักษณะทั่วไป ทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีลักษณะอันพึงประสงค์ตามลักษณะภายนอกของไก่พื้นเมืองไทย ดังกล่าวมาแล้ว

8.4.2 สีประจำพันธุ์

1) เพศผู้หรือพ่อพันธุ์ (ภาพที่ 4.27)

ขนพื้นตัว สีต่างขาวดำตลอดทั้งตัว

ปีก สีขาวแซมดำ

สร้อย สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก

มี 2-5 สี ตามชนิดสายพันธุ์

ตา ปาก แข็ง นิ้ว เตี้ย เล็บ มีสีขาวอม

เหลืองคล้ายไก่เหลืองหางขาว

ขนปิดหู สีขาวแซมดำ

2) เพศเมียหรือแม่พันธุ์ (ภาพที่ 4.28)

ขนพื้นตัวถึงหลัง สีขาวดำ

ขนปีก ขนหาง สีขาวแซมดำ

สร้อย ขลิบสร้อยจะมี 2-5 สี เช่น เพศผู้

ตา ปาก แข็ง นิ้ว เตี้ย เล็บ สีขาวอม

เหลืองคล้ายเหลืองหางขาว

ภาพที่ 4.27 ไก่ต่าง (เพศผู้)

ภาพที่ 4.28
ไก่ต่าง (เพศเมีย)

ไก่ต่าง มีหลายสี แต่ที่พบมากและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่

(1) ไก่ต่างเบญจรงค์ เป็นไก่ต่างที่สวยงามมาก ถือเป็นไก่มงคลค่าควรเมือง มี 5 สี คือ สีดำ ขาว แดง เหลือง และเขียว ทั้ง 5 สีจะปรากฏที่สร้อยคอ สร้อยปีก และสร้อยหลังทั้ง 3 จุด บางท่านเรียก ต่างดอกไม้ หรือ ต่างพระเจ้า 5 พระองค์ มีหย่อมกระ คล้ายเหลืองหางขาว เป็นสุดยอดของไก่ต่างทั้งหมด

(2) ไก่ต่างไตรรงค์ เป็นไก่ต่างที่เป็นที่นิยมรองจากต่างเบญจรงค์ มี 3 สี คือ สีขาว แดง เขียว หรือดำปรากฏที่สร้อยคอ สร้อยหลัง และสร้อยปีก (ภาพที่ 4.29)

(3) ไก่ต่างซีกวาย บางท่านเรียก ต่างสาธิตา มี 2 สี คือ สีดำ และสีขาว

(4) ไก่ต่างเปราะ สีต่างไม่สม่ำเสมอ ทั้งสองข้างต่างไม่เท่ากัน และไม่เหมือนกัน หากมีสีดำมากกว่าขาวไม่เป็นที่นิยม

ภาพที่ 4.29
ไก่ต่างไตรรงค์ (เพศผู้)

9. อุดมทัศน์ยีไก่อเลือบ

9.1 ความเป็นมา และแหล่งกำเนิด

ไก่อเลือบ เป็นไก่อพื้นเมืองไทยที่พบไม่มากนัก เกิดจากการกลายพันธุ์ของลูกผสมหลายสายพันธุ์ ได้แก่ ไก่อ่ประตู ไก่อ่เขียว ไก่อ่แดง และไก่อ่เหลือง จึงยังไม่มีอุดมทัศน์ยีที่ชัดเจน

9.2 สีของเปลือกไข่ สีน้ำตาลอ่อน

9.3 ลูกไก่อ่ สีคล้ายไก่อ่ประตู ขนสีน้ำตาลแดง ปาก แข็ง สีน้ำตาลอมดำ

9.4 ลักษณะประจำพันธุ์ และสีประจำพันธุ์ ที่พบทั่วไป คือ

ขนพื้นตัว สีดำตลอดลำตัว

สร้อย สีน้ำตาลอมแดง สีประตูแดง

ขนปีก สีดำ ปีกนอกบางครั้งมีสีน้ำตาลแดงกาบอ้อย หรือสีปีกแมลงสาบคล้ายไก่อ่กกรดหาง สีดำ

ปาก ตา แข็ง เตื่อย เล็บ สีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลอมดำ

ไก่อ่เลือบ ที่พบส่วนใหญ่ มีอยู่ 3 สี ได้แก่

(1) ไก่อ่เลือบสาธิกา ขนสร้อยสีน้ำตาลอมแดง แบบสีของนกเอี้ยงสาธิกา หางสีดำ

(2) ไก่อ่เลือบประตู ขนสร้อยสีประตูอมน้ำตาล หางสีดำ

(3) ไก่อ่เลือบสาธิกาชี้ควาย ขนสร้อยสีน้ำตาลอมแดงแซมขาว หางสีดำ

บทที่ 5

หลักเกณฑ์การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ความหมายของการตัดสินประกวด

การประกวดสัตว์มีความหมายเดียวกันกับการประกวดตัดสินสัตว์ การตัดสินประกวดสัตว์ การตัดสินและประกวดสัตว์ การประกวดและตัดสินสัตว์ การตัดสินและให้คะแนนสัตว์ เป็นต้น ดังนั้น ศัพท์ภาษาอังกฤษจึงมีมากมายเช่นกัน เช่น Animal Contest, Animal Judging and Contest, Animal Contest and Judging, Animal Judging and Scoring เป็นต้น

จิริลิตี (2550) กล่าวว่า การประกวดตัดสินสัตว์ (Animal Judging and Contest) หมายถึง การนำสัตว์เข้ามาประกวดแข่งขันกัน เพื่อให้บุคคลที่มีความชำนาญการกลุ่มหนึ่งได้พิจารณาลักษณะภายนอกหรือลำตัวสัตว์ แล้วทำนายว่า สัตว์ตัวใดจะดีกว่าตัวใด ซึ่งการทำนายนี้เป็นผลทางอ้อม เท่ากับว่า ดูลักษณะรูปร่างลักษณะภายนอก เพื่อคาดคะเนภายในว่า สัตว์ตัวที่ตัดสินไปแล้วนั้น ต่อไปจะให้ผลหรือมีคุณสมบัติอันจะเป็นประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่เจ้าของเพียงใด

ปรีชา (2559) กล่าวว่า การตัดสินประกวดสัตว์ เป็นการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ (Selection) โดยการประเมินของผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญสัตว์นั้นๆ จากการดูลักษณะภายนอก (Phenotype) ของสัตว์ ได้แก่ โครงสร้าง รูปร่าง สัดส่วน (ความสูง ความกว้าง ความยาว ความลึก ความหนา) การแสดงออกของกล้ามเนื้อ นม ขี้ และน้ำหนักรูปร่าง ลักษณะประจำพันธุ์ สี หรือพฤติกรรมที่แสดงออกอื่นๆ เช่น การเคลื่อนไหว ความก้าวร้าว (โหด โหม่ง) ความเชื่อง หรือการควบคุมได้ เพื่อประเมินคุณค่าของสมรรถนะ (Performance) ของสัตว์ตัวนั้นๆ นำไปพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ (Improvement) ต่อไป

การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การพิจารณาคัดเลือกไก่พื้นเมืองไทยที่เลี้ยงไว้เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์แท้ดั้งเดิม ตามข้อกำหนดและลักษณะประจำพันธุ์ภายนอกของไก่ เพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะประจำพันธุ์ที่เป็นเลิศหรืออุดมทัศน์ เช่น รูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา และกิริยาท่าทาง ตัวที่มีลักษณะใกล้เคียงอุดมทัศน์ที่สุดจะเป็นตัวที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดครั้งนั้นๆ

วัตถุประสงค์ของการตัดสินประกวดสัตว์

จิริลิตี (2550) สรุปว่า วัตถุประสงค์ของการตัดสินประกวดสัตว์ มีเหตุผลดังนี้

1. ให้เกษตรกรได้รู้จักพันธุ์สัตว์ และลักษณะประจำพันธุ์ของสัตว์นั้น

2. ให้เกษตรกรได้รู้จักสัดส่วนต่างๆ ของร่างกายสัตว์ ว่าส่วนใดเรียกว่าอะไร และมีความสำคัญในแง่เศรษฐกิจอย่างไร

3. ให้เกษตรกรได้รู้จักลักษณะของสัตว์ที่ตนเลี้ยงว่า รูปร่างลักษณะอย่างไร จึงจะเหมาะสมสำหรับเก็บเลี้ยงไว้ขยายพันธุ์
4. ให้เกษตรกรได้รู้ว่า สัตว์ชนิดใด รูปร่างอย่างไร เป็นสัตว์ที่มีอยู่ในความนิยมของท้องตลาด
5. ให้เกิดการกระตุ้น เร่งเร้า ให้เกษตรกรหรือผู้สนใจ หันมาเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการง่ายต่อการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์
6. ให้เกษตรกรได้ทราบว่าสัตว์ของตนเองได้รับการพัฒนา ปรับปรุงพันธุ์ขึ้นมาอย่างน้อยเพียงใด
7. ให้คนและสัตว์ได้ใกล้ชิดกัน เกิดความรัก เมตตา มีจิตใจรักสัตว์ โอบอ้อมอารี ครอบคลุมเป็นสุข

ระบบการตัดสินประกวดสัตว์

ระบบการตัดสินประกวดสัตว์มีอยู่หลายระดับด้วยกัน การที่จะเลือกใช้ระบบใด มีปัจจัยอยู่ 3 ประการที่ต้องพิจารณา คือ

1. จำนวนสัตว์ที่เข้าประกวด
2. ความแตกต่างหรือความใกล้เคียงของสัตว์ที่เข้าประกวด
3. เวลาที่ใช้ในการประกวดตัดสิน

จีระสิทธิ์ (2550) รายงานว่า ระบบการตัดสินประกวดสัตว์ที่ใช้กันทั่วไป มี 2 ระบบคือ

ภาพที่ 5.1 การตัดสินประกวดไก่ โดยการจัดอันดับ

1. ระบบการจัดอันดับ (Order System) โดยนำสัตว์มาจัดกลุ่มใหม่ตั้งแต่ต้นมากไปหาต้นน้อย (ภาพที่ 5.1) ส่วนสัตว์ที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือขาดคุณสมบัติ หรือมีข้อบกพร่องก็ไม่ต้องนำมาจัดอันดับ อาจคัดออก หรือคัดไว้ต่างหาก หรือให้ออกนอกสนามประกวดไปเลย ข้อดีของระบบนี้ ได้แก่ ตัดสินใจได้รวดเร็ว ป้องกันการลำเอียงของกรรมการตัดสิน และเหมาะสำหรับการประกวดในรอบแรกๆ ที่สัตว์เป็นจำนวนมาก และมีเวลาจำกัด

แต่ข้อเสียก็มีคือ ต้องใช้กรรมการที่มีประสบการณ์และมีความชำนาญมากๆ ระบบนี้เป็นการเปรียบเทียบลักษณะสัตว์แบบภาพรวม เพื่อนำมาจัดอันดับ หรือให้เหลือสัตว์น้อยลง บางครั้งเรียก **ระบบการตัดสินเปรียบเทียบ (Comparative Judging)** สัตว์ที่มีความแตกต่างกันมากควรใช้ระบบนี้ เพราะสามารถเปรียบเทียบกันได้ง่าย ก่อนนำมาจัดอันดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตัดสินประกวดที่ใช้กรรมการเพียงท่านเดียว

2. ระบบให้คะแนน (Score System) ระบบนี้เป็นการให้คะแนนแต่ละลักษณะตามมาตรฐานพันธุ์ที่เป็นเลิศ (Standard of Excellence) หรืออุดมทัศน์ (Standard of Perfection) ซึ่งเป็นลักษณะในอุดมคติ (Ideal Type) ที่ตั้งไว้ โดยกรรมการแต่ละท่านจะให้คะแนนในบัตรให้

ภาพที่ 5.2 การตัดสินประกวดไก่
โดยการให้คะแนน

คะแนน (Score Card) ไม่เกินคะแนนสูงสุดที่กำหนด แล้วนำคะแนนจากทุกท่านมารวมกัน เพื่อดูว่าสัตว์ตัวใดได้คะแนนสูงสุด และรองลงไป หากตัดสินเพียงท่านเดียว ก็เปรียบเทียบคะแนนจากสัตว์ทุกตัวในบัตร์ให้คะแนน (ภาพที่ 5.2) ข้อดีของระบบนี้คือ ให้คะแนนได้อย่างละเอียดในแต่ละลักษณะเหมาะกับสัตว์ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งรูปร่างลักษณะ ช่วงอายุ นั่นคือ มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

คะแนนที่ได้เป็นคะแนนรวมจากทุกลักษณะ แต่ก็มีข้อเสียคือ หากกรรมการล่าเอียง ก็อาจลดคะแนนสัตว์ตัวใดตัวหนึ่งให้ต่ำมากๆ แต่ให้คะแนนตัวที่อยากให้ชนะสูงเกินไป ข้อแก้ไขคือ เมื่อคัดเลือกสัตว์ไว้จำนวนน้อย (เช่น 3-5 ตัว) ถือว่าสัตว์ทุกตัวที่เข้ามารอบนี้มีความดีเด่น ในบัตร์ให้คะแนนจึงไม่ควรให้คะแนนต่ำกว่ากึ่งหนึ่ง เพื่อป้องกันการกดคะแนน อีกทั้งการให้คะแนนสัตว์หลายๆตัว จะใช้เวลาค่อนข้างนาน หากมีเวลาจำกัดจึงไม่เหมาะกับการประกวดในรอบแรกๆ หรือมีสัตว์เป็นจำนวนมาก

การเลือกใช้การตัดสินประกวดระบบใด จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายจัดประกวดกับคณะกรรมการตัดสิน จะต้องพิจารณาร่วมกัน ตามปัจจัยที่กล่าวไว้เบื้องต้น ได้แก่ จำนวนสัตว์ ความแตกต่าง (หรือใกล้เคียง) กันของสัตว์ และระยะเวลาในการตัดสิน บางโอกาสก็อาจใช้ทั้งสองระบบ นั่นคือ ในรอบแรกๆ ซึ่งมีสัตว์มาก หรือสัตว์มีความแตกต่างกันมาก ก็ใช้การเปรียบเทียบกัน แล้วนำมาจัดอันดับ หรือคัดสัตว์ไว้เฉพาะตัวที่โดดเด่นมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วจึงทำระบบให้คะแนนมาใช้ในรอบสุดท้าย หรือตัดสิน เพื่อชี้ขาดหาตัวที่ชนะเลิศและรองชนะเลิศต่อไป

ปรัชญาพื้นฐานการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

สุชาติและคณะ (2558) รายงานว่า การตัดสินประกวดไก่พื้นเมือง เป็นกระบวนการในการพิจารณาคัดเลือกพันธุ์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพันธุ์ตามทัศนคติของนักผสมพันธุ์ (Breeders) ไก่พื้นเมือง การตัดสินประกวดจึงเป็นส่วนหนึ่งของวงการปศุสัตว์และอุตสาหกรรมเนื้อสัตว์ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือของการปรับปรุงพันธุ์ เพื่อให้ได้สัตว์พันธุ์ดีเป็นที่ต้องการของตลาด และให้การผลิตสัตว์เกิดประสิทธิภาพ

ภาพที่ 5.3
การดูลักษณะภายนอกไก่

ลักษณะที่ปรากฏภายนอก (Phenotype) ของไก่พื้นเมือง เป็นลักษณะที่สามารถถ่ายทอดจากรุ่นพ่อแม่ไปสู่ลูกหลานได้ เช่น สีขน สีสร้อย สีพื้นตัว สีของนัยน์ตา ขนาด รูปร่าง กิริยาท่าทาง ฯลฯ อันเป็นผลมาจากยีน (Gene) หรือหน่วยพันธุกรรมที่ควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมต่างๆ ในร่างกายของไก่ (ภาพที่ 5.3) นอกจากนี้ ลักษณะที่ปรากฏดังกล่าวยังเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม (Environment) เช่น การเลี้ยงดู การให้อาหาร สภาพดินฟ้าอากาศ ความเป็นอยู่ ฯลฯ รวมทั้งผลจากปฏิกิริยาร่วม

ระหว่างหน่วยพันธุกรรม (Gene) และสิ่งแวดล้อม (Environment) อีกด้วย ดังนั้น สิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นโครงสร้างและรูปร่าง (Conformation) ที่มองเห็นด้วยตาเปล่า สามารถนำมาพิจารณาตัดสิน (Judging) เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

การพิจารณาตัดสินไก่พื้นเมือง เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) นั่นคือ ใช้หลักวิชาการจากวิชาสัตวศาสตร์ (Animal Science) สรีรวิทยา (Physiology) และกายวิภาคศาสตร์ (Anatomy) ที่มีความสัมพันธ์กับศักยภาพในการผลิตหรือสมรรถนะ (Performance) ได้แก่ การให้เนื้อ การให้ไข่ ฯลฯ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดลักษณะทางเศรษฐกิจของไก่พื้นเมือง นอกจากนี้ ยังจะต้องมีศิลปะในการสังเกต มีประสบการณ์ และใช้ภูมิปัญญาที่มีมาแต่อดีต เช่น รูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา และกิริยาท่าทาง ผนวกกันเข้าเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของไก่พื้นเมืองไทย ซึ่งผู้เลี้ยงหรือเกษตรกรสามารถนำหลักการข้างต้นมาพิจารณาคัดเลือกไก่พื้นเมืองในฟาร์มหรือคอกของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพันธุ์

การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ จึงเป็นการวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนว่า ไก่ที่เข้ามาประกวดตัวนั้นๆ มีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากลักษณะของไก่พื้นเมืองในอุดมคติ (Ideal Type) หรือที่เรียกว่า ลักษณะของไก่พื้นเมืองในอุดมทัศน์ (Standard of Perfection) หรือมาตรฐานความเป็นเลิศประจำพันธุ์ (Standard of Excellence) มากน้อยเพียงใด แล้วจึงเปรียบเทียบกันในระหว่างไก่ที่เข้าประกวดด้วยกัน เพื่อจัดเรียงลำดับจากตัวที่เด่นมากไปหาเด่นน้อยตามลำดับต่อไป

ในการตัดสินประกวดนั้น หากมีไก่เข้าประกวดเป็นจำนวนมาก และไก่ที่เข้าประกวดมีลักษณะสวยงามใกล้เคียงกันมาก ผู้เป็นกรรมการตัดสินจะต้องใช้ความสุ่มรอบคอบมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการตัดสินออกมาถูกต้องแม่นยำ และเกิดความยุติธรรมมากที่สุด ในรอบแรกอาจต้องใช้ระบบการตัดสินแบบจัดอันดับ แยกเป็นกลุ่มที่เด่นมาก เต้นปานกลาง เต้นน้อย และกลุ่มที่ควรคัดออก (Culling) แล้วทำการเปรียบเทียบอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง เพื่อหาไก่ที่เข้ารอบแรก รอบที่สอง และรอบสุดท้าย เช่น มีไก่เข้าประกวด 30 ตัว รอบแรกคัดไว้ 15 ตัว รอบสองคัดไว้ 8-10 ตัว และรอบสุดท้ายคัดไว้ 3-5 ตัว (ตามจำนวนรางวัลที่มีในรุ่นนั้นๆ) รอบสุดท้ายนี้ถือเป็นรอบตัดสิน เพื่อให้เกิดความรอบคอบ เป็นธรรม และอธิบายได้ หากไก่ที่เข้ารอบมา มีความสวยงามตรงตามพันธุ์หรืออุดมทัศน์ และใกล้เคียงกันมาก อาจต้องใช้ระบบการตัดสินแบบให้คะแนน ในบัตรให้คะแนน (Score Card) เพื่อหาคะแนนในภาพรวมของไก่แต่ละตัว จนได้ตัวที่ดีที่สุดเป็นอันดับ 1, 2, 3, 4, 5... ในที่สุด

องค์ประกอบในการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

การกำหนดหัวข้อในการพิจารณาตัดสินจะคำนึงถึงลักษณะภายนอกที่ปรากฏ (Phenotype) ที่เป็นสมรรถนะของไก่ (Performance) ร่วมกับลักษณะประจำพันธุ์ตามมาตรฐาน และความสวยงามตามอุดมทัศน์ (Standard of Perfection) ที่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ (ภาพที่ 5.4) ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ภาพที่ 5.4
การดูลักษณะภายนอกไก่

เดือยใหญ่ นิ้วยาวเรียว เล็บใหญ่ตรง คอยาว ปากใหญ่ ตาลึก คิ้วโปน หงอนคดกระหม่อม มีชั้นเชิงการต่อสู้ เป็นต้น

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รูปร่างใหญ่ ทรวดทรงดี น้ำหนักมาก กล้ามเนื้อเต็ม และมีความสมบูรณ์พันธุ์ ฯลฯ
2. ลักษณะความสวยงาม ได้แก่ สีสันประจำพันธุ์ อาทิ สีขน สีสร้อย สีปีก สีหาง สีตา สีแข้ง สีนิ้ว สีเดือย สีหู สีเล็บ นอกจากนี้ยังมีรูปทรงที่ระหงส์ สวยงาม และหน้าตาที่แหลม คางรัด ฯลฯ
3. ลักษณะความเป็นนักรู้ ได้แก่ แข็งกลมเรียวยาว เกล็ดดี

หลักเกณฑ์การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

พ.น (2557) รายงานว่า การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ก็คือการประกวดไก่สวยงามตามอุดมทัศน์นี้ สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา 5 ประการ มีดังนี้

1. สีสัน : ลักษณะประจำพันธุ์ที่ถูกต้อง ได้แก่
 - 1.1 สีขนพื้นตัวสีเหมือนกันตลอด
 - 1.2 สีสร้อยคอ สร้อยปีก สร้อยหลัง สีตรงตามพันธุ์และสีรับกัน

(ภาพที่ 5.5)

- 1.3 สีปีกนอก ปีกใน ตรงตามพันธุ์
- 1.4 สีหาง ตรงตามพันธุ์

2. รูปร่าง : สง่างาม ดูล่ำสัน แข็งแรง ได้แก่
 - 2.1 จับกลมยาว 2 ท่อน ไหล่หน้าใหญ่ บั้นท้ายโต
 - 2.2 ปีกยาว ใหญ่ ขนปีกแน่นสมบูรณ์
 - 2.3 หางพัดคดครบ กะลวยเต็มยาว
 - 2.4 คอยาว บั้นขาใหญ่
 - 2.5 ลำตัวยาว สูงระหงส์ (ภาพที่ 5.6)

3. หน้าตา : หน้าแหลมกลมเหมือนหน้านกยูง นกเหยี่ยว

ได้แก่

- 3.1 ปากใหญ่ จมูกแบนเรียบกว้าง สีตามพันธุ์
- 3.2 ตารี่ นัยน์ตาเล็ก เส้นตาใหญ่ สีตามพันธุ์
- 3.3 ขนหูปิดสนิท หนา สีเหมือนขนสร้อย

ภาพที่ 5.5 ลักษณะสร้อยที่รับกัน

ภาพที่ 5.6 รูปร่างที่สง่างาม

ภาพที่ 5.7 ลักษณะหน้านกยูง

3.4 เหนียง ตุ่ม คางรัดเพ็ด กระชับ ไม่หย่อนยาน ลักษณะหน้านกยูง

3.5 หงอนหิน หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ปลายหงอนคดกระหม่อม (ภาพที่ 5.7)

4. แข็งขากลม เกล็ดแข้งเป็นระเบียบ ได้แก่

4.1 แข็งเรียว เป็นลำเทียน ลำหวาย (ภาพที่ 5.8)

4.2 เกล็ดเรียงเป็นระเบียบ มีเกล็ดแตก พิฆาต

4.3 เต้อยใหญ่ กลม มั่งคั่ง รูปงาช้างหรือลูกปืน

4.4 นิ้วเรียว ยาว มีเกล็ดแตก

4.5 สีแข้ง เต้อย เล็บ ตรงตามพันธุ์รับกับสีปาก

ภาพที่ 5.8 ลักษณะ
แข้งกลม เรียว

5. กิริยาท่าทางชั้นเชิงดี สง่างาม ได้แก่

5.1 ยืน เดิน สง่างาม องอาจ หยิ่งทะนง

5.2 สรีระกลมกลิ้ง สมส่วน ซอกคอ ขั้วหาง
บั้นขา ตะเกียบ แบบนักรู้

5.3 กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว เล่นสร้อย

5.4 ชัน กระพือปีก เสียงดังกระซก ช่มขวัญ
น่าเกรงขาม (ภาพที่ 5.9)

ภาพที่ 5.9 ลักษณะท่าทางที่ดี

วิธีพิจารณาตรวจสอบการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

พน (2543) รายงานว่า ไก่พื้นเมืองไทยมีองค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินว่าเป็นไปตามมาตรฐานพันธุ์ หรืออุดมทัศน์หรือไม่ ให้พิจารณาจาก 5 ส่วนหลัก คือ

1. **หน้าสวย** ได้แก่ หงอน เหนียง คาง ปาก จมูก หู ตา **หน้าสวย** คือ หน้าแบบหน้านกยูง หน้าเหยี่ยว ลักษณะเรียวยาวกลมกลิ้ง ปากใหญ่ คางรัด เหนียงไม่หย่อนยาน จมูกกว้าง ตาลึก หงอนคดกระหม่อม หูปิดสนิท

2. **สีสวย** ได้แก่ ขนพื้น ขนปีก ขนสร้อย ขนหาง ขนระย้า **สีสวย** คือ สีสดใส แวววาวเป็นมัน ทุกส่วน ตามสายพันธุ์

3. **รูปร่างสวย** ได้แก่ สูง ยาว สง่า **รูปร่างสวย** คือ ทรงระหงส์ ตัวยาว เชิดคอ ปีกยก ออกตั้ง หัวปีกฝั่งผาย

4. **แข้งขาสวย** ได้แก่ กลม เรียว ยาว เกล็ดเป็นระเบียบ นิ้วยาว เต้อยใหญ่โค้งงอ **แข้งขาสวย** คือ กลมกลิ้ง เรียวแบบลำเทียน

5. **กิริยาท่าทางสวย** ได้แก่ เดิน วิ่ง ยืน **กิริยาท่าทางสวย** คือ องอาจ สง่างาม ซुकอ ยึดอก หยิ่ง ทะนง

ดังนั้น ในการพิจารณาตรวจสอบ จึงต้องพิจารณาส่วนประกอบดังกล่าวเป็นลำดับ ดังนี้

1. พิจารณาสีสัน เป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ใช้จำแนกพันธุ์ของไก่พื้นเมืองไทย โดยความแวววาวของปีก สีขน สีสร้อย สีหาง ว่าเป็นไปตามอุดมทัศน์หรือไม่ หากแตกต่างผิดเพี้ยนให้คัดออก
2. พิจารณาน้ำตา ดูปาก จมูก หงอน เหนียง คิ้ว คาง ว่ามีลักษณะพึงประสงค์ และมีสีสันตามสายพันธุ์หรือไม่ เช่น สีปาก จมูก และตา มีน้ำมูกและเมือกหรือไม่ หงอน เหนียง คิ้ว คาง สวยงาม ดูว่ามีตกแต่งและศัลยกรรมหรือไม่ หากพบผิดปกติให้คัดออก
3. พิจารณารูปร่าง หรือโครงสร้างโดยรวม ดูการยืนบนหลังสู้ม ความสูง ความยาวของลำตัว และคอใหญ่ ยาว ตรง ออกใหญ่ ท้ายเรียบ ตะเกียบ ชิด จับรอบตัว ดู ลักษณะยาว กลม สมส่วน ถือว่าดี
4. พิจารณาหาง ความดก ความยาว ลักษณะพอนข้าว หางพัดตก เต็ม หนา หางกะลวยดกยาว สีตามสายพันธุ์ ไม่มีการต่อเติมหาง หากพบผิดปกติให้คัดออก
5. พิจารณาแข้งขา ความกลม ความขายาว เรียว นี้ยาวเป็นระเบียบ ไม่บิดงอ เตี้ยใหญ่ โค้งงอน เล็บไม่กุด นิ้วเท้าไม่เป็นหน่อ (รองข้ำ/ปรวด) ข้อพับไม่มีเหน็บเสี้ยน เก้งเป็นระเบียบ สวยงาม แข็งขาสีตามสายพันธุ์ หากไม่พึงประสงค์ให้คัดออก
6. พิจารณาปีก คลี่ดูความหนา ความเป็นใหญ่ ตก เต็ม เรียงเป็นระเบียบ ไม่วิว ไม่ 2 ลอน ไม่กร่อน ไม่หัก ไม่เสริมแต่ง หากพบผิดปกติให้คัดออก
7. พิจารณากริยาท่าทาง สังเกตพฤติกรรมขณะไก่อยู่ในสู่ม ดูการเดิน การยืน การนอน การขับถ่าย การเล่นสร้อย หลังจากนั้น นำไก่ออกมายืนบนหลังสู้ม เพื่อดูความพร้อมอื่นๆ เช่น ความเชื่อง ความปึง ความสะอาดสดใส (ดูสุขภาพอย่างใกล้ชิดอีกครั้ง) จะเห็นความสง่างาม งามอาจ ชูคอ ยืดอก เล่นสร้อย หากพบสิ่งผิดปกติหรือไม่เป็นไปตามอุดมทัศน์ให้คัดออก

เกณฑ์การให้คะแนนการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ปรีชา (2555) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ไว้ ในบัตรให้คะแนน สำหรับพิจารณาตัดสินให้คะแนนไก่ที่เข้ารอบสุดท้าย (รอบตัดสิน) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์สายพันธุ์ทั่วไป ได้แก่ ไก่พื้นเมืองไทยที่สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยได้ประกาศรับรองไปแล้ว 12 สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่เหลืองหางขาว ไก่ประดู่หางดำ ไก่เขียวหางดำ ไก่เทาหางขาว ไก่นกกรด (หางดำ) ไก่นกแดง (หางแดง) ไก่ทองแดง (หางดำ) ไก่ลายหางขาว ไก่เขียวเลาหางขาว (ภาพที่ 5.10) ไก่ประดู่เลาหางขาว ไก่แซมดำ และไก่สี (ภาพที่ 5.11) โดยแบ่งลักษณะเฉพาะออกเป็น 5 ส่วน รวม 100 คะแนน คือ

ภาพที่ 5.10
ไก่เขียวเลาหางขาว

1.1 ลักษณะทั่วไป (15 คะแนน) ประกอบด้วย รูปร่างและขนาด 8 คะแนน และสุขภาพอนามัยและความพร้อมในการประกวดอีก 7 คะแนน

1.2 ส่วนหัว (30 คะแนน) ประกอบด้วย หน้า/หัว (6 คะแนน) ตา (4 คะแนน) ปาก (5 คะแนน) หงอน (5 คะแนน) ตุ่ม (3 คะแนน) เหนียง (4 คะแนน) และหู (3 คะแนน)

1.3 ส่วนลำตัว (21 คะแนน) ประกอบด้วย ฟันขน (ขนพื้น) (3 คะแนน) ปีก (3 คะแนน) สร้อยคอ (5 คะแนน) สร้อยหลัง, ระย้า (5 คะแนน) และสร้อยปีก (5 คะแนน)

1.4 ส่วนหาง (18 คะแนน) ประกอบด้วย หาง (ภาพรวม) (5 คะแนน) หางพัด, ระย้า (6 คะแนน) และหางกะลวย (หางเอก) (7 คะแนน)

1.5 ส่วนขา (16 คะแนน) ประกอบด้วย ปั้นขา (3 คะแนน) แข้ง (5 คะแนน) เตื่อย (4 คะแนน) และนิ้วและเล็บ (4 คะแนน)

ภาพที่ 5.11 ไก่ซี

2. ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนนเรศวร เกณฑ์การให้คะแนนของไก่ชนนเรศวรถูกกำหนดขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยร่วมกับชมรมอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก นั่นคือสายพันธุ์हेลือหงขาพระเจ้า 5 พระองค์ (ภาพที่ 5.12) และมีลักษณะพิเศษอื่นๆ ประกอบ ได้แก่

2.1 พระเจ้า 5 พระองค์ (9 คะแนน) คือ จุดกระขาวที่บริเวณหัว (ท้ายทอย หรือท้ายเสียด) ที่หัวปีก (สนับปีก) ทั้ง 2 ข้าง และที่ข้อขาทั้ง 2 ข้าง

2.2 ปีกไซ (5 คะแนน) คือ ปีกที่อยู่บริเวณข้อปีก ต้องมีสีขาวอย่างน้อย 2 เส้น เมื่อหุบปีกก็ จะเห็นสีขาวแซมตรงหัวปีก ทั้ง 2 ข้าง

2.3 ปีกนอก (6 คะแนน) ปีกส่วนนอกต้องมีสีขาวแซม เมื่อหุบปีกจะเห็นสีขาวแลบยาวตามขอบปีกชัดเจนอย่างน้อย 2-3 เส้น ทั้ง 2 ข้าง

ภาพที่ 5.12 ไก่हेลือหงขา (นเรศวร)

ภาพที่ 5.13 ลักษณะสร้อยสังวาลย์ (ข้างตัว)

ภาพที่ 5.14 ลักษณะ บัวคว่ำ บัวหงาย

2.4 ฝาปิดจุมก (5 คะแนน) คือ ส่วนบนของจุมก จะต้องสีขาวชัดเจน ทั้ง 2 ข้าง

2.5 ขนหู (5 คะแนน) ขนที่ปิดรูหูจะต้องแน่นหนา ปิดรูหูสนิท ไม่กลวง มี 3 สีชัดเจน คือ สีขาว สีเหลือง และสีดำแซมกัน ทั้ง 2 ข้าง

2.6 สร้อยสังวาลย์ (5 คะแนน) คือ สร้อยใต้ปีก หรือใต้คอ ลักษณะปลายแหลมขลิบสีเหลือง ยาวไปถึงบั้นท้าย ทั้ง 2 ข้าง (ภาพที่ 5.13)

2.7 บัวคว่ำ-บัวหงาย (5 คะแนน) คือ ขนใต้หาง อยู่เหนือทวาร ลักษณะปลายแหลม ขลิบเหลือง คล้ายดอกบัว (ภาพที่ 5.14)

เงื่อนไขในการใช้บัตรให้คะแนน มีดังนี้

1. เกณฑ์การให้คะแนนนี้ ใช้ได้ทั้ง 2 สายพันธุ์ (เฉพาะเพศผู้เป็นหลัก) คือ
 - 1.1 สายพันธุ์ทั่วไป จำนวน 21 ลักษณะตัวชีวิต รวม 100 คะแนน
 - 1.2 สายพันธุ์เหลืองหางขาว พระเจ้าห้าพระองค์ (ไก่ชนนครสวรรค์) จำนวน 28 ลักษณะตัวชีวิต (เพิ่มมา 7 ลักษณะ รวม 40 คะแนน) รวมเป็น 28 ลักษณะตัวชีวิต รวมทั้งสิ้น 140 คะแนน ตามแบบตัดสินให้คะแนน (บัตรให้คะแนนหรือ Score Card)
2. เนื่องจากเกณฑ์การให้คะแนนนี้ ใช้พิจารณาตัดสินไก่ที่เข้ารอบสุดท้ายหรือรอบตัดสิน นั่นคือ ผ่านรอบคัดเลือกมาแล้ว จึงมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานของไก่พื้นเมืองไทย เพียงแต่ว่า ตัวใดจะมีมาตรฐานใกล้เคียงอุดมทัศนียมากที่สุด ดังนั้น ไก่ในรอบนี้จึงมีความดีเด่นอยู่ในการกำหนดคะแนนไว้สูงสุด คือ คะแนนเต็ม แต่คะแนนต่ำสุดจะกำหนดไว้มากกว่ากึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม เช่น คะแนนลักษณะ รูปทรง หรือขนาด มีคะแนนเต็ม 8 คะแนน คะแนนสูงสุดที่ได้ไม่เกิน 8 คะแนน แต่คะแนนต่ำสุดมากกว่ากึ่งหนึ่ง (4 คะแนน) คือ กำหนดไว้ 5 คะแนนเป็นอย่างน้อย เป็นต้น
3. เฉพาะการประกวดไก่ชนนครสวรรค์ ซึ่งพิจารณาคะแนนเพิ่มเติมจากลักษณะพิเศษ ไก่ตัวใด หากไม่มีลักษณะพิเศษอื่นๆ ก็ไม่ต้องให้คะแนน หรือให้คะแนนเป็นศูนย์ (0)
4. สามารถใช้เกณฑ์การให้คะแนนนี้ ไปปรับใช้กับเพศเมียได้ โดยตัดลักษณะตัวชีวิตที่เป็นเพศผู้ออกไป เช่น สร้อยหลัง สร้อยปีก หางกะลวย เตื่อย (อาจใช้ด้วยก็ได้) ขนหู สร้อยสังวาลย์ และ บัวคว่ำ-บัวหงาย เป็นต้น
5. ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตัดสินเป็นสำคัญด้วย

วิธีการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

- พน (2543) สรุปไว้จากการประชุมคณะกรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองไทยของสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ดังนี้
1. ก่อนจะทำการตัดสินให้ประธานคณะกรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ อธิบายลักษณะประจำพันธุ์ตามอุดมทัศนียของไก่แต่ละสายพันธุ์ที่ประกวดให้ชัดเจน
 2. ประธานคณะกรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมาย อธิบายแถลงกฎ กติกา ระเบียบการตัดสินให้ผู้ส่งไก่เข้าประกวดได้รับทราบ หากสงสัยให้สอบถาม หากไม่เห็นด้วยก็อนุญาตให้ถอนตัวออกไปได้ ถ้าไม่มีการถอนตัวถือว่ายอมรับในกฎกติกา
 3. ก่อนจะทำการตัดสิน ให้เรียกประชุมคณะกรรมการตัดสินเพื่อทราบกฎกติกา และวิธีการตัดสิน ให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน
 4. การตัดสินไก่เหลืองหางขาว หากไม่ได้แยกจัดเหลืองหางขาวพระเจ้า 5 พระองค์เฉพาะก็ให้ตัดสินเป็นเหลืองหางขาวโดยรวม ไม่ต้องแยกสีตามอุดมทัศนีย

5. การตัดสินไก่ประดู่หางดำ หากไม่ได้แยกจัดชนิดประดู่ ก็ให้พิจารณาตัดสินเป็นประดู่หางดำโดยรวม ทั้งแสมดำ ประดู่มะขามไหม้ ประดู่แดง ประดู่แข้งเขียวตาลาย และประดู่ธรรมดา รวมเป็นประดู่หางดำเหมือนกันตามอุดมทัศนีย์

6. การตัดสินไก่คละสีหรือคละสายพันธุ์ ให้พิจารณาตัดสินรวม ไม่เน้นสี หรือลักษณะประจำพันธุ์ ให้พิจารณาความสมดุลย์ ความสมบูรณ์ ความสวยงามเป็นสำคัญ

7. การตัดสินใน รอบแรกหรือรอบคัดเลือก ให้คณะกรรมการคัดไก่เข้ามาตามหลักเกณฑ์ โดยดูด้วยสายตา ตามจำนวนที่ตกลงไว้ในรอบแรก (ภาพที่ 5.15)

8. ในรอบสอง ให้คณะกรรมการพิจารณาดูไก่ตัวที่มีลักษณะด้อยกว่า เพื่อคัดออกให้เหลือเท่ากับที่ตกลงไว้ในรอบสาม

9. ในรอบสาม ให้คณะกรรมการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ โดยจับดูที่ส่วนหัว เพื่อดูหน้า ตา ปาก หงอน ตุ่ม หู เหนียง จมูก คอ สร้อย ว่าเป็นไปตามชนิดสายพันธุ์หรือไม่ ต่อมาให้ดูที่ส่วนลำตัว เพื่อดูขนพื้น ขนปีก สร้อยปีก สร้อยหลัง ดูปีกนอก ปีกใน ปีกไซ้ ดูระยะห่าง ดูแผ่นหลัง กระดูกอก กระดูกตะเกียบ ว่ามีอะไรผิดปกติหรือไม่ เป็นไปตามอุดมทัศนีย์หรือไม่ ต่อมาให้ดูที่หาง คลี่ดูหางพัด ระบายหาง หางกะลวย ดูกระดูกหาง ต่อม้ำมัน จับดูขั้วหางว่าสีตรงตามพันธุ์ และมีการเสริมแต่งมาหรือไม่ สุดท้ายให้ดูที่แข้ง ปั้นขา นิ้ว เตี้ย เล็บ อู้งเท้า ว่าเป็นไปตามสายพันธุ์หรืออุดมทัศนีย์ หรือมีอะไรผิดปกติหรือไม่ หากพบว่าไม่เป็นไปตามลักษณะประจำพันธุ์ ผิดปกติ หรือมีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ให้บันทึกเอาไว้ เพื่อคัดตัวนั้นเอาไว้อันดับท้ายๆ

10. รอบสุดท้าย ควรเหลือไก่ที่คัดไว้รอบนี้เท่ากับจำนวนรางวัลที่ทางฝ่ายจัดประกวดกำหนดไว้ เช่น มีรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 รองชนะเลิศอันดับ 2 และชมเชย 2 รางวัล ก็ให้คัดไว้รอบนี้เพียง 5 ตัวเท่านั้น ปรีชา (2556) กล่าวว่า หากคณะกรรมการตัดสินประเมินโดยสายตาเห็นตรงกันแบบเอกฉันท์ ก็สามารถตัดสินเรียงลำดับได้เลย แต่หากความเห็นไม่เป็นเอกฉันท์หรือเสียงแตก ก็สามารถใช้ระบบการให้คะแนนในบัตรคะแนน (Score Card) โดยอาจใช้บัตรให้คะแนนใบเดียว แต่ให้คะแนนจากกรรมการหลายท่านตกลงกัน หรือใช้บัตรให้คะแนนจากคณะกรรมการแต่ละท่าน แล้วนำมารวมกันเป็นภาพรวมของไก่แต่ละตัว ก็จะได้ไก่ที่ได้คะแนนสูงสุด และคะแนนรองๆ ลงไป เพื่อตัดสินให้ได้รางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 รองชนะเลิศอันดับ 2 และรางวัลชมเชย ตามลำดับ (ภาพที่ 5.16)

ภาพที่ 5.15 การตัดสินการประกวด (รอบคัดเลือก)

ภาพที่ 5.16 การตัดสินการประกวด (รอบตัดสิน)

11. ก่อนประกาศผลการตัดสินให้นำใบรางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 รองชนะเลิศอันดับ 2 และรางวัลชมเชย มามอบให้ประธานกรรมการตัดสินถือไว้ หลังจากนั้น ประธานกรรมการตัดสินหรือผู้ได้รับมอบหมายจะทำการอธิบายผลการตัดสินเปรียบเทียบกันเป็นคู่ๆ เริ่มจากคู่ที่ดีที่สุดก่อน ถัดมาเป็นคู่กลาง และถัดมาเป็นคู่สุดท้ายคือ ตัวที่ได้รองอันดับ 2 กับรางวัลชมเชย พร้อมวางหรือผูกใบรางวัลลงไปในส้อม หลังจากประกาศผลทุกรางวัลแล้ว (ภาพที่ 5.17)

ภาพที่ 5.17 การรับรางวัลประกวด

12. เมื่อได้ไก่ที่ตัดสินแล้ว ให้เรียงส้อมใหม่จากตัวที่ชนะเลิศลงไปจนถึงตัวที่ได้รางวัลชมเชย โดยให้ตัวที่ชนะเลิศอยู่หน้าสุดหรือใกล้ผู้ชมมากที่สุด พร้อมบันทึกผลลงในแบบสรุปผลการประกวด ให้คณะกรรมการลงลายมือชื่อรับรองผลส่งให้ฝ่ายจัดประกวดต่อไป

บทที่ 6

กรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

มาตรฐานของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

กรรมการตัดสิน คือบุคคลที่ทำหน้าที่ชี้ขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ถูกกำหนดขึ้นว่ามีคุณประโยชน์ หรือมีคุณค่าต่อสิ่งนั้น ผลของการตัดสินจะบ่งบอกถึงความดีงามที่โดดเด่น และความเป็นเลิศของ สิ่งหนึ่งเหนือกว่าสิ่งอื่นๆ เรียงตามลำดับเป็นที่ 1, 2, 3, ... กรรมการตัดสินมักได้รับการคัดเลือกมาจาก บุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์กับเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง และยาวนาน หรือเป็นผู้ที่ รู้ลึก และเข้าใจเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี จนสามารถที่จะบอก เล่าสิ่งที่ปรากฏให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ภายใน หรือสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไปอย่างไร และชี้ขาดได้ว่า สิ่ง ที่ปรากฏให้เห็นภายนอก (Phenotype) เกิดมาจากพันธุกรรม (Genetic) ของสัตว์ที่รับมาจากพ่อแม่-ปู่-ย่า-ตา-ยาย และ สิ่งแวดล้อม (Environment) ที่สัตว์ได้รับมาจากสิ่งที่อยู่ รอบตัว เช่นอาหาร อากาศ สภาพความเป็นอยู่อื่นๆ ฯลฯ นอกจากนั้น ยังสามารถทำนายถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เกี่ยวกับสมรรถนะ ของสัตว์ (Performance) เช่น การเจริญเติบโต การให้เนื้อ การให้นม การให้ไข่ ฯลฯ (ภาพที่ 6.1) ความสามารถดังกล่าวจึงเป็นตัวกำหนดมาตรฐานของกรรมการตัดสิน (ปรีชา,2559)

ภาพที่ 6.1 กรรมการกำลังตรวจ ลักษณะไก่ (รอบคัดเลือก)

ดังนั้น กรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ จึงสามารถชี้ขาดได้ว่า ลักษณะไก่พื้นเมือง ที่ปรากฏให้เห็น ทั้งรูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา และกิริยาท่าทาง ที่เป็นไปตามลักษณะประจำพันธุ์ สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้ อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินประกวดไก่พื้นเมือง ถือเป็นเครื่องมือที่ จำเป็นของการคัดเลือกไก่พื้นเมืองพันธุ์ดีนำไปปรับปรุงพันธุ์ให้สามารถพัฒนาสายพันธุ์ตามความ ต้องการของตลาด หรือผู้บริโภคได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจเพื่อการบริโภค (กินเนื้อ) ด้านสันตนาการและ กีฬา (ไก่ชน) และด้านอนุรักษ์สายพันธุ์ดั้งเดิม (ไก่สวยงามหรือไก่ประกวด)

คุณสมบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

“คุณสมบัติ” มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546) ว่า “คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล” ดังนั้นคุณสมบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมือง จึงหมายถึง คุณลักษณะประจำตัวของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองที่พึงมีไว้ เพื่อทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสิน ซึ่ง สุชาติ และคณะ (2558) ได้สรุปคุณสมบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองไว้ดังนี้

1. มีประสบการณ์และรู้ลึก รู้จริงเกี่ยวกับไก่พื้นเมือง คลุกคลีอยู่กับไก่พื้นเมือง จนเกิดความคุ้นเคยกับลักษณะต่างๆของไก่พื้นเมืองเป็นอย่างดี

2. มีความรู้เกี่ยวกับกายวิภาค (Anatomy) สรีระวิทยา (Physiology) และโภชนศาสตร์ (Nutrition) ของไก่พื้นเมือง ตลอดจนคุณภาพซาก (Carcass) การตลาด (Marketing) และความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Demand) ซึ่งได้จากการศึกษาและฝึกปฏิบัติจริง

ภาพที่ 6.2 กรรมการกำลังตัดสิน (รอบสุดท้าย)

3. มีภาพลักษณ์ของไก่พื้นเมืองในอุดมคติ หรือในจิตใจ (อุดมทัศน์) เพื่อเปรียบเทียบไก่พื้นเมืองที่เข้าประกวด กับไก่พื้นเมืองตามอุดมทัศน์นั้น แล้วจึงเปรียบเทียบกันเองระหว่างไก่ที่เข้าประกวด (ภาพที่ 6.2)

4. มีความเข้าใจ และเล็งเห็นคุณค่าของสมรรถนะ (Performance) ของไก่พื้นเมือง รวมทั้งลักษณะอื่นๆ ที่ใช้ในการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์สมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ ความกว้าง ความยาว ความหนาของหน้าอก ลำตัว สะโพก น่อง ฯลฯ ซึ่งจะบอกถึงความสามารถในการให้เนื้อที่ดี ความอ่อนนุ่มของช่องท้อง และมีกระดูกตะเกียบกันที่ห่างกัน ก็จะบอกถึงความสามารถในการให้ไข่ที่ดี เป็นต้น

5. มีปฏิภาณไหวพริบ เฉียบแหลม ช่างสังเกต ละเอียดรอบคอบ ความจำดี สามารถแยกแยะไก่ที่เข้าประกวดออกเป็นกลุ่มๆ ตามขนาด หรือลักษณะเฉพาะอย่างได้ และมีความกล้าตัดสินใจอย่างรวดเร็ว

6. มีความยุติธรรม ตัดสินอย่างตรงไปตรงมา ใช้เหตุผลตามความเป็นจริง ค้นหาและเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของไก่แต่ละตัว นำมาถ่วงดุลกัน และสามารถค้นหาไก่ตัวที่มีความดีเด่นออกมาได้อย่างชัดเจน

7. มีความคิดอ่านอย่างเป็นอิสระ มีสมาธิ ไม่เอนเอียงเสียงวิจารณ์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ยอมรับความคิดเห็นของกรรมการท่านอื่นหากมีเหตุผลดีกว่า อีกทั้งน้อมรับคำวิจารณ์จากผู้รู้

8. มีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งการชี้แจงเหตุผลในการตัดสินมีหลักดังนี้ (ปรีชา, 2559)

8.1 เปรียบเทียบไก่เป็นคู่ๆ จากคู่ที่เด่นมากไปหาเด่นน้อย เฉพาะคู่นั้นๆ ไม่พูดเลยไปถึงไก่ตัวอื่นๆ (ภาพที่ 6.3)

ภาพที่ 6.3 กรรมการกำลังให้คะแนนไก่ (รอบตัดสิน)

8.2 กล่าวถึงข้อดีของไก่ตัวที่ด้อยกว่าเสียก่อน แล้วจึงให้เหตุผลว่าอีกตัวหนึ่งดีกว่าอย่างไร โดยหลีกเลี่ยงการวิจารณ์ข้อเสียหรือข้อตำหนิที่เป็นผลเสียต่อไก่ตัวนั้น

8.3 อธิบายสั้นๆ พุดให้กระชับให้ตรงจุด ไม่ต้องอ้อมอ้อมพืดยาว ให้ตระหนักเสมอว่า ท่านเป็นกรรมการตัดสินมิใช่เป็นวิทยากร โดยพุดเน้นเฉพาะส่วนที่มีความแตกต่างกันของไก่ หากจะมีคำชื่นชมบางจุดบ้างก็เป็นการดี

8.4 การวิจารณ์ ให้พุดเป็นจังหวะ เน้นเสียงให้น่าสนใจ ไม่ตื่นเต้น เรียงลำดับก่อน-หลัง ให้ดี ใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ต้องใช้ศัพท์เทคนิคที่เข้าใจยาก พุดให้ครอบคลุมทุกส่วนของร่างกาย เช่น สีขน รูปร่าง หน้าตา แข็ง ขา หาง และกิริยาท่าทาง เป็นต้น

9. ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า และติดตามข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งเรื่องสายพันธุ์ไก่พื้นเมือง การคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ การจัดการเลี้ยงดู ความนิยม หรือความต้องการของตลาดปัจจุบัน ตลอดจนวิวัฒนาการการประกวด และการตัดสินไก่ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงความสามารถของตนเองในคราวต่อไป

จรรยาบรรณของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

“จรรยาบรรณ” มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546) กล่าวว่า “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้”

เมื่อจรรยาบรรณ คือ การรวบรวมสิ่งที่แสดงออกมาให้เห็นเป็นการกระทำหรือปฏิบัติตนของบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสิน บุคคลเหล่านี้จึงถูกเฝ้ามองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถึงการกระทำดังกล่าวว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร มีคุณธรรมจริยธรรมหรือไม่ เหมาะสมกับสถานะผู้ชี้ขาดความยุติธรรมหรือไม่

ปรีชา (2559) กล่าวว่า จรรยาบรรณของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ควรมีดังนี้

1. **ตรงต่อเวลา** เมื่อได้รับเชิญไปเป็นกรรมการตัดสิน ต้องไปถึงสนามประกวดก่อนเวลาเริ่มขึ้นอย่างน้อย 30 นาที เพื่อพักผ่อน เตรียมข้อมูล และประชุมหารือฝ่ายจัดการประกวดและกรรมการตัดสินท่านอื่น อีกทั้งต้องทำการตัดสินให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดด้วย

2. **แต่งกายเหมาะสม** ต้องให้เกียรติผู้จัดงาน ผู้นำไก่เข้าประกวด และสร้างศรัทธาให้งานนั้นๆ จึงต้องแต่งกายให้สุภาพ และเหมาะสมกับงาน หรือแต่งกายตามที่ผู้จัดงานแนะนำ แต่ต้องทะมัดทะแมง ไม่ลุ่มล่าม ปฏิบัติงานได้สะดวก (ภาพที่ 6.4)

ภาพที่ 6.4 การแต่งกายกรรมการที่เหมาะสม

3. **สุภาพอ่อนโยน** ต้องเป็นผู้รอบน้อมถ่อมตน พุดจาด้วยความสุภาพ ไม่ก้าวร้าว ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่ทำตัวเป็นผู้วิเศษเหนือคนอื่น ทั้งกรรมการตัดสินด้วยกัน หรือผู้ส่งไก่เข้าประกวด

4. ให้เกียรติ การให้เกียรติผู้อื่นเท่านั้นจึงจะได้รับเกียรติจากผู้อื่น กรรมการตัดสินต้องให้เกียรติผู้ส่งไก่เข้าประกวด และผู้ชมรอบสนาม ไม่ประพฤติตนที่ไม่เหมาะสมขณะอยู่ในสนามประกวด เช่น การรับประทานอาหาร การสูบบุหรี่ การโทรศัพท์ขณะทำการตัดสิน เป็นต้น

5. วางตนให้เหมาะสม ทั้งในขณะที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการตัดสิน ที่อาจทำให้ผู้ส่งไก่เข้าประกวดเคลือบแคลงสงสัย กล่าวหาในทางที่ไม่ไว้วางใจ เช่น การรับโทรศัพท์ หรือพูดคุยกับบุคคลภายนอกขณะตัดสิน หรือแสดงความสนิทสนมกับผู้ส่งไก่เข้าประกวดเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังรวมถึงการพบปะสังสรรค์ผู้ส่งไก่เข้าประกวดในวาระต่างๆ ทั้งก่อนหรือหลังการประกวดด้วย

6. ไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องไม่เป็นเจ้าของไก่ที่ส่งเข้าประกวด ไม่เป็นผู้ซื้อขายไก่ หรือเป็นนายหน้าซื้อขายไก่ให้ใครๆ ไม่เป็นที่ปรึกษา หรือผู้ว่าจ้าง หรือถูกว่าจ้างจากซุ้มหรือฟาร์มไก่ใดๆ

7. ไม่รับอามิสสินจ้าง ทั้งจากผู้จัดการประกวด ผู้ส่งไก่เข้าประกวด หรือบุคคลใดๆ เพื่อให้การตัดสินไม่เป็นไปตามความเป็นจริงหรือบริสุทธยัตถธรรม

8. ตัดสินตรงไปตรงมาด้วยความเชื่อมั่น ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ไม่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือรู้จักมักคุ้นกัน หรือเอื้อประโยชน์แก่ใคร แม้ผู้จัดประกวดหรือผู้สนับสนุนก็ตาม

9. แสดงความชื่นชมยินดี กับผู้ชนะประกวด และให้กำลังใจกับผู้ที่พลาดรางวัล ให้กลับไปพัฒนาปรับปรุง หรือเตรียมตัวมาสู้ใหม่

10. พร้อมทั้งจะรับผิดชอบกับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น เมื่อทำการตัดสินอย่างรอบคอบแล้วไม่ควรเปลี่ยนแปลงผลการตัดสิน แต่ต้องนำคำวิจารณ์นั้นไปปรับปรุง แก้ไขการตัดสินในครั้งต่อไป

ข้อควรปฏิบัติของกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ภาพที่ 6.5 กรรมการกำลังชี้แจงผลการตัดสิน

ปรีชา (2559) รายงานว่า กรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองไทยที่ดีมีมาตรฐาน จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ของสนามประกวด และมีจรรยาบรรณที่จะต้องแสดงให้ผู้ส่งไก่เข้าประกวด และผู้ชมการประกวดเห็นว่า เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความยุติธรรม ปราศจากอคติใดๆ ในการตัดสิน ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับการประกวด จึงจะทำให้ผลการตัดสินได้รับการยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธา ซึ่งจะชี้ชัดได้ว่า การประกวดในครั้งนั้นประสบความสำเร็จและได้มาตรฐาน (ภาพที่ 6.5)

ดังนั้น เมื่อได้รับเชิญไปเป็นกรรมการตัดสินไก่พื้นเมืองไทย สิ่งที่กรรมการตัดสินควรคำนึงถึง และพึงปฏิบัติ มีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลรายละเอียดในหนังสือเชิญหรือโครงการที่แนบมาให้ละเอียด เกี่ยวกับ
 - 1.1 ระเบียบและกฎเกณฑ์ของสนามประกวดมีอะไรบ้าง
 - 1.2 ความเป็นมา วัตถุประสงค์ และเป้าหมายเป็นอย่างไร

- 1.3 เจ็อนไซของการประกวดมีหรือไม่
 - 1.4 การประกวดแบ่งออกเป็นกี่สายพันธุ์ กี่ประเภท กี่รุ่น อะไรบ้าง
 - 1.5 รางวัลการประกวดมีอย่างน้อยเพียงใด ทั้งจำนวนรางวัล เงินรางวัล ถ้วยรางวัล
 - 1.6 หากไม่เข้าใจควรสอบถามผู้จัดการประกวดเสียก่อน
2. ศึกษาทบทวนรายละเอียด ลักษณะประจำพันธุ์ และอุดมทัศนีย์โกพื้นเมืองที่ทำการเข้าประกวด เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น
 3. เดินทางไปถึงสนามประกวดอย่างน้อย 30 นาที เพื่อสอบถามข้อมูลกับผู้จัดการประกวด และ ปรึกษาหารือกับกรรมการตัดสินท่านอื่น (รวมแล้วไม่เกิน 3 คน) ให้เข้าใจตรงกัน
 4. เมื่อไปถึงสนามควรนั่งพักผ่อนในสถานที่ที่จัดไว้ให้ ควรหลีกเลี่ยงพบปะพูดคุยหรือ ทักทายสนทนากับผู้ส่งไก่เข้าประกวดเป็นพิเศษ เพื่อป้องกันคำครหาฉินทา และไม่ไว้วางใจในการตัดสิน
 5. ควรทำการตัดสินตามเวลาที่กำหนด โดยวางแผนล่วงหน้าว่าแต่ละสายพันธุ์ แต่ละประเภทหรือแต่ละรุ่นควรใช้เวลาประมาณเท่าใด หากมีการร้องขอ ให้ชะลอเวลาตัดสินไม่ว่ากรณีใดๆ ควรแจ้งให้ผู้ส่งไก่เข้าประกวดได้ทราบด้วย เพื่อป้องกันข้อกล่าวหาว่าเอื้อประโยชน์ให้คนใดคนหนึ่ง
 6. หากมีไก่เข้าประกวดเป็นจำนวนมาก และมีข้อจำกัดเรื่องเวลา อาจแบ่งหน้าที่การตัดสินของกรรมการตัดสินว่า ใครตัดสินสายพันธุ์ใด และให้แล้วเสร็จภายในเวลาเท่าใด
 7. การตัดสินควรเริ่มตัดสินจากเพศเมียไปหาเพศผู้ และจากรุ่นเล็กไปหารุ่นใหญ่ แต่จะเริ่มตัดสินสายพันธุ์ใดก่อนอยู่ที่ดุลยพินิจของกรรมการตัดสิน โดยเรียงจากหมายเลขน้อยไปหมายเลขมาก
 8. การพิจารณาตัดสินหากมีเวลามากพอ ควรทำการจับไก่ทุกตัวขึ้นบนหลังสู้ม แม้ว่าไก่นั้นกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ามีจุดด้อยอยู่มากก็ตาม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้เจ้าของไก่เห็นว่า กรรมการได้พิจารณาอย่างใกล้ชิดถี่ถ้วนแล้ว
 9. ควรแบ่งการตัดสินออกเป็นรอบๆ ตามจำนวนมากน้อยของไก่ที่ส่งเข้าประกวดในรุ่นนั้น อาจเป็น 4 รอบ 3 รอบ 2 รอบ หรือรอบเดียวก็ได้ หากมีไก่จำนวนมาก รอบสุดท้ายหรือรอบตัดสินควรคัดไก่เหลือไว้เท่ากับจำนวนรางวัล
 10. การตัดสินในรอบแรก ถ้าไก่มากและเวลาจำกัด กรรมการอาจเดินสำรวจลักษณะไก่ที่เป็นภาพรวม โดยจับไก่ที่ละตัวหรือไม่จับก็ได้ คัดเลือกตัวที่มีสีสัน รูปร่าง หน้าตา แข็งขา ที่สวยงาม และโดดเด่น ไว้วัย 10 ตัว หลังจากนั้นจึงมองภาพอย่างละเอียดอีกครั้ง โดยจับดูอย่างใกล้ชิด ให้ยืนบนหลังสู้ม ดูส่วนหัว คอ ลำตัวพื้น ปีก สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก หางพัด หางกะลวย กระดุกอก ตะเกียบกัน ดูแข้งขา เกล็ด เตื่อย นิ้ว เล็บ อุ้งเท้า ว่ามีอะไรผิดปกติหรือพิการ หรือมีการเสริมแต่งมาหรือไม่ พิจารณาตัวที่มีลักษณะใกล้เคียงตามอุดมทัศนีย์มากที่สุด แล้วคัดเลือกตัวที่โดดเด่นไว้วัย 5 ตัว

11. การตัดสินรอบสุดท้าย (รอบตัดสิน) หากมีรางวัลจำนวน 5 รางวัล ก็ให้พิจารณาตัดสินหาผู้ชนะได้เลย แต่ถ้ามีรางวัลน้อยกว่า จะต้องคัดออกอีกรอบให้เหลือเท่ากับจำนวนรางวัล อาจเป็น 4 หรือ 3 รางวัล แล้วจึงทำการตัดสิน

12. หากไก่ที่เหลือในรอบนี้มีความสวยงามใกล้เคียงกันมาก จนกรรมการตัดสินมีความเห็นไม่ตรงกัน (เสียงแตก) ไม่เป็นเอกฉันท์ วิธีการลงคะแนนลับก็อาจใช้ได้ แต่ควรใช้วิธีหาข้อสรุปร่วมกัน จนเห็นพ้องต้องกัน ในที่สุด

13. ถ้าหากไม่อาจหาข้อสรุปร่วมกันได้ ควรนำบัตรให้คะแนน (Score Card) มาใช้ ซึ่งทำได้ 2 วิธี

13.1 ให้กรรมการทุกคนให้คะแนนไก่แต่ละตัวในบัตรให้คะแนน แล้วนำคะแนนมารวมกันเป็นคะแนนดิบหารด้วยจำนวนกรรมการ เป็นคะแนนแต่ละตัวเรียงตามลำดับ

13.2 ใช้บัตรให้คะแนนใบเดียว แต่ให้กรรมการลงมติว่าลักษณะต่างๆ ที่เป็นตัวชี้วัดจะให้คะแนนเท่าใดจากคะแนนเต็มที่กำหนดไว้ แล้วรวบรวมคะแนนทุกลักษณะทุกตัวเรียงตามลำดับ (ภาพที่ 6.6)

14. การใช้บัตรให้คะแนน เพื่อป้องกันความลำเอียงของกรรมการตัดสินในการกดยคะแนนไก่บางตัวให้ต่ำเกินจริง และให้คะแนนไก่บางตัวจนสูงโด่ง ควรกำหนดคะแนนสูงสุดเอาไว้ ส่วนคะแนนต่ำสุดกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ตัวอย่างเช่น คะแนนของหงอน 6 คะแนน คะแนนสูงสุดที่ได้คือ 6 คะแนน แต่คะแนนต่ำสุดที่ได้ไม่ควรต่ำกว่า 4 คะแนน เนื่องจากตัวที่ได้คะแนนต่ำกว่า 4 คะแนน คงไม่มีโอกาสเข้ามาถึงรอบนี้

15. หลักในการพิจารณาตัดสินให้คะแนน ให้เน้นในส่วนที่มีความเกี่ยวพันและมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ร่วมกับลักษณะประจำพันธุ์และความสวยงามตามอุดมทัศน์ที่นิยมเสมอ

16. เมื่อพิจารณาตัดสินจนได้ อันดับที่ 1, 2, 3, แล้ว ก่อนที่จะวางโบว์รางวัลบนหลังส้อม ควรชี้แจงผลการตัดสินให้ทุกฝ่ายเข้าใจ โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ จากคู่ที่ดีที่สุดเรียงลงไปเรื่อยๆ เริ่มจากอธิบายข้อดีของตัวที่เป็นรองก่อน แล้วจึงอธิบายว่าตัวที่เหนือกว่าว่ามีดีกว่าตัวที่เป็นรองอย่างไร การอธิบายที่ดีไม่ควรชี้จุดด้อยหรือจุดตำหนิ แต่เลี่ยงไปอธิบายจุดเด่นของตัวรองแล้วหักล้างด้วยจุดเด่นของตัวเหนือกว่าแทน (ภาพที่ 6.5)

17. นำโบว์รางวัลอันดับที่ 1, 2, 3, ไปวางหรือมัดที่หลังส้อม แล้วจัดวางส้อมใหม่เป็นลำดับที่ 1, 2, 3, ... โดยให้อันดับที่ 1 อยู่หน้าสุด และวางเรียงอันดับที่ 2, 3, ... ต่อไป (ภาพที่ 6.7 และ 6.8)

อนึ่ง สำหรับสีของโบว์รางวัลที่เป็นมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดไว้ดังนี้

ภาพที่ 6.6 กรรมการกำลังให้คะแนน (รอบตัดสิน)

ภาพที่ 6.7 การมอบรางวัลตามสีโบว์ (1)

อันดับที่ 1 หรือรางวัลชนะเลิศ	โบว์สีน้ำเงิน
อันดับที่ 2 หรือรองชนะเลิศอันดับ 1	โบว์สีแดง
อันดับที่ 3 หรือรองชนะเลิศอันดับ 2	โบว์สีเหลือง
อันดับที่ 4 หรือรางวัลชมเชย	โบว์สีเขียว
อันดับที่ 5 หรือรางวัลชมเชย	โบว์สีเขียว
รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลแกรนด์แชมป์ (Grand Champion) โบว์สีม่วง	

ภาพที่ 6.8 การมอบรางวัลตามสีโบว์ (2)

18. หากมีการประกวดรางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลแกรนด์แชมป์ ให้นำไก่วัดชนะเลิศในแต่ละรุ่น แต่ละสายพันธุ์เข้ามาพิจารณาตัดสินหาตัวที่ดีที่สุดในงานประกวดครั้งนี้ โดยอาจแยกเป็น เพศผู้ 1 รางวัล และ เพศเมียอีก 1 รางวัล ซึ่งในรอบนี้กรรมการตัดสินอาจตัดสินจากภาพรวมโดยประเมินด้วยสายตาถ้าเห็นว่าไก่นั้นมีความแตกต่างกันมาก หรืออาจจะใช้บัตรให้คะแนน (Score card) อีกครั้งหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสวยงามที่ใกล้เคียงสูงที่สุดกันมาน้อยเพียงใด

การใช้บัตรให้คะแนน (Score Card) หากผลการรวมคะแนนออกมามีคะแนนเท่ากัน ให้ถือว่าตัวที่มีน้ำหนักมากกว่าเป็นตัวที่ชนะ

19. บางสนามประกวดที่มีงบประมาณเพียงพอ การจัดรางวัลสำหรับประกวดอาจมีทั้งถ้วยรางวัล (หรือโล่) เงินรางวัล ประกาศนียบัตร ของที่ระลึก ฯลฯ รวมทั้งในรอบชิงชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือแกรนด์แชมป์ (Grand Champion) อาจเพิ่มรางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรองแกรนด์แชมป์ (Reserve Grand Champion) ก็จะเป็นกำลังใจให้ผู้แพ้ในรอบนี้ โดยให้ปฏิบัติดังนี้

19.1 ให้นำไก่วัดที่ได้รางวัลอันดับที่ 2 หรือรองชนะเลิศอันดับ 1 ในรุ่นที่ตัวได้รางวัลชนะเลิศ ยอดเยี่ยมหรือแกรนด์แชมป์เข้ามาพิจารณาร่วมกับตัวที่เข้ามาชิงก่อนหน้านั้น ไม่ใช่พิจารณาจากตัวที่เหลือ

19.2 ทำการพิจารณาตัดสินอีกครั้ง ว่าตัวใดมีความสวยงามที่สุดในรอบนี้ ก็จะได้รับรางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรองแกรนด์แชมป์ (Reserve Grand Champion) ในที่สุด

19.3 หากไก่วัดที่ได้รางวัลอันดับที่ 2 หรือรองชนะเลิศอันดับ 1 รุ่นที่ได้แกรนด์แชมป์ มีความสวยงามมากกว่าตัวที่อันดับที่ 1 (ชนะเลิศ) รุ่นอื่นๆ ก็สามารถที่จะก้าวขึ้นมาเป็นรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรองแกรนด์แชมป์ได้เช่นกัน นั่นหมายความว่า ไก่ในรุ่นนี้มีความสวยงามตามอุดมทัศน์นี้เหนือกว่าไก่ในรุ่นอื่นๆ ทั้งหมด หากเปรียบเทียบเสมือนการแข่งขันกีฬาที่มีทีมกีฬาที่เก่งๆ แต่ในรอบแรกๆ จับสลากมาอยู่สายแข่งขันเดียวกัน แต่ด้วยความสามารถในที่สุดก็เข้ามาชิงชนะเลิศกันในรอบตัดสิน เป็นต้น

(ตัวอย่าง)

การตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

เพื่อชิงชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลแกรนด์แชมป์ (Grand Champion)

และรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลรองแกรนด์แชมป์ (Reserve Grand Champion)

ให้ปฏิบัติ ดังนี้

1. รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลแกรนด์แชมป์ (Grand Champion)

ให้พิจารณาจากตัวที่ได้รางวัลอันดับที่ 1 (ชนะเลิศ) จากทุกสายพันธุ์ (A1-E1) เพื่อหาตัวที่ดีที่สุด ไกล่เคียงอุดมทัศนียมากที่สุดเป็นตัวที่ได้รางวัลนี้ การพิจารณาอาจประเมินโดยสายตาจากกรรมการตัดสินแล้วลงความเห็นร่วมกัน แต่หากไก่ที่เข้าประกวดรอบนี้มีความสวยงามใกล้เคียงกันมากให้นำเอาบัตรให้คะแนน (Score Card) มาใช้ตัดสิน ตัวที่ได้คะแนนสูงสุด เป็นตัวที่ได้รางวัลสมมติ (ในแผนภาพ) ตัวที่ได้รางวัล คือ สายพันธุ์ C (นั่นคือ C1)

สายพันธุ์	A	B	C	D	E	} รอบชิง แกรนด์แชมป์
ชนะเลิศ	1	1	1	1	1	
รองชนะเลิศ	2	2	2	2	2	

หมายเหตุ ในรอบนี้แต่ละสายพันธุ์ จะนำตัวที่ได้อันดับที่ 1 (ชนะเลิศ) และอันดับที่ 2 (รองชนะเลิศ) เข้ามาเวทีการตัดสินเท่านั้น

2. รางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลรองแกรนด์แชมป์ (Reserve Grand Champion)

ให้นำตัวที่ได้รางวัลอันดับที่ 2 (รองชนะเลิศอันดับ 1) ของสายพันธุ์ C (คือ C2) เข้ามาพิจารณาตัดสินร่วมกับรางวัลอันดับที่ 1 (ชนะเลิศ) ของสายพันธุ์ที่เหลือ คือ A1, B1, B1, E1 (ตามแผนภาพ) การพิจารณาอาจประเมินด้วยสายตา หรือใช้บัตรให้คะแนน (Score Card) ให้อยู่ในดุลยพินิจของกรรมการตัดสิน

สายพันธุ์	A	B	C	D	E	} รอบชิงรอง แกรนด์แชมป์
ชนะเลิศ	1	1	2	1	1	
(รองชนะเลิศ)						

หมายเหตุ เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวที่ได้อันดับที่ 2 ของสายพันธุ์ C ได้ประกวดกับอันดับที่ 1 ของสายพันธุ์อื่นๆ เพราะในสายพันธุ์ C ตัวที่ C2 พ่ายแพ้เป็นถึงแกรนด์แชมป์ (C1) หาก C2 สวยใกล้เคียงกับตัวที่เป็นแกรนด์แชมป์ (C1) C2 อาจจะสวยกว่าตัวที่เป็นอันดับที่ 1 ของสายพันธุ์อื่นๆ ก็ได้ จึงเกิดความยุติธรรมกับ C2 นั่นเอง

บทที่ 7

การจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ปรีชา (2556) กล่าวว่า ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ก็คือ ไก่พื้นเมืองไทยสายพันธุ์แท้ดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่มสีและหลายสายพันธุ์ ได้แก่ สีเหลือง สีประดู่ สีเขียว สีแดง สีเทา สีดำ สีลาย สีขาว สีเลา สีเหลือง เป็นต้น เลี้ยงไว้เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์ โดยไม่มีการผสมข้ามสายพันธุ์ให้เกิดการปนเปื้อนสายพันธุ์อื่นๆ เป้าหมายหลักในการพัฒนาสายพันธุ์คือ ให้ไก่พื้นเมืองมีลักษณะประจำพันธุ์ตามอุดมทัศน์ (Standard of Perfection) ที่มีองค์ประกอบจากลักษณะทางเศรษฐกิจ เช่น การเจริญเติบโต การให้เนื้อ การให้ไข่ น้ำหนัก ฯลฯ และลักษณะทางภูมิปัญญาไทยที่สวยงามตามตำราโบราณ เช่น ความสวยงามของรูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา และกิริยาท่าทาง เป็นต้น

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ นอกเหนือจากการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยดั้งเดิมให้คงอยู่แล้ว ยังเป็นการพัฒนาสายพันธุ์ให้เป็นพันธุ์แท้ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น ไก่พื้นเมืองเพื่อกีฬาและสันทนาการ (ไก่ชน) และไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพื่อประกวดและความสวยงาม อันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ไก่พื้นเมืองไทย ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยยังไม่ฆ่าและเป็นชิ้นส่วนหรือเป็นผลิตภัณฑ์ เกษตรกรสามารถเลี้ยงเป็นอาชีพหลัก อาชีพรอง หรืออาชีพเสริมได้ ขณะนี้ตลาดต่างประเทศได้รับความนิยมในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ขึ้นอย่างมาก

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เริ่มขึ้นอย่างจริงจังเมื่อปี 2540 หลังจากที่มีการจดทะเบียนสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย โดยสมาคมฯ ได้ให้การรับรองพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทย 2 สายพันธุ์ คือ เหลืองหางขาว และประดู่หางดำ สายพันธุ์อื่นๆ อีก 10 สายพันธุ์ จึงได้รับการรับรองพันธุ์ตามมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ เขียวหางดำ เทาหางขาว นกกรด นกแดง ทองแดง ลายหางขาว

ภาพที่ 7.1 การประกวด
ไก่เหลืองหางขาว จังหวัดพิษณุโลก
เมื่อปี พ.ศ. 2533

เขียวเลาหางขาว ประดู่เลาหางขาว แสมดำ และไก่ซี รวมเป็น 12 สายพันธุ์ ต่อมาสมาคมฯ จึงได้กำหนด อุดมทัศน์ไก่พื้นเมืองไทยแต่ละสายพันธุ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินประกวดให้มีทิศทางเดียวกัน

จังหวัดพิษณุโลก ถือเป็นจังหวัดแรกๆ ที่ทำการประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้นอย่างเป็นระบบ ในปี 2533 (ภาพที่ 7.1) โดยทำการประกวดไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ เหลืองหางขาว จำนวน 633 ตัว เพื่อสรรหาไก่เหลืองหางขาว

ที่มีลักษณะคล้ายไก่ในตำราหรือพงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ทรงโปรดคัดเหลือไว้เพียงหนึ่งเดียว นั่นคือ “ไก่เหลืองหางขาว พระเจ้า 5 พระองค์” และใช้เป็นแม่แบบในการพัฒนา “ไก่ชนนเรศวร” มาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมากรมปศุสัตว์โดยสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ ได้กำหนดจัดฝึกอบรมหลักสูตรมาตรฐานกรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2558 ทำการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์เป็นอันดับแรกก่อน จำนวน 30 ราย ต่อมาในปี 2559 จัดฝึกอบรมในรุ่นที่ 2 อีก 30 ราย และทำการฝึกอบรมหลักสูตรมาตรฐานกรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้นสูงขึ้นไปในปี 2561 โดยคัดเลือกจากผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมในรุ่นที่ 1 และ 2 มาเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 25 ราย เพื่อให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมเป็นกรรมการตัดสินในแต่ละภูมิภาค สนองต่อการจัดประกวดไก่พื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ

ในปัจจุบัน การประกวดไก่พื้นเมืองไทยเชิงอนุรักษ์มีขึ้นอย่างแพร่หลายในหลายจังหวัด จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น จังหวัดพิษณุโลก พิจิตร นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ อุทัยธานี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร ราชบุรี นครปฐม นครนายก ระยอง ฉะเชิงเทรา หนองบัวลำภู ชัยภูมิ อุดรธานี ศรีสะเกษ เป็นต้น (ภาพที่ 7.2) การจัดประกวดก็เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยดั้งเดิมเอาไว้ ไม่ให้

ภาพที่ 7.2 การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

พันธุ์กรรมดี ๆ เกิดการปนเปื้อนจนมีหลายสายพันธุ์ในตัวเอง กลายเป็นไก่กลายพันธุ์ที่หาต้นสายปลายเหตุของสายพันธุ์ไม่พบ ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์นี้จะต้องเลี้ยงพันธุ์แท้ ไม่มีการผสมข้ามสายพันธุ์ เพื่อให้ได้ลักษณะตามมาตรฐานพันธุ์ หรืออุดมทัศนีย์ที่กำหนดไว้ ใช้เป็นต้นพันธุ์ที่เกษตรกรหรือผู้สนใจ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์

อื่นๆ เช่น นำไปเลี้ยงเป็นไก่กีฬาหรือไก่ชนในสนาม โดยอาจผสมข้ามกับสายพันธุ์อื่นๆ เพื่อให้มีความสามารถในชั้นเชิงการต่อสู้ ส่วนไก่ตัวที่มีลักษณะไม่ตรงตามพันธุ์ ก็นำไปเลี้ยงเป็นไก่เนื้อเพื่อการบริโภคตอบสนองตลาดไก่ไทยที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคอย่างมากทั้งภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะชายแดนไทย-กัมพูชา

มาตรฐานการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ไก่พื้นเมืองไทย แต่การจัดการประกวดจะได้รับการยอมรับนับถือ สร้างศรัทธาให้ผู้นำไก่เข้าประกวดและประชาชนทั่วไป จนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของไก่พื้นเมืองไทย จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. **ผู้จัดการประกวด** ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (ภาพที่ 7.3) ภาคเอกชน ประชาชนในพื้นที่ ที่จะต้องให้ความตระหนักที่จะพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนจาก สิ่งที่ย่ำ และมีอยู่แล้วในพื้นที่ อีกทั้ง ประชาชนในชนบทมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี เพียงแต่ส่งเสริม

ภาพที่ 7.3 สถาบันการศึกษาผู้จัดการประกวดไก่

สนับสนุน ชี้นำ และมีช่องทางการตลาด นอกจากนี้ ผู้จัดการประกวดหากเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ ก็จะทำให้เข้าใจและตรงความต้องการที่แท้จริง สามารถสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาอาชีพด้านนี้ได้เป็นอย่างดี เป็นรูปธรรม รวมทั้งสามารถทำให้ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์อัตลักษณ์ประจำถิ่น นำมาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

2. **ผู้นำไก่เข้าประกวด** ปัจจุบันผู้นำไก่เข้าประกวด มีทั้งเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม และผู้ประกอบการอาชีพอื่นแต่รักสัตว์พื้นเมืองที่สวยงามอย่างไก่พื้นเมืองไทย จึงเลี้ยงไว้เป็นอาชีพเสริมหรือเพื่อสันทนาการประจำบ้านและครอบครัว ผู้นำไก่เข้าประกวดจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ไก่ การเลี้ยงดู การให้อาหาร การป้องกันโรค รู้วิธีการคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์เพื่อให้ได้ไก่สวยงามตามมาตรฐานและอุดมทัศน์ นอกจากนี้ ยังรู้กฎ กติกา และข้อกำหนดของการตัดสิน และการประกวดไก่ด้วย วิธีการง่ายๆที่จะเรียนรู้ก็คือ ไปชมการประกวดไก่บ่อยๆ ก็จะทราบสายพันธุ์ไก่ลักษณะที่เป็นมาตรฐาน วิธีการเตรียมไก่เข้าประกวด รวมทั้งรู้กฎ กติกา มารยาท และขั้นตอนในการประกวดไก่ แล้วนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงไก่ของตนเอง เพื่อนำเข้าสนามประกวดต่อไป (ภาพที่ 7.4)

ภาพที่ 7.4 ผู้นำไก่เข้าประกวด

3. **กรรมการตัดสิน** ในอดีตที่ผ่านมา ผู้เป็นกรรมการตัดสินมักเป็นผู้ที่คร่ำหวอดอยู่ในวงการไก่ชน (ไก่ตีในบ่อน) เพราะเป็นผู้ที่มีการสั่งสมประสบการณ์เกี่ยวกับไก่ชนมาอย่างยาวนาน จึงเป็นผู้สูงวัยเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบัน กรมปศุสัตว์ได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรมาตรฐานกรรมการ

ภาพที่ 7.5 กรรมการกำลังตัดสิน (รอบสุดท้าย) (1)

ตัดสินและประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้นมาแล้ว 2 ครั้ง มีผู้ผ่านการอบรมมาแล้วจำนวน 60 ราย บุคคลเหล่านี้แม้ประสบการณ์ในการตัดสินในสนามจะไม่มากนัก แต่หากเป็นผู้ที่ใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดเวลา ก็สามารถเป็นกรรมการตัดสินที่ดีได้ แม้ว่าจะยังอยู่ในวัยหนุ่ม-สาวก็ตาม ข้อได้เปรียบของวัยนี้ก็คือ ความคิด ความอ่าน ความจำดี เรียนรู้ได้เร็ว รู้ระบบการประกวดสัตว์ที่ได้มาตรฐานว่าต้องทำอะไร การจัดสนาม การเตรียม

ภาพที่ 7.6 กรรมการกำลังตัดสิน
(รอบสุดท้าย) (2)

อุปกรณ์ การเตรียมรางวัล การจัดงานมีระเบียบแบบแผน ตั้งแต่การสมัคร (ลงทะเบียน) การนำไก่เข้าสนาม การตัดสิน การสรุปผลการประกวด การรายงานผล การมอบรางวัล รวมทั้ง พิธีเปิดงานประกวด การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานสู่สาธารณะ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กรรมการที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับไก่พื้นเมือง มีคุณสมบัติครบถ้วนของการเป็นผู้ตัดสินที่ดี ตลอดจน

จรรยาบรรณของผู้ตัดสินที่จะผดุงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ ยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา จนเป็นที่ยอมรับ (ภาพที่ 7.5 และ 7.6)

4. ไก่พื้นเมืองที่เข้าประกวด ไก่พื้นเมืองที่นำมาประกวด จะต้องได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานและอุดมทัศน์ไก่พื้นเมืองไทย อาจจะมีมือใหม่หรือเกษตรกรรายใหม่ที่เพิ่งเข้ามาประกวดเป็นครั้งแรก ไก่ที่นำมาประกวดอาจจะยังไม่ได้มาตรฐาน แต่เขาเหล่านั้นจะเกิดการเรียนรู้ สร้างสมประสบการณ์ นำสิ่งที่ได้ในสนามไปพัฒนาปรับปรุง เพื่อมาประกวดใหม่ในโอกาสหน้า ในบางสนามประกวด อาจจัดการประกวดออกเป็น 2 ระดับ ตามมาตรฐานไก่ที่เข้าประกวด คือ

4.1 ไก่พื้นเมืองท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นมือใหม่ในพื้นที่ มักเป็นเกษตรกรรายย่อย ยังไม่ทราบกฎ ระเบียบของสนามและการเตรียมไก่มาประกวด ไก่มีขนาดเล็ก ขาดความสมบูรณ์ บางตัวลักษณะไม่เป็นไปตามมาตรฐานพันธุ์ ประเภทนี้ จึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับมือใหม่ได้พัฒนาตนเองให้มาประกวดใหม่

4.2 ไก่พื้นเมืองทั่วไป เป็นการประกวดแบบไม่จำกัดผู้ประกวด (แบบโอเพ่น ไม่จำกัดฝีมือ) ไก่ที่มาประกวดส่วนใหญ่จะมีมาตรฐานพันธุ์ตามอุดมทัศน์ ผู้เลี้ยงก็เป็นระดับนักประกวดที่มีฝีมือในการพัฒนาสายพันธุ์ และเตรียมไก่มาเป็นอย่างดี จึงรู้จักกฎ กติกา และระเบียบการประกวด ประเภทนี้ จึงเป็นการแข่งขันความพร้อมของไก่ในวันนี้ว่าใครสมบูรณ์กว่ากัน

5. มาตรฐานการประกวด การจัดการประกวดที่ได้มาตรฐาน ได้รับการยอมรับแก่ทุกฝ่าย เป็นเรื่องที่ยาก เพราะขึ้นชื่อว่าการประกวดแข่งขันย่อมมีผู้แพ้และผู้ชนะ ผู้ชนะย่อมดีใจ ร่าเริงมีความสุข ส่วนผู้แพ้ย่อมเสียใจเป็นเรื่องธรรมดา แต่ทำอย่างไร จะทำให้การประกวดนั้น สะอาดบริสุทธิ์ โปร่งใส เป็นธรรมกับทุกฝ่าย หากเป็นเช่นนั้นได้ แม้จะเป็นผู้แพ้ก็น่าพอใจ ไม่เสียใจ มีสปิริต รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย นำคำแนะนำของกรรมการตัดสินไปพัฒนาปรับปรุงไก่ของตน แล้วมาลงสนามประกวดใหม่

การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่ประสบผลสำเร็จ ควรมีมาตรฐาน 5 ด้าน ดังนี้

5.1 มาตรฐานด้านกฎ กติกา และระเบียบของสนาม มีการดำเนินการตามกฎ ระเบียบ และข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด ไม่นอนอ่อนหรือเอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดๆ

5.2 มาตรฐานด้านสถานที่ มีความสะดวกสบายในการเดินทาง สนามประกวด/สถานที่ประกวดกว้างขวาง สวยงาม มีที่พัก มีที่จอดรถสะดวก มีห้องสุขา เป็นต้น

5.3 มาตรฐานการบริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกวด เช่น สุ่มสำรอง ที่พักไ้ มีน้ำชากาแฟบริการ มีที่นั่งชมอย่างสะดวก รวมทั้งมีบริการการเคลื่อนย้ายสัตว์ด้วย

5.4 มาตรฐานการดำเนินงาน เป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบแบบแผนชัดเจน ตรงเวลา ราบรื่น ไม่เกิดอุปสรรคติดขัด ตั้งแต่การลงทะเบียน การชั่งน้ำหนัก การนำไปเข้าสู่ การตัดสิน การประกาศผล การมอบรางวัล ฯลฯ

5.5 มาตรฐานการตัดสิน การตัดสินตรงเวลา เป็นกลาง บริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้จัดประกวดและกรรมการตัดสินประสานงานกันได้ดี ราบรื่น และต่อเนื่อง

กฎ กติกา และข้อกำหนดในการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ปัจจุบันการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ได้รับการพัฒนาขึ้นมา หลังจากที่มีสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ได้ประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการประกวดไว้เป็นแนวทางเดียวกัน ต่อมากรมปศุสัตว์ได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรมาตรฐานกรรมการตัดสินและประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้น โดยมีกฎ กติกา และข้อกำหนดเพื่อให้ได้มาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้นำมาประกวด ผู้สนใจ ตลอดจนก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังนี้

1.สนามประกวด ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนไก่ที่เข้าประกวด เมื่อวางสุ่มประกวดจะต้องมีระยะห่างอย่างน้อย 1 ฟุต และระยะระหว่างแถวอย่างน้อย 2 ฟุต

1.2 พื้นสนามประกวดควรเรียบและแห้ง และไม่เป็นที่ลื่นลอะอง

1.3 มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นแสงธรรมชาติจากดวงอาทิตย์จะดีที่สุด เช่น อาคารที่มีหลังคาสูงๆ เติ้นที่โดมขนาดใหญ่ หรือใต้ร่มไม้ใหญ่ อากาศจะเย็นสบาย ถ่ายเทได้ดี หากใช้เต็นท์ผ้าใบเป็นสถานที่ประกวด ควรหลีกเลี่ยงเต็นท์ที่มีสีฉูด เช่น สีแดง สีเหลือง สีส้ม สีฟ้า ฯลฯ สีที่ใช้ได้คือ สีขาว สีดำ สีเขียวแก่ (หรือสีทึบ) จะช่วยให้สีของไก่ไม่ผิดเพี้ยน (ภาพที่ 7.7)

ภาพที่ 7.7 สนามประกวดมีแสงสว่างเพียงพอ

1.4 มีเขตปริมาตรกัน เป็นสนามประกวดแยกจากผู้ชมอย่างชัดเจน โดยไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาในสนามขณะทำการตัดสินเด็ดขาด ยกเว้นกรรมการตัดสินและกรรมการผู้ช่วยเท่านั้น

1.5 ในสนามประกวด ควรแยกสายพันธุ์และประเภท (สุม) ให้เป็นแถวเป็นแนวชัดเจน โดยมีป้ายกำกับไว้ เรียงจากเพศเมียไปหาเพศผู้ และเรียงจากรุ่นเล็กไปหารุ่นใหญ่ หากจะแยกพื้นที่เพศเมียออกจากเพศผู้ก็จะดูเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม

1.6 สุมที่ใช้ขังไก่ประกวดควรเป็นสุมไม้ไผ่ จะดีกว่าสุมโลหะที่ถอดประกอบได้ เพราะไก่สามารถยืนบนหลังสุมได้อย่างมั่นคงกว่า แต่หากเป็นสุมโลหะควรมีสลักหลาดหรือที่รองหลังสุมให้ไก่อยืนด้วย

1.7 หมายเลขไก่ที่เข้าประกวดให้เรียงจากผู้มาลงทะเบียนก่อนเป็นอันดับแรก และเรียงหมายเลขสุมจากน้อยไปหามาก ในแต่ละรุ่นและสายพันธุ์ ทั้งนี้ไก่ที่เข้าประกวดทุกตัวไม่ควรมีหมายเลขซ้ำซ้อนกัน แต่หากหมายเลขซ้ำซ้อนกันก็ต้องให้มีสีที่แตกต่างกันในแต่ละรุ่นและสายพันธุ์

1.8 เพื่อความปลอดภัยในการควบคุมและป้องกันโรค ควรมีทางเข้า-ออกสนามทางเดียว โดยมีบ่อน้ำยาหรือที่จุ่มเท้าฆ่าเชื้อก่อนเข้าสนามประกวด

1.9 สนามประกวดควรมีเวทีขนาดอย่างน้อย 4 x 5 เมตร สำหรับติดป้ายชื่องาน มีที่นั่งให้ประธานพิธี แขกผู้มีเกียรติ และคณะกรรมการได้นั่งพักผ่อนหรือชมการประกวด รวมทั้งเป็นที่มอบรางวัลหลังการตัดสินด้วย

1.10 มีเครื่องขยายเสียงสำหรับประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการประกวด เชิญชวนลงทะเบียน ให้คำแนะนำด้านวิชาการ มอบรางวัลการประกวด ฯลฯ

1.11 มีโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับลงทะเบียน ชั่งน้ำหนักไก่ที่เข้าประกวด รวมทั้งวางถ้วย โล่รางวัล ของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่ม และอื่นๆ นอกจากนี้ หากมีชุดรับแขกแบบโซฟาไว้ด้วย ก็จะดูเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม

1.12 มีสถานที่พักไก่อ่อนเข้าประกวด สำหรับพักผ่อน แต่งตัวก่อนลงสนาม โดยมีสุมสำรองไว้ให้มากพอ พร้อมเก้าอี้ไว้บริการผู้นำไก่เข้าประกวด

2. กรรมการตัดสิน มีข้อกำหนดดังนี้

2.1 ที่ผ่านมานิยมใช้กรรมการตัดสินจำนวน 3 คน แต่ปัจจุบันระบบการประกวดตัดสิน มีมาตรฐานมากขึ้นทั้งตัวไก่ ทั้งกรรมการ ทั้งระบบการจัด ก็สามารถใช้กรรมการตัดสินเพียง 1-2 คนก็ได้ เพียงแต่มีกรรมการผู้ช่วยคอยช่วยเหลือสัก 2-3 คน (ภาพที่ 7.8)

ภาพที่ 7.8 กรรมการตัดสินและผู้ช่วย

2.2 ควรเชิญกรรมการตัดสินที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ เป็นที่ยอมรับของวงการ หรือผ่านการฝึกอบรมการตัดสินประกวดจากกรมปศุสัตว์ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นขั้นตอน และสร้างศรัทธาแก่ผู้นำไก่เข้าประกวดและผู้ชมรอบสนาม

2.3 การเชิญกรรมการตัดสิน ควรแจ้งล่วงหน้าแต่เนิ่นๆ พร้อมรายละเอียดการประกวดหรือโครงการ เพื่อให้กรรมการได้ศึกษา และสร้างความเข้าใจก่อนมาทำการตัดสินหรืออาจใช้การ

ประสานงานทางโทรศัพท์ก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งตามไป

2.4 หากเชิญกรรมการตัดสินมาหลายท่าน ควรแจ้งรายชื่อให้กรรมการร่วมได้รับทราบ เป็นการล่วงหน้าด้วย เพื่อจะได้นัดหมายหรือมีข้อตกลงร่วมกัน ก่อนมาทำการตัดสิน

2.5 หากมีหรือไม่มีค่าตอบแทน ค่าเดินทาง ค่าที่พัก หรืออื่นๆ ควรแจ้งให้กรรมการทราบ ด้วยเช่นกัน

3. ผู้ส่งไก่เข้าประกวด ควรมีข้อกำหนดดังนี้

3.1 ต้องศึกษารายละเอียดการประกวดนั้นๆ ให้เข้าใจก่อนนำไปประกวด เช่น วัน เวลา สถานที่ การแบ่งรุ่น และสายพันธุ์การประกวด รางวัล กฎ กติกา และข้อกำหนดของสนามนั้นๆ

3.2 เดินทางไปประกวดตามกำหนดเวลา โดยเดินทางไปถึงก่อนเวลาประกวดอย่างน้อย 1 ชั่วโมง เพื่อให้ไก่ได้พักผ่อน คลายเครียด และมีเวลาเตรียมไก่ลงสนาม รวมถึงได้รับฟังคำชี้แจงจาก กรรมการ และเจ้าหน้าที่สนามประกวด

3.3 สวมครและลงทะเบียนเข้าประกวด ให้ทันเวลาและตรงตามประเภท/รุ่นการประกวด ได้แก่ การลงชื่อ การชั่งน้ำหนักไก่ การรับหมายเลขประจำตัวไก่ และการนำไก่เข้าขังสุมในสนาม

3.4 เมื่อนำไก่เข้าขังสุมในสนามประกวดแล้ว ห้ามเข้าไปในสนามประกวดก่อนได้รับ อนุญาต

3.5 ห้ามกระทำการใดๆ อันเป็นการรบกวนไก่ และกรรมการตัดสิน

3.6 ต้องดูแลรับผิดชอบไก่ของตนเองทั้งในและนอกสนามประกวด ไม่ว่าจะกรณีใดๆ เช่น การบาดเจ็บ การสูญหาย รวมทั้งข้อสังเกตจากรกรรมการตัดสินในความผิดปกติของไก่ที่นำมาประกวด อาทิ อากการป่วย น้ำหนัก ความพิการ การตกแต่งหรือการศัลยกรรม ฯลฯ

3.7 ปฏิบัติตามกฎ กติกา หรือข้อกำหนดของสนามประกวดอย่างเคร่งครัด

4. ประเภทของการประกวด ในแต่ละสนามจะกำหนดสายพันธุ์ ประเภท และรุ่นใดบ้าง ควรคำนึงดังนี้

4.1 พิจารณาจากสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่มีในพื้นที่ และมีผู้เลี้ยงเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถ ประเมินจากการประกวดในสนามอื่นๆ เช่น เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เขียวหางดำ ไก่แดง ไก่ซี ไก่เทา ทอง ไก่ดำ เป็นต้น (ภาพที่ 7.9)

ภาพที่ 7.9 สายพันธุ์ไก่ที่ประกวด

4.2 พิจารณาจากสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่เป็นที่นิยม และเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น โดยเลือกสายพันธุ์นั้นๆ เป็นหลัก และมีสายพันธุ์อื่นๆ เป็นองค์ประกอบ เพื่อให้มีไก่เข้าประกวดเป็นจำนวนมาก เช่น พื้นที่จังหวัดพิษณุโลกจะเลือกสายพันธุ์เหลืองหางขาว (พระเจ้า 5 พระองค์) เป็นหลัก

จังหวัดอุตรดิตถ์จะเลือกสายพันธุ์เขียวหางดำ (เขียวพาลี) เป็นหลัก จังหวัดอุทัยธานีจะเลือกสายพันธุ์ประตูหางดำ (แสมดำ) เป็นหลัก จังหวัดแพร่จะเลือกสายพันธุ์ต่าง (เบญจรงค์) เป็นหลัก เป็นต้น

4.3 พิจารณาจากผู้เลี้ยงในพื้นที่ และผู้เลี้ยงจากแหล่งอื่นๆ โดยแบ่งการประกวดออกเป็น 2 ระดับ เช่น ประเภทไก่พื้นเมืองท้องถิ่น และประเภทไก่พื้นเมืองทั่วไป แต่ละประเภทอาจมีหลายสายพันธุ์หรือหลายรุ่น ทั้งเพศผู้และเพศเมีย

4.4 พิจารณาจากน้ำหนักหรือขนาดของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงในพื้นที่หรือเป็นที่นิยมตามมาตรฐานคือ เพศผู้ 3 กิโลกรัมขึ้นไป เพศเมีย 2 กิโลกรัมขึ้นไป หากในพื้นที่มีไก่ที่มีขนาดเล็กถึงปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ก็อาจกำหนดประเภทของการประกวด แบ่งเป็นรุ่นเล็กลงกว่ามาตรฐานทั่วไป เช่น เพศผู้ เริ่มจากน้ำหนัก 2.8 กิโลกรัมขึ้นไป และเพศเมีย เริ่มจากน้ำหนัก 1.8 กิโลกรัมขึ้นไป เป็นต้น

4.5 พิจารณาจากการซื้อขายไก่พื้นเมืองในพื้นที่ โดยแบ่งตามช่วงอายุ แม้ว่าจะไม่มีความแน่นอน เนื่องจากไม่มีพันธุ์ประวัติรับรอง แต่ดูจากการสังเกต และประเมินด้วยสายตาของกรรมการ เช่น ประเภทพ่อ-แม่พันธุ์ ประเภทไก่รุ่นหรือไก่หนุ่ม (หนุ่มดาวรุ่ง) เป็นต้น

5. ไก่ที่เข้าประกวด ข้อกำหนดอาจแตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละสนาม สำหรับการประกวดที่ได้มาตรฐาน ควรมีดังนี้

5.1 ควรมีอายุ 8 เดือนขึ้นไป และไม่เกิน 3 ปี และมีน้ำหนัก เพศผู้ 3 กิโลกรัมขึ้นไป เพศเมีย 2 กิโลกรัมขึ้นไป **เว้นแต่มีวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นให้ผู้เลี้ยงไก่หนุ่มหรือไก่รุ่นเข้าประกวด** ก็อาจจัดประกวดที่มีอายุต่ำกว่า 8 เดือนก็ได้ เช่น ประเภท “ไก่หนุ่ม” หรือ “หนุ่มดาวรุ่ง” เป็นต้น

5.2 ต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีลักษณะดังนี้

5.2.1 เจ็บป่วย ซึม มีน้ำมูก น้ำตาไหล ตามีฟองอากาศ ปากเหม็น ไอ จาม มีพยาธิในตามีหมัด ไร ฯลฯ

5.2.2 เป็นโรคใดโรคหนึ่ง เช่น ฝีดาษ หวัดหน้าบวม ขี้ขาว คอดอก (คอมิตุ่ม กลิ่นเหม็น) โรคบิด (ถ่ายเป็นเลือด) ฯลฯ

5.2.3 พิการ เช่น ตาบอด ปากเปี้ยว ขาหรือนิ้วเก เดือยหักหรือไม่มีเดือย (เพศผู้) กระดูกอกคด

5.2.4 ผิดปกติ เช่น เท้าเป็นหน่อ (ปรวดหรือรองข้ำ) ออกเป็นปรวด แข็งเป็นเหน็บเสี้ยน ซุปพอม ปีกโหว่ หัวโกร๋น ขนร่วง หงอนรู หูกลวง แข็งผู้ ขี้กลาก แข็งถก ฯลฯ

5.2.5 บาดแผล จากการจิกตีหรืออุบัติเหตุ เช่น ใบหน้า หงอน แข็ง เท้า เดือยหลุด ฯลฯ

5.2.6 ต่อกปาก ต่อกหาง ขลิบสร้อย ผ่าตัดหงอน เหนียง คาง หรือศัลยกรรมส่วนใดส่วนหนึ่ง

5.2.7 ย้อมสีหรือกัดสีขน สีสร้อย สีหาง สีแข้ง สีเดือย สีเล็บ เป็นต้น

5.3 ต้องมีความสะอาดสดใส อาทิ

5.3.1 ไม่เปรอะเปื้อนขี้ ฝุ่น โคลน สีหรืออื่นๆ

5.3.2 ขนไม่แห้งเกินไปจนกระด้าง ดูไม่เป็นมันวาว

5.3.3 หน้าตา แข็งขา ขน สร้อย สะอาดหมดจด ไม่มีกลิ่นเหม็น

5.3.4 ดวงตาแจ่มใส ไม่คันตา ไม่หลับตา ยืนซึ่ม หรือย่อตัวเหมือนไก่ป่วย

5.4 ต้องมีความพร้อม และให้ความร่วมมือกับกรรมการตัดสิน อาทิ

5.4.1 เชื่อง ไม่จิก จับและควบคุมง่าย

5.4.2 จัดทำยื่นได้นิ่งเมื่อยืนบนหลังส้อม ลักษณะปีกยก ออกตั้ง

5.4.3 เดินได้อย่างสง่าผ่าเผย เชิดและหยิ่งอยู่เสมอ

5.5 ต้องได้รับการตรวจสอบภาพเบื้องต้นจากคณะกรรมการฝ่ายสุขภาพ เช่น การตรวจ

อุณหภูมิของร่างกาย การตรวจน้ำมูก น้ำตา พยาธิภายนอก (ภาพที่ 7.10) รวมทั้งสังเกตการขับถ่ายของเสียว่ามีความผิดปกติหรือไม่ อาทิ มีมูกเลือด มีกลิ่นเหม็น มีสีขาว เป็นต้น หากพบสิ่งเหล่านี้ คณะกรรมการอาจจะไม่อนุญาตให้นำไก่เข้าประกวด นอกจากนี้ ก่อนเข้าไปในสนามประกวด ควรจะมีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อไว้สำหรับจุ่มเท้าไก่ นอกเหนือจากอ่างจุ่มเท้าผู้คนที่เข้าไปในสนามอีกด้วย

ภาพที่ 7.10 การตรวจสอบสุขภาพร่างกาย

6. ช่วงเวลาในการประกวด

ฤดูกาลหรือช่วงเวลาที่เหมาะสมในการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ก็คือ ช่วงเวลาที่สัตว์ปีกผลัดขนแล้วมีเส้นขนขึ้นเต็มที่ นั่นคือ ฤดูหนาว ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ของทุกปี ช่วงนี้ไก่จะแสดงศักยภาพหรือสมรรถนะหรือความสมบูรณ์พันธุ์ออกมาเต็มที่ จึงสามารถคัดเลือกสายพันธุ์จากการดูลักษณะภายนอกได้อย่างเต็มที่ ช่วงเวลานี้ยังเหมาะสมในการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ด้วยเหตุผลที่อากาศแห้ง ไม่มีฝน เฉอะแฉะ ซึ่งไก่จะไม่ชอบความเปียกชื้น ส่วนผู้จัดก็สามารถบริหารจัดการได้ง่ายอีกด้วย

7. ข้อกำหนดอื่นๆ ที่ผู้เข้าร่วมการประกวดพึงปฏิบัติ คือ

7.1 กรรมการ เจ้าหน้าที่ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการประกวดครั้งนี้ ต้องสละสิทธิ์การส่งไก่เข้าประกวด

7.2 การตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นเด็ดขาดและสิ้นสุด ผู้ส่งไก่เข้าประกวดต้องให้เกียรติกรรมการตัดสิน

เทคนิคและขั้นตอนการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

การประกวดไก่พื้นเมืองไทยเริ่มมานานแล้ว จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตื่นตัวในการประกวดไก่พื้นเมืองไทยมาตั้งแต่ปี 2533 ซึ่งเป็นการประกวดเพื่อคัดเลือกหาไก่เหลืองหางขาว (พระเจ้า 5 พระองค์) ตามตำนานไก่ชนและตามประวัติศาสตร์ไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2533 ในโอกาสที่ทรงครองราชย์ครบ 400 ปี มีไก่เหลืองหางขาวเข้าประกวดถึง 633 ตัว เพื่อสรรหาไก่ชนนเรศวรเพียงตัวเดียว และจัดประกวดไก่ชนนเรศวรต่อเนื่องมาทุกปี ปีละหลายๆ ครั้ง จนถึงปัจจุบัน

เมื่อปี 2540 มีการตั้งสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมือง จึงมีการประกวดไก่พื้นเมืองไทยขึ้นอย่างคึกคักแทบทุกจังหวัด บางจังหวัดประกวดหลายครั้งในแต่ละปี แต่ส่วนใหญ่จะใช้คำว่า “ประกวดไก่พื้นเมือง” เป็นหลัก มีเพียงจังหวัดพิษณุโลก เท่านั้นที่ใช้คำว่า “ประกวดไก่ชน” เนื่องจากทุกครั้งจะเน้นการประกวดไก่ชนนเรศวร โดยเฉพาะในงานประจำปีของจังหวัด คือ “งานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กาชาดพิษณุโลก” ซึ่งจัดต่อเนื่องกันมากกว่า 30 ปี ได้รับงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก และตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ในงานประเพณีสงกรานต์ของทุกปี จะมีการประกวดไก่ชนนเรศวรซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีต่อเนื่องมาเกือบ 20 ปี

อย่างไรก็ตาม การประกวดไก่พื้นเมืองไทยหรือไก่ชน ชบเซา และเจียบเหงาลงอย่างหนักในช่วงวิกฤตโรคไข้หวัดนก ระหว่างปี 2547-2550 นอกจากไม่มีการประกวดแล้ว วงการไก่ชนตามสนามไก่ชนต่างๆ ก็เจียบเหงาไปด้วย เพราะกฎระเบียบห้ามเคลื่อนย้ายไก่ชน หรือเคลื่อนย้ายได้แต่ต้องได้รับการตรวจอย่างเข้มงวด เมื่อการเคลื่อนย้ายไม่สะดวกเหมือนในอดีต อาชีพการเลี้ยงไก่ของชาวชนบทจึงลดน้อยถอยลง ไม่เฉพาะเลี้ยงไว้ชนเท่านั้น แม้เลี้ยงไว้บริโภคในครัวเรือนยังถูกเพื่อนบ้านรังเกียจ วิถีชีวิตของชาวชนบทจึงเปลี่ยนไปจากเดิม หากคิดจะบริโภคเนื้อไก่ จึงไม่มีโอกาสบริโภคไก่ที่ตนเองเลี้ยง ต้องไปซื้อจากพ่อค้าแม่ค้าในตลาด หรือห้างสรรพสินค้าที่มีเนื้อไก่แช่แข็ง หรือเนื้อไก่ทอดเท่านั้น หลังจากภาวะโรคไข้หวัดนกสงบลง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองก็กลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง และมีการประกวดไก่พื้นเมืองอยู่เป็นประจำในทุกระดับ

ดังนั้น การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (ภาพที่ 7.11) จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและอนุรักษ์ให้ไก่พื้นเมืองไทยกลับมาเป็นสัตว์คู่บ้านเรือนของชาวชนบทอีกครั้ง นอกจากนี้จะเลี้ยงไว้เป็น **ไก่แกง** (เพื่อบริโภค) แล้ว ยังเลี้ยงเป็น **ไก่แกง** (เพื่อกีฬาพื้นบ้าน) และเลี้ยงไว้เป็น **ไก่ไก่** หรือ **ไก่งาม** (เพื่อการอนุรักษ์สายพันธุ์)

เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ไก่พื้นเมืองได้อย่างดี ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ “ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างและขยายตลาด”

ปรีชา (2556) รายงานว่าขั้นตอนการจัดประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ มีดังนี้

1. การจัดทำโครงการ

เป็นการดำเนินการเพื่อของบประมาณจากแหล่งเงินที่สามารถสนับสนุนการประกวดได้ หน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับสัตว์ท้องถิ่น ก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับชาวชนบท เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาล

ภาพที่ 7.11
การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ตำบล หน่วยงานเหล่านี้มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพตามความต้องการของชุมชนอยู่แล้ว จึงขอ
งบประมาณไม่ยาก ยิ่งผู้นำองค์กรเป็นผู้ที่มาจากเกษตรกรยิ่งไม่น่ามีปัญหาใดๆ

ในการจัดทำโครงการ ก็เป็นไปตามแบบของการ
เขียนโครงการทั่วไป หรือจะใช้แบบขอเงินอุดหนุนขององค์กร
ปกครองท้องถิ่นก็ได้ โดยมีหัวข้อหลักๆ ดังนี้

ภาพที่ 7.12 การประกวดไก่ไข่โดยใช้
งบบุหนุนของจังหวัดพิษณุโลก

1.1 หลักการและเหตุผล เพื่อบอกความจำเป็นที่จะต้องมีการประกวด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีไก่พื้นเมืองประจำถิ่น หรือประจำเมืองมักจะได้รับ การสนับสนุนเสมอ (ภาพที่ 7.12)

1.2 เป้าหมายของโครงการ เพื่อบอกจำนวนผู้ร่วมงาน ผู้มาประกวด จำนวนไก่เข้าประกวด ฯลฯ

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อบอกสิ่งที่จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน และสังคม

1.4 หน่วยงานดำเนินการ เพื่อบอกหน่วยงานที่รับผิดชอบ (ผู้จัดประกวด) และหน่วยงานสนับสนุน

1.5 สถานที่ที่ดำเนินการ เพื่อบอกสถานที่จัดประกวด บอกชื่องาน

1.6 ระยะเวลาดำเนินการ เพื่อบอกวัน เดือน ปี หรือช่วงเวลาประกวด

1.7 วิธีดำเนินการ เพื่อบอกขั้นตอนการประกวด บอกสายพันธุ์ ประเภทการประกวด

1.8 งบประมาณดำเนินการ เพื่อบอกที่มาและรายละเอียดงบประมาณว่ามีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง เช่น

1.8.1 ค่าดำเนินงาน ตกแต่งสถานที่ เช่าเต็นท์ เช่าสู่ม เช่าเครื่องขยายเสียง และอุปกรณ์ประกวด อาทิ เบอร์ด์ โบว์ เอกสาร ประกาศนียบัตร ฯลฯ

1.8.2 ค่าตอบแทนกรรมการตัดสิน

1.8.3 ค่าอาหาร/เครื่องดื่มเจ้าหน้าที่ รวมทั้งกรรมการตัดสิน

1.8.4 ค่าถ้วยรางวัลหรือโล่รางวัลแต่ละรางวัล รวมเป็นเงิน

1.8.5 เงินรางวัลแต่ละรางวัล รวมเป็นเงิน ฯลฯ

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อบอกผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม หากมีการประกวด ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1.10 ผู้เขียนโครงการมักเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านส่งเสริมอาชีพ เช่น นักวิชาการเกษตร นักวิชาการสัตวบาล นักวิชาการพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอาชีพหรือหัวหน้ากลุ่มส่งเสริม ฯลฯ

1.11 ผู้เสนอโครงการมักเป็นหัวหน้าหน่วยงาน หรือองค์กร เช่น ปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาการจังหวัด ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนัก ฯลฯ

1.12 ผู้เห็นชอบโครงการ มักเป็นผู้ตรวจสอบและกลั่นกรองก่อนเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณ เช่น ปลัด อบต. รองผู้ว่าราชการจังหวัด รองอธิบดี เป็นต้น

1.13 ผู้อนุมัติโครงการ มักเป็นผู้เป็นหัวหน้าหน่วยงาน หรือองค์กรที่มีอำนาจอนุมัติงบประมาณ เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี เป็นต้น

การนำเสนอโครงการ ควรนำเสนอแต่เนิ่นๆ ให้ฝ่ายตรวจสอบได้กลิ่นรอกก่อน หากเสนอของบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องนำเสนอก่อนเดือนมิถุนายน เพื่อนำเข้าพิจารณาในสภาช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี เทคนิคในการเสนอโครงการ ควรมีการพูดจาอย่างไม่เป็นทางการ นอกรอบก่อน อาจอาศัยผู้ที่มีความคุ้นเคยกับผู้ตรวจสอบกลิ่นรอก หรือผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณ จะเป็นการดียิ่ง

2. การแต่งตั้งกรรมการ

การแต่งตั้งกรรมการมีความจำเป็นอย่างมากในการประกวดสัตว์ เพราะคำสั่งในการแต่งตั้งจะบอกว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ซึ่งจะบอกว่าใครเป็นหัวหน้า ใครเป็นกรรมการ ใครเป็นเลขานุการ โดยแยกเป็นคณะ หรือฝ่ายต่างๆ ดังนี้

2.1 คณะที่ปรึกษา

ควรเป็นผู้ที่อยู่ในสายบังคับบัญชาระดับสูงที่เกี่ยวข้อง หรือ ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงานนี้ หรือ ผู้ที่มีอุปการคุณ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่กำกับดูแลงานนี้ อธิบดี หรือ รองอธิบดีที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการสำนัก หรือ ผู้อำนวยการกอง ที่เกี่ยวข้อง นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านนี้ ฯลฯ โดยไม่ต้องระบุว่าใครเป็นประธานก็ได้

2.2 คณะกรรมการอำนวยการ

ควรเป็นผู้มีอำนาจสั่งการในแต่ละหน่วยงาน แต่ละกลุ่มงาน หรือฝ่าย ให้มีหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือกำกับดูแลให้การจัดงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.3 คณะกรรมการดำเนินการ

ควรเป็น สำนัก กอง กลุ่ม หรือฝ่าย ที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง โดยเฉพาะผู้เป็นประธาน และเลขานุการ ส่วนผู้เป็นกรรมการ อาจเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ คณะกรรมการดำเนินงาน ควรแบ่งออกเป็นคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อจัดเตรียมงาน ดังนี้

2.3.1 ฝ่ายสถานที่ มีหน้าที่จัดสถานที่ประกวด สถานที่มอบรางวัล สถานที่ลงทะเบียน สถานที่พักไว้ พร้อมอุปกรณ์ต่างๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชุมนรับแขก เวที ตาข่าย สุ่ม ฯลฯ (ภาพที่ 7.13)

2.2.2 ฝ่ายจัดประกวด มีหน้าที่ประสานกรรมการตัดสิน ประสานกลุ่ม ชมรม ผู้เข้าประกวด จัดหารางวัล และถ่ายภาพ ฯลฯ

2.3.3 ฝ่ายลงทะเบียน มีหน้าที่จัดทำเอกสารลงทะเบียน รับสมัคร ใบให้คะแนน วัสดุสำนักงาน และสรุปผลการประกวด

2.3.4 ฝ่ายตัดสิน มีหน้าที่จัดหาและเชิญกรรมการตัดสิน 1-3 คน และกรรมการผู้ช่วยอีก 2-3 คน

ภาพที่ 7.13 สถานที่ประกวดสวยงาม

2.3.5 ฝ่ายมอบรางวัล มีหน้าที่จัดเตรียมรางวัล มอบรางวัล ประธานประธานมอบรางวัล เตรียมผู้รับรางวัล เตรียมของที่ระลึก จัดหาโต๊ะหมู่บูชาและจัดหาพระบรมฉายาลักษณ์ (กรณี ชิงถ้วยพระราชทาน)

2.3.6 ฝ่ายตรวจสอบสุขภาพ มีหน้าที่ตรวจสอบสุขภาพ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดไข้ ฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ บริเวณจัดงาน อุปกรณ์ที่ใช้ รวมทั้งสู่มัประกวอด จัดหาอ่างน้ำยา จัดเขตปริมาณพล ฯลฯ

2.3.7 ฝ่ายไฟฟ้าแสงและเสียง มีหน้าที่จัดเตรียมเครื่องขยายเสียง อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ ตาม ความจำเป็น เช่น ไมโครโฟน กาดัมน้ำชา-กาแฟ โน้ตบุ๊ก ปริ้นเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ฯลฯ

2.3.8 ฝ่ายพิธีการ มีหน้าที่ประสานเตรียมพิธีกร/โฆษกสนาม เตรียมพิธีเปิด ประชาสัมพันธ์งาน ประสานผู้สื่อข่าว มอบรางวัล จัดทำคำกล่าวรายงาน คำกล่าวเปิด ฯลฯ

2.3.9 ฝ่ายสวัสดิการ มีหน้าที่ต้อนรับ อำนวยความสะดวก เตรียมอาหาร เครื่องดื่ม ทำความ สะอาดสถานที่ก่อน ระหว่าง และหลังการประกวด

2.3.10 ฝ่ายยานพาหนะและจราจร มีหน้าที่ดูแลจราจร ที่จอดรถ อำนวยความสะดวก รับส่ง ประธานพิธีเปิด หรือประธานมอบรางวัล

2.3.11 ฝ่ายอื่นๆ เช่น ปฐมพยาบาล ประเมินผล เสวนาเกษตรกร เป็นต้น

ทั้งนี้ คณะทำงานฝ่ายต่างๆ บางฝ่ายอาจรวมเป็นคณะเดียวกันก็ได้ เพื่อให้เกิดความ คล่องตัวในการทำงาน

3. การประชาสัมพันธ์

เมื่อแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ และได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การ ประชาสัมพันธ์การประกวด แบ่งออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ คือ

3.1 ประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความร่วมมือให้หน่วยงาน สื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อ สิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย ให้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจ หรือเกษตรกรทราบและเข้าร่วมงาน อาจเป็น การแถลงข่าว หรือส่งเป็นจดหมาย หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้

3.2 ประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความร่วมมือให้บุคคลเป้าหมาย เช่น สมาคม ชมรม กลุ่ม หรือบุคคล นำไก่เข้าประกวด อาจเป็นจดหมาย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต หรือเชิญมาประชุมชี้แจง เพื่อขอความ ร่วมมือก็จะดียิ่ง

ทั้ง 3.1 และ 3.2 เป็นการประชาสัมพันธ์ก่อนเริ่มงาน แต่เมื่อจัดงานประกวดเสร็จแล้ว ต้อง สรุปลผลการจัดประกวดพร้อมภาพถ่าย (ภาพนิ่งหรือเคลื่อนไหว) เพื่อประชาสัมพันธ์ต่อไปด้วย

4. การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์

4.1 สถานที่รับลงทะเบียน เป็นที่ลงทะเบียนและรับสมัครผู้นำไก่เข้าประกวด แบ่งเป็น สายพันธุ์ เพศ รุ่น (น้ำหนัก) โดยมีอุปกรณ์ประกอบด้วย

4.1.1 โต๊ะ (อย่างเพียงพอ)

4.1.2 แก้ว (อย่างเพียงพอ)

4.1.3 วัสดุสำนักงาน เช่น ปากกา กระดาษ ลวดเย็บ ลวดหนีบ กรรไกร ฯลฯ

4.1.4 เอกสารลงทะเบียน ได้แก่ (1) ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไก่พื้นเมือง (สลิป) จะบอกสายพันธุ์ เพศ และรุ่น (น้ำหนัก) (2) แบบลงทะเบียนแยกประเภทตามสายพันธุ์ เพศ และรุ่น (น้ำหนัก) (3) แบบตรวจประเมินคุณลักษณะไก่พื้นเมือง อาทิ ชื่อไก่ น้ำหนัก สี ฯลฯ

4.1.5 เบอร์ หรือ หมายเลขประจำตัวแยกประเภทตามสายพันธุ์ เพศ และรุ่น (น้ำหนัก)

4.1.6 โบว์ สำหรับไก่ที่ชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1, 2, ชมเชย แยกประเภทตามสายพันธุ์ เพศ และรุ่น (น้ำหนัก)

4.2 สถานที่พักสัตว์ เป็นสถานที่พักไก่ก่อนมาลงทะเบียนและรับสมัคร ควรมีร่มเงา และสุมไก่สำรองไว้เพียงพอ อาจกางเต็นท์ไว้พักไก่ 2-3 เต็นท์ หากไม่มีร่มเงาตามธรรมชาติ หรืออาจมีเก้าอี้สำรองไว้ให้เจ้าของไก่พักผ่อนด้วย

4.3 เวที หรือ สถานที่ประกวด เป็นสถานที่ที่วางสุม เพื่อนำไก่ที่จะประกวดเข้าไปประกอบการตัดสินพิจารณา การวางสุมประกวดต้องแยกประเภทตามสายพันธุ์ เพศ รุ่น (น้ำหนัก) โดยมีป้ายบอกชัดเจน สถานที่ประกวดควรเป็นร่มเงาถาวร อาจอยู่ในตัวอาคาร ใต้ร่มไม้ หรือกางเต็นท์ก็ได้ ข้อสำคัญในร่มเงานี้จะต้องมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ ถ้าแสงสว่างไม่เพียงพอ กรรมการตัดสินอาจมองสีไก่ผิดเพี้ยนไปได้ บริเวณรอบเวทีหรือสถานที่ประกวดจำเป็นต้องมีเชือกกันให้เป็นเขตปริมาตร ไม่ให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณดังกล่าว พื้นที่ประกวดควรเรียบ แห้ง ถ้าเป็นพื้นดินหรือพื้นหญ้าไก่จะชอบมาก แต่ส่วนใหญ่ผู้นำไก่เข้าประกวดมักจะมีที่รองพื้นในสุมเป็นผ้ากำมะหยี่ หรือผ้าสักหลาด ที่อ่อนนุ่มมาด้วย

สถานที่ประกวดอาจมีเวทีอยู่ด้านนอกโดยยกพื้นสูงขึ้น ขนาดประมาณ 4x5 เมตร หันหน้าเข้าหาสถานที่ประกวด มีชุดรับแขก แก้ว ใต๊ะ ถ้วย หรือโล่รางวัล ฉากหลัง (Backdrop) เป็นป้ายชื่องาน และมีที่นั่งของพิธีกรหรือโฆษกสนามประกวดอยู่ด้วย

4.4 สถานที่มอบรางวัล การมอบรางวัลให้ผู้ชนะประกวด อาจมอบภายในเวที หรือ สนามประกวดก็ได้ แต่เพื่อให้งานยิ่งใหญ่ มาตรฐาน หรือสมพระเกียรติ (กรณีชิงถ้วยพระราชทาน) จำเป็นต้องจัดสถานที่มอบรางวัลพร้อมมีฉากหลังขึ้น โดยเฉพาะ เพื่อให้สื่อมวลชนได้ถ่ายภาพ หากเป็นถ้วยพระราชทานต้องจัดใต๊ะหมู่บูชา ประกอบด้วย พระบรมฉายาลักษณ์ ถ้วยพระราชทาน พุ่มทอง พุ่มเงิน รูป เทียนแพพร้อมกรวย และธงประจำพระองค์ โดยผู้ชนะเลิศถ้วยพระราชทานจะต้องถวายความเคารพก่อน จึงเอางานรับถ้วยพระราชทานบนใต๊ะหมู่ด้วยตนเอง

ภาพที่ 7.14 การรับถ้วยรางวัล

ในกรณีมีแท่นรางวัล หรือสุมรางวัล อันดับ 1, 2, 3 จะต้องเรียงให้ อันดับ 1 อยู่ตรงกลาง อันดับ 2 อยู่ด้านขวา (ของอันดับ 1) และ อันดับ 3 อยู่ด้านซ้าย (ของอันดับ 1) การมอบรางวัลการ

ประกวดไก่ ผู้ได้รับรางวัลควรนำไก่ที่ชนะการประกวดมารับรางวัลด้วย โดยให้ไก่อินบนแทนหรือสวม
ด้านหน้าก็จะดูครบถ้วนสวยงาม (ภาพที่ 7.14)

5. การรับสมัครและลงทะเบียน มีขั้นตอนดังนี้

5.1 ตรวจสอบสุขภาพ ไก่ที่จะนำเข้าประกวด อันดับแรกควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพ โดยเฉพาะโรค
ไข้หวัดนก จำเป็นต้องตรวจลวงหน้า และได้รับอนุญาตให้เคลื่อนย้ายมาประกวด ส่วนโรคอื่นๆ ควร
ตรวจก่อนเข้าเวที หรือสนามประกวด เช่น โรคหวัด โรคฝีดาษ โรคนิวคาสเซิล โรคมหิดหวัด บางสนาม
อาจตรวจโรคไข้หวัดใหญ่ ในส่วนของสนามประกวด ควรได้รับการฆ่าเชื้อโรคก่อนเริ่มงาน และควรมี
อ่างจุ่มเท้าทั้งคนและไก่อ่อนเข้าสนามประกวดด้วย

5.2 วัดสัดส่วนร่างกาย โดยทั่วไปไก่พื้นเมืองไทยยังไม่มีพันธุ์ประวัติ หรือบัตรประจำตัว จึงต้อง
ชั่งน้ำหนักเพื่อแยกประเภท หรือแยกรุ่น เช่น รุ่นน้ำหนัก 3-3.5 กิโลกรัม รุ่นน้ำหนัก 3.6-4 กิโลกรัม
และรุ่นมากกว่า 4 กิโลกรัมขึ้นไป เป็นต้น บางสนามอาจวัดส่วนสูงของไก่ที่เข้าประกวด โดยวัดจาก
ปากล่างตั้งฉากกับพื้น แล้วบันทึกข้อมูลดังกล่าวลงในใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไก่พื้นเมือง (สลิป)
ให้เจ้าของไก่อ้นำไปลงทะเบียน เพื่อบันทึกลงในข้อมูลเฉพาะในแบบตรวจประเมินคุณลักษณะไก่ มอบ
ให้กรรมการตัดสินต่อไป

5.3 รับสมัคร และลงทะเบียน ผู้เข้าประกวดต้องนำบัตรประจำตัวไก่ (สลิป) ไปสมัคร และ
ลงทะเบียนตามสายพันธุ์ เพศ รุ่น (น้ำหนัก) ที่ระบุไว้ขณะชั่งน้ำหนัก โดยขณะลงทะเบียนสมัครเข้า
ประกวด ควรมีกรรมการชี้ขาดประเภทของการประกวดด้วย เมื่อลงทะเบียนสมัครประเภท และรุ่น
(น้ำหนัก) ได้ ห้ามเปลี่ยนแปลงโดยเด็ดขาด เว้นแต่เกิดความผิดพลาดจากฝ่ายลงทะเบียน

5.4 รับหมายเลข และบัตรประจำตัว (คิน) นำไก่อไปยังเวทีหรือสถานที่ประกวดตามสายพันธุ์ เพศ
รุ่น (น้ำหนัก) ที่เข้าประกวด โดยเรียงตามลำดับหมายเลขจากน้อยไปหามากในแต่ละรุ่น หมายเลข
ไก่ต้องมีขนาดใหญ่ มองเห็นชัดเจนและติดที่หัวส้อม (ภาพที่ 7.15)
ให้วางอยู่ในทิศทางเดียวกันทั้งหมด เทคนิคในการกำหนด
หมายเลขไก่อีกคือ ให้กำหนดช่วงหมายเลขต่อไก่ 1 รุ่น จะทำให้ไก่
ที่เข้าประกวดทุกตัวหมายเลขไม่ซ้ำซ้อนกัน เช่น รุ่นน้ำหนัก 3-3.5
กิโลกรัมกำหนดหมายเลข 1-30 รุ่นน้ำหนัก 3.6-4 กิโลกรัม
กำหนดหมายเลข 31-60 รุ่นมากกว่า 4 กิโลกรัมขึ้นไปกำหนด
หมายเลข 61-90 เป็นต้น ส่วนใบแสดงข้อมูลเบื้องต้น (สลิป)
ผู้ส่งไก่เข้าประกวดต้องเก็บรักษาให้ดี เพราะต้องนำมาเป็น
หลักฐานรับไก่อคืนหลังการตัดสินเสร็จสิ้น

ภาพที่ 7.15 หมายเลขประจำตัวไก่

5.5 พิธีเปิดการประกวด กรณีมีพิธีเปิด ควรดำเนินการหลังจากการลงทะเบียนรับสมัครครบทุกรุ่น
และนำไก่เข้าประจำส้อมเรียบร้อยแล้ว ก่อนประธานพิธีเดินทางมาถึง พร้อมทั้งเชิญคณะกรรมการ
ตัดสิน ผู้มีเกียรติ และผู้ส่งไก่เข้าประกวดมาร่วมในพิธีด้วย ในพิธีเปิดเพื่อให้ประธานพิธีได้มอบรางวัล

การประกวด และมีภาพออกสื่อสารมวลชนได้ครบถ้วน อาจทำการตัดสินให้แล้วเสร็จสัก 1-2 รุ่น ก่อน เพื่อเอาผลประกวดมามอบรางวัลในพิธีเปิดก็จะเป็นการดี

6. ขั้นตอนการตัดสินประกวด มีขั้นตอนดังนี้

- 6.1 พิธีกร หรือโฆษกสนาม ประกาศแจ้งให้ทุกคนทราบว่า จะเริ่มตัดสินแล้ว (บอกเวลาให้ชัดเจนด้วย)
- 6.2 พิธีกรประกาศเชิญเจ้าของไก่ หรือผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกนอกเวที หรือสนามประกวด ให้มีเพียงกรรมการตัดสิน 1-3 คน และกรรมการผู้ช่วย 2-3 คน

6.3 พิธีกรประกาศรายชื่อและแนะนำคณะกรรมการตัดสินจากประธาน กรรมการ และกรรมการผู้ช่วย ตามลำดับ

6.4 ฝ่ายลงทะเบียน นำแบบตรวจประเมินคุณลักษณะไก่ใส่ในแฟ้มมอบให้กรรมการตัดสินทุกท่าน โดยกรรมการตัดสินจะไม่ทราบว่าไก่หมายเลขใด เจ้าของเป็นใคร

6.5 กรรมการเริ่มพิจารณาตัดสินตามลำดับ จากเพศเมีย ไปหาเพศผู้ จากรุ่นเล็กไปหารุ่นใหญ่ จากหมายเลขน้อยไปหามาก ในแต่ละรุ่น เพื่อคัดเลือกตัวที่ดีที่สุด ตามอุดมทัศน์นี้ เข้ารอบต่อไป (ภาพที่ 7.16)

ภาพที่ 7.16 การตรวจประเมินไก่รอบแรก

6.6 จำนวนรอบของการพิจารณาตัดสินในแต่ละรุ่น แต่ละเพศ และแต่ละสายพันธุ์ ขึ้นอยู่กับจำนวนไก่ที่เข้าประกวด (รอบแรก) แต่ไม่ควรคัดไว้เกิน 3 รอบ เช่น คัดไว้รอบ 10 ตัว (รอบสอง) รอบ 5 ตัว (รอบสาม) และรอบตัดสิน (รอบสุดท้าย) เพื่อหาตัวที่ชนะเลิศ รองชนะเลิศ อันดับ 1, 2 และชมเชยตามลำดับ

6.7 จำนวนไก่ที่เข้ารอบสุดท้าย หรือรอบตัดสิน ควรจะมีจำนวนเท่ากับจำนวนรางวัลในแต่ละรุ่น หรือประเภท เช่น ถ้ามีเพียงรางวัลที่ 1, 2, 3 ก็ควรคัดเลือกไก่เข้ารอบสุดท้าย หรือรอบตัดสินเพียง 3 ตัว เท่านั้น

6.8 ก่อนพิจารณาตัดสินรอบสุดท้าย ควรนำไก่ตัวที่โดดเด่นเรียงตามลำดับจากเด่นมากไปเด่นน้อย แล้วลงมติการตัดสินตัวที่ชนะเลิศ รองชนะเลิศ ชมเชย ตามลำดับ หากไก่ในรอบนี้มีความแตกต่างกันน้อยหรือมีความสวยงามใกล้เคียงกันมาก ให้ใช้ระบบการตัดสินแบบให้คะแนนในบัตรให้คะแนน (Score card) เพื่อหาตัวที่ได้คะแนนสูงสุดและรองลงไป 1, 2, 3 และชมเชย

6.9 กรรมการตัดสินชี้แจงหรือวิจารณ์ผลการประกวดตัวที่ได้รางวัลชนะเลิศ รองชนะเลิศ 1, 2 และชมเชย โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ คือ ตัวชนะเลิศ กับ รองชนะเลิศ 1, รองชนะเลิศ 1 กับ รองชนะเลิศ 2, รองชนะเลิศ 2 กับ ชมเชย ทั้งนี้ การวิจารณ์ผลให้เป็นไปตามข้อปฏิบัติของกรรมการตัดสิน (บทที่ 6)

6.10 กรรมการตัดสินนำโบว์ชนะเลิศ รองชนะเลิศ 1, 2 และ ชมเชย ติดที่หัวส้อมตามผลการตัดสิน

6.11 ส่งผลการให้คะแนนของคณะกรรมการตัดสินให้ฝ่ายลงทะเบียนสรุปผลการประกวด

6.12 พิธีการประกาศผลการประกวดให้ทุกคนทราบอย่างเป็นทางการ

6.13 เมื่อพิจารณาตัดสินทุกรุ่น หรือทุกประเภทแล้ว หากมีการประกวดรางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม (Best in show หรือ Grand Champion) หรือรางวัลถ้วยพระราชทาน จะต้องนำตัวที่ชนะเลิศในแต่ละรุ่น หรือแต่ละประเภทมาพิจารณาตัดสินหาตัวที่ดีที่สุดในการประกวดครั้งนี้ เป็นรางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรางวัลถ้วยพระราชทาน ส่วนตัวที่เหลือให้พิจารณาหารางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือ Reserve Best in show หรือ Reserve Grand Champion ตามระเบียบขั้นตอนต่อไป

7. การมอบรางวัล ควรดำเนินการดังนี้

7.1 ควรมอบรางวัลแต่ละรุ่นของแต่ละสายพันธุ์ เรียงลำดับจากเพศเมียไปหาเพศผู้ จากรุ่นเล็กไปหารุ่นใหญ่ และต่อด้วยรางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือรับรางวัลถ้วยพระราชทาน ตามลำดับ

7.2 ฝ่ายลงทะเบียน ต้องสรุปผลการประกวดให้ฝ่ายมอบรางวัล โดยแยกตามสายพันธุ์ (ประเภท) เพศ รุ่น (น้ำหนัก) ลงในแบบสรุปผลการประกวด ประกอบด้วย หมายเลขไก่ ชื่อไก่ น้ำหนักไก่ ชื่อเจ้าของ ที่อยู่ เป็นต้น

7.3 ฝ่ายมอบรางวัล เตรียมความพร้อมในการมอบรางวัล ได้แก่ เตรียมเจ้าหน้าที่เชิญรางวัล เตรียมรางวัลที่จะมอบ (ถ้วย หรือ โล่ ประกาศนียบัตร เงินรางวัล ฯลฯ) เตรียมพิธีกร และเตรียมข้อมูลสรุปผลการประกวดที่สมบูรณ์ พร้อมประกาศให้ผู้ชนะการประกวดมาพร้อมกันที่จุดมอบรางวัล และนั่งเรียงตามลำดับพร้อมนำไก่ที่ได้รับรางวัลมาด้วย หากมีการกล่าวรายงานของผู้จัดการประกวดและกล่าวให้ออวาทของประธานด้วย ต้องเตรียมแท่นพูด คำกล่าวรายงาน คำกล่าว (โอวาท) ประธาน และไมโครโฟนให้พร้อมก่อนประธานเดินทางมาถึงพิธีมอบรางวัล

7.4 ฝ่ายมอบรางวัล ประสานความพร้อมไปกับประธานพิธีมอบรางวัล ตามเวลาที่กำหนดไว้

7.5 ทำพิธีมอบรางวัล ตามลำดับสายพันธุ์ เพศ และ รุ่น ตามสรุปผลการประกวด โดยทำการมอบรางวัลชมเชยก่อน ตามมาด้วยรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 (ที่ 3) รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 (ที่ 2) และรางวัลชนะเลิศในที่สุด พร้อมถ่ายภาพหมู่ผู้ได้รับรางวัลร่วมกับประธานพิธีและกรรมการตัดสินทุกรุ่นด้วย

หากเป็นการประกวดชิงถ้วยพระราชทาน (รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม หรือ Grand Champion) การรับรางวัลอันทรงเกียรตินี้ให้เอาไว้ท้ายสุด โดยทำพิธีมอบรางวัลรองชนะเลิศยอดเยี่ยม (รางวัล Reserve Grand Champion) ก่อน หลังจากนั้นจึงทำพิธีรับถ้วยพระราชทานต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์บนโต๊ะหมู่บูชาที่ละคน เรียงจากรางวัลเพศเมียไปหาเพศผู้ (ตามข้อ 4.4) โดยมีระเบียบปฏิบัติ ดังนี้

7.5.1 ผู้ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทาน ต้องมาทำการฝึกซ้อมก่อนรับจริง

7.5.2 ผู้ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทาน ต้องแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย ไม่สวมหมวก ไม่สวมกางเกงขาสั้น และไม่สวมรองเท้าแตะ

7.5.3 ประธานพิธีมอบรางวัล จะทำหน้าที่อันเชิญถ้วยพระราชทานขึ้นวางตรงกลางของโต๊ะหมู่บูชา หน้าพระบรมฉายาลักษณ์

7.5.4 ผู้รับรางวัล (ชาย) โคล้องค่านับ 1 ครั้ง ก่อนเดินเข้าไป 2-3 ก้าว เพื่อรับถ้วยรางวัลด้วยตนเอง เมื่อรับแล้ว ประคองถ้วยรางวัลไว้ในระดับอก หันด้านหน้าถ้วยรางวัล ออกด้านนอก ก้าวถอยหลังมา 2-3 ก้าว โคล้องค่านับอีก 1 ครั้ง แล้วไปยืนประจำที่จัดไว้ ส่วนผู้รับรางวัล (หญิง) ต้องถอนสายบัวก่อนรับ 1 ครั้ง และหลังรับแล้วอีก 1 ครั้ง เช่นกัน (ภาพที่ 7.17)

ภาพที่ 7.17 การรับถ้วยพระราชทาน

7.5.5 ฝ่ายมอบรางวัล ถ่ายภาพผู้ได้รับรางวัลและผู้ร่วมงานไว้เพื่อประชาสัมพันธ์หลังการจัดงานด้วย

7.6 หากจะมอบค่าตอบแทน หรือ ของที่ระลึกแก่คณะกรรมการตัดสิน ควรมอบหลังพิธีมอบรางวัล ประทศเสร็จสิ้นแล้ว โดยประธานพิธี หรือ ประธานจัดงานเป็นผู้มอบ

7.7 หลังพิธีมอบรางวัล หากถ่ายภาพหมู่ (รวมทุกรางวัล) ร่วมกับประธานพิธีเป็นที่ระลึก เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์พิธี ก็จะทำให้เห็นความยิ่งใหญ่ ความสำเร็จของงาน เป็นอย่างดี (ภาพที่ 7.18 และ 7.19) **หมายเหตุ** การดำเนินการประกวดดังที่กล่าวมา อาจปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ตามความจำเป็น และทรัพยากรที่มีอยู่

ภาพที่ 7.18 การถ่ายภาพที่ระลึก (1)

ภาพที่ 7.19 การถ่ายภาพที่ระลึก (2)

ข้อสังเกตบางประการในการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

จากการที่ผู้เขียนมีประสบการณ์อยู่ในวงการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ทั้งเป็นผู้ตัดสิน และผู้จัดประกวดมากกว่า 30 ปี มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการประกวดประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ผู้นำไก่เข้าประกวด

1.1 ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้นำไก่เข้าประกวด มองด้านธุรกิจเกินไป จนขาดคุณธรรมจริยธรรม มักจะมีการโกงและทุจริตการประกวดอยู่บ่อยครั้ง อาทิ

1.1.1 การย้อมและกัดสีขนปีก ขนพื้นตัว สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกให้สีอ่อนลง (ไก่เหลืองหางขาว) รวมทั้งการย้อมสีแข้งให้ดำคล้ำ (ไก่ประตูหางดำ แสมดำ เขียวหางดำ)

1.1.2 การต่อปีก และต่อหาง ปีกมักต่อกันส่วนที่หักหรือโหว่ ทั้งปีกในและปีกนอก ทางส่วนใหญ่จะต่อหางกะสวย (หางเอก) หรือหางพัดก็มี

1.1.3 การขลิบขน หรือขลิบปลายสร้อย ขนมักขลิบที่ขนพื้นตัวและขนปีกเพื่อตัดส่วนที่สีผิดเพี้ยนออกไป สร้อยส่วนใหญ่จะขลิบส่วนปลาย เพื่อตัดส่วนที่มีสีไม่ตรงตามพันธุ์ออกไป เช่นในไก่เหลืองหางขาวมักจะขลิบปลายสร้อยส่วนที่เป็นสีดำออก เหลือไว้เฉพาะส่วนสีเหลือง เป็นต้น

1.1.4 การศัลยกรรมหรือผ่าตัดอวัยวะบางส่วนที่ไม่พึงประสงค์ออก เช่น เหนียง คาง หอน และตุ้ม ให้คางรัดเพ็ด กระชับ หอนไม่ซีเปิด บางตัวเสียปลวดเข้าไปในหอนไก่แล้วตกลงหรือเย็บหอนให้กดติดหนังกะโหลกเลยก็มี

สิ่งเหล่านี้ เป็นการทำลายวงการไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ บางรายสามารถบตาหรือหลอกลวงกรรมการตัดสินได้ แต่เมื่อผู้ซื้อ ซื้อไปแล้วนำไปเลี้ยง นอกจากสีจะผิดเพี้ยนไปจากตอนซื้อแล้ว เมื่อนำไปผสมพันธุ์ ลูกที่ได้จะมีลักษณะที่แตกต่างจากพ่อ-แม่มาก ลักษณะลูกไม่ได้มาตรฐานเลยก็มี เพราะสิ่งที่หลอกลวงไว้ไม่สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้นั่นเอง

1.2 การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ไก่ที่เข้าประกวดและได้รางวัล รวมทั้งสร้างความน่าเชื่อถือ ศรัทธาให้แก่ฟาร์มนั้นๆ ด้วย ตลอดจนทำการประกวดเพื่อล่ารางวัล เป็นการกอบโกยผลประโยชน์แบบน้ำขึ้นให้รีบตัก จนขาดคุณธรรม นั่นคือ ไก่ที่เคยชนะการประกวดจะถูกเลี้ยงไว้เพื่อประกวดและล่ารางวัล โดยไม่ให้มีการผสมพันธุ์เพื่อผลิตลูกหลาน เกรงว่าถ้าให้มันผสมพันธุ์หรือมีลูก ร่างกายจะซูบผอม โทรมลง จะเข้าประกวดไม่ได้หรือไม่ได้รับรางวัล

ประเด็นนี้ จะเกิดผลเสียต่อฟาร์มนั้นๆ และภาพรวมของพันธุกรรมที่ดีๆ ไม่ได้ขยาย หรือกระจายพันธุ์ออกไป ทำให้การพัฒนาสายพันธุ์ก็จะช้าออกไปด้วย

1.3 จากการสังเกตของผู้เขียนที่อยู่ในวงการตัดสินและประกวดไก่พื้นเมืองไทยมานาน พบว่า ผู้นำไก่เข้าประกวดมักไปถึงสนามประกวดช้ากว่ากำหนด เช่น กำหนดลงทะเบียน/รับสมัครไว้เวลา 09.00 น. ก็มักเดินทางมาถึง 09.30, 10.00 หรือ 11.00 น. เป็นต้น ไม่เผื่อเวลาให้ไก่ได้พักผ่อนหรือแต่งตัวไวก่อนลงสนาม บางรายมีเหตุผลที่ไปช้าเพราะไม่ต้องการให้คู่ต่อสู้รู้ว่าใครลงประกวดบ้าง ทำตัวเสมือน “มายซุ่ม” ไม่ให้คู่ต่อสู้ล่วงหน้านั่นเอง

ประเด็นนี้ จะเป็นเหตุให้การประกวดเกิดความไม่เรียบร้อยหรือล่าช้าออกไป บางครั้งเร่งรีบจนเกิดความผิดพลาด เช่น ลงทะเบียนผิดประเภท ไก่สลับหมายเลข รวมทั้งไก่ไม่ได้พักผ่อน มีผลให้ไก่ไม่สง่างาม ไม่พร้อมที่จะประกวด เป็นต้น

2. ผู้จัดการประกวด

2.1 ขาดประสบการณ์ในการจัดประกวด ไม่ได้ปรึกษาผู้รู้ มักเกิดความผิดพลาดในการกำหนดสายพันธุ์ที่จะประกวด รวมทั้งการแบ่งรุ่นและประเภทการประกวดไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ยกตัวอย่างเช่น ในพื้นที่นั้นไม่นิยมเลี้ยงไก่สายพันธุ์สี (ไก่ขาว) แต่ยังจัดประเภทสายพันธุ์นี้ จึงมีไก่เข้า

มาประกวดเพียง 2-3 ตัว หรือจัดประกวดไก่เพศเมียสายพันธุ์เทาหางขาว แต่ไม่มีไก่เข้ามาประกวด เป็นต้น

อีกประการหนึ่ง ก็คือ การแบ่งรุ่นด้วยน้ำหนัก ซึ่งมาตรฐานทั่วไป เพศผู้ น้ำหนัก 3 กิโลกรัมขึ้นไป เพศเมีย น้ำหนัก 2 กิโลกรัม ขึ้นไป แต่ปรากฏว่า ในการประกวดครั้งนั้น มีไก่ที่เข้าประกวด น้ำหนักไม่ถึงเกณฑ์เสียเป็นส่วนใหญ่ ผลเสียที่เกิดขึ้น ก็คือ เกิดความไม่เรียบร้อย ทั้งรางวัลและผลการประกวดไม่เป็นไปตามที่ประกาศเอาไว้ ไม่เป็นที่ยอมรับ นับถือ ศรัทธา ของผู้นำไก่มาประกวด ในคราวต่อไป จึงไม่คิดจะมาร่วมงานอีก

2.2 การจ่ายค่าตอบแทนให้กรรมการตัดสิน บางสนามจัดการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ได้ยิ่งใหญ่มา รูปแบบการจัดดี จำนวนผู้มาประกวดมาก เงินรางวัลก็สูง ผลการตัดสินก็ออกมาราบรื่น มีความสุขทุกฝ่าย แต่ฝ่ายจัดประกวดไม่คำนึงขวัญและกำลังใจของกรรมการตัดสินที่เป็นผู้ชี้ขาด ให้การจัดงานออกมาในภาพลักษณ์ที่ดี แต่กลับจ่ายค่าตอบแทนให้กรรมการตัดสินเพียงเล็กน้อย บางสนามจ่ายน้อยกว่าเงินรางวัลชมเชย (รางวัลที่ 5) ของการประกวดด้วยซ้ำ อาทิ เช่น รางวัลชนะเลิศได้รับถ้วยหรือโล่รางวัล พร้อมเงินรางวัล 3,000 บาท รางวัลชมเชยได้รับถ้วยหรือโล่รางวัล พร้อมเงินรางวัล 1,000 บาท แต่จ่ายค่าตอบแทนให้กรรมการตัดสินเพียง 500 บาท ทั้งๆ ที่เดินทางมาไกล ต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งที่พักและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น ขณะที่เฉพาะเงินรางวัลแต่ละรุ่นมีถึง 3,000 (ที่ 1) + 2,000 (ที่ 2) + 1,500 (ที่ 3) + 1,000 (ชมเชย) = 8,500 บาท รวม 6 สายพันธุ์ 12 รุ่น = 102,000 บาท ค่าตอบแทนกรรมการตัดสินคิดเป็น 0.49% ของเงินรางวัลเท่านั้น ทั้งๆ ที่กรรมการตัดสินเป็นผู้ทำให้กระบวนการประกวดสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

3. กรรมการตัดสิน

3.1 บางสนามประกวด กรรมการตัดสินไม่ได้มีการอธิบายหรือวิจารณ์ผลการตัดสิน อาจเกิดจากไม่มีความสามารถในการอธิบายผลต่อสาธารณชน หรือมีเจตนาไม่อธิบายผล เพราะไม่มีความเป็นธรรมก็เป็นได้

มาตรฐานกรรมการตัดสินของกรมปศุสัตว์ กำหนดไว้ว่า การอธิบายผลการตัดสินเป็นสิ่งที่กรรมการตัดสินพึงปฏิบัติ หากไม่อธิบายผลถือว่าทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์ เพราะประโยชน์ที่จะได้รับก็คือเกษตรกรหรือผู้เลี้ยงมือใหม่ จะได้นำข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะนั้น ไปพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ให้ได้มาตรฐานและอุดมทัศน์ต่อไป (ภาพที่ 7.20)

ภาพที่ 7.20 การวิจารณ์ผลการตัดสิน

3.2 กรรมการตัดสินขาดจรรยาบรรณ มีส่วนได้ส่วนเสียจากการประกวด อีกทั้งเป็นบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจในการทำหน้าที่ เช่น

3.2.1 เป็นเจ้าของ หรือเป็นหุ้นส่วนฟาร์มที่ขายไก่เป็นอาชีพ

- 3.2.2 เป็นผู้ค้าขายไก่ ซื่อไก่ไปขายต่ออยู่เป็นประจำ
- 3.2.3 เป็นนายหน้าซื้อขายไก่ให้คนอื่น รวมทั้งชาวต่างชาติด้วย
- 3.2.4 เป็นที่ปรึกษา โดยได้รับค่าตอบแทนจากฟาร์มต่างๆ

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การตัดสินใจของกรรมการเอนเอียงไปยังผู้เลี้ยงไก่ที่คุ้นเคยกัน บางครั้งก็เอนเอียงไปทางเจ้าภาพ จนเกิดคำครหาในทนายอยู่เนืองๆ สิ่งเหล่านี้จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อศรัทธา การยอมรับของสาธารณะชน จนเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ไม่อยากพัฒนาสายพันธุ์ไปประกวดอีก เพราะไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงนับว่าเป็นการทำลาย และบั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของวงการไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เลยทีเดียว

บทที่ 8

ประโยชน์ที่ได้รับจากการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

ไก่พื้นเมืองไทย นับเป็นอาหารโปรตีนชั้นเลิศที่ประชาชนในชนบทอยู่ใกล้และเข้าถึงมากที่สุด เพราะว่าเกือบทุกครัวเรือนเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้เพื่อการบริโภคเป็นหลัก หากมีมากพอจึงขายเป็นรายได้เสริม และมีเพียงส่วนน้อยที่เลี้ยงไว้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น เลี้ยงไว้ชนหรือตีในสนามแข่ง หรือเลี้ยงไว้เพื่อส่งหนากการ หรือเพื่อความสวยงามในสนามประกวดแบบไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

พน (2542) รายงานว่า การเลี้ยงไก่ชน หรือไก่พื้นเมืองไทยในปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์สารพัด สรุปได้ดังนี้

1. เลี้ยงไว้กินไข่ เลี้ยงง่าย โตเร็ว ตัวเมียอายุ 4-5 เดือน ก็จะออกไข่ มีทั้งเลี้ยงไว้กินไข่และเอาไปกินหลังจากที่ฟักไม่ออกหรือไม่มีเชื้อ แม้เป็นไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ก็ตาม

2. เลี้ยงไว้กินเนื้อ เนื้อมีรสชาติอร่อย เป็นอาหารโปรตีนชั้นเลิศที่อยู่ใกล้ประชาชนที่สุด ทุกครัวเรือนในชนบทจะเลี้ยงไว้เพื่อการบริโภค ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่ให้ผลผลิตไม่ตรงตามสายพันธุ์หรืออุดมทัศนีย์ ก็สามารถขายเป็นไก่เนื้อเพื่อบริโภคได้เช่นกัน

3. เลี้ยงไว้ขายตัว เลี้ยงไว้เป็นอาชีพเสริมในครอบครัว เป็นรายได้กระแสรายวัน วันไหนขาดเงินหรือเปิดเทอมบุตรหลานก็จับไก่ไปขาย โดยไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินผู้อื่น ตัวหนึ่งอย่างน้อย 150-200 บาท ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์มีมูลค่าเพิ่มจากการประกวดตามอุดมทัศนีย์ จึงขายได้ราคาสูงกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไปได้หลายเท่า

4. เลี้ยงไว้ส่งเสริมประเพณีและเกมกีฬา แต่เดิมสมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านนำไก่มาชนกัน เรียกกีฬาชนไก่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสันถนาการ หลังจากว่างเว้นจากการทำไร่ ทำนา ทำสวน รอดูฤดูกาลเก็บเกี่ยว แต่ปัจจุบันมีข้อจำกัดในเรื่องการพนันและการทรมาณสัตว์ อบายมุขและอาชญากรรม จึงมีการพัฒนากฎเกณฑ์ไม่ให้เป็นการพนัน ไม่ทรมาณในการต่อสู้ ทำให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคมมากขึ้น บางรายสามารถนำมาเพาะพันธุ์ เพื่อจำหน่ายลูกไก่

ไก่รุ่น หรือพ่อ-แม่พันธุ์ แก่ผู้นำไก่ไปชนในสนาม สร้างรายได้เป็นอย่างดี ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่มีลักษณะดีตามอุดมทัศนีย์ มักนำไปต่อยอดเป็นไก่ชนในสนามแข่งขันได้เป็นอย่างดี

5. เลี้ยงไว้ดูเล่นและประกวดแข่งขัน เนื่องจากมีสีสันสวยงาม (ภาพที่ 8.1) รูปร่างปราดเปรียว ท่าทางสง่างาม (ภาพที่ 8.2) จึงนำมาประกวดประชันกันเป็นไก่อามตามอุดมทัศนีย์ เพื่อสร้าง

ภาพที่ 8.1 ลักษณะหน้าไก่ที่สวยงาม

ภาพที่ 8.2 ไก่ต่าง

มูลค่าเพิ่ม และเป็นการรักษาสายพันธุ์แท้ของไก่พื้นเมืองไทย เพื่อสงวนพันธุ์ไว้เป็นมรดกของชาติ อันเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ดั้งเดิมเอาไว้ และนำไปจดทะเบียนพันธุ์เป็นลิขสิทธิ์ของชาติต่อไป

อภิชัย (2541) อ้างถึง ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ จันทลักษณ์ กล่าวว่า รักคนไทยต้องอนุรักษ์ไก่ไทย ไก่ไทยมีดีจึงต้องอนุรักษ์ ประโยชน์ที่ได้มีมากมาย ด้วยเหตุผลดังนี้

1. สร้างเศรษฐกิจชาวบ้าน คนไทยในชนบทเลี้ยงไก่เป็นไก่ออมสิน ออกลูกเอง หากินเอง กินแมลงเศษอาหาร เมล็ดข้าวที่ตกหล่น ฯลฯ เวลาต้องการเงินชาวบ้านจะขายไก่ให้พ่อค้าท้องถิ่น จึงนับว่าไก่ไทยเป็นออมสินประเภทรายวัน สามารถแกะออกมาใช้ได้ทุกวัน และมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก

2. สร้างสังคมวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ไก่ไทยส่วนใหญ่เป็นไก่อยู่ซึ่งเป็นไก่ชน ทำให้สังคมไทยนิยมกันมากตั้งแต่อดีต เป็นเหตุให้ไก่ไทยยังคงเหลืออยู่มากมายในปัจจุบัน วิถีชีวิตของไก่กับวิถีชีวิตของคนชนบทเข้ากันได้เป็นอย่างดี แม้แต่เสียงไก่ยังทำหน้าที่เป็นนาฬิกาปลุกให้ชาวบ้านไปทำงานทำอะไรตั้งแต่เช้าตรู่

3. สร้างโภชนาการอันดีแก่ชาวบ้าน ชาวชนบทอาศัยไก่ไทยเป็นแหล่งอาหารโปรตีน โดยเฉพาะในกรณีโอกาสพิเศษ เช่น การทำบุญสุนทาน หรือมีเพื่อนฝูงเข้ามาเยี่ยมเยียนถึงบ้าน เนื้อไก่จะเป็นอาหารพิเศษ ต้อนรับแขกทั้งหลาย ชาวชนบทไม่นิยมกินไข่ไก่บ้าน เพราะถือว่าเก็บไว้ฟักเอาลูกไก่ไว้เลี้ยงดีกว่า แต่ละครอบครัวจะเลี้ยงไก่ไทยไว้ 10-20 ตัว จึงทำให้มีอาหารชั้นดีไว้กินไม่ขาดแคลน

4. สร้างคุณค่าความหลากหลายทางพันธุกรรม ไก่ไทยมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อม ต้านทานโรคและพยาธิ มีชีวิตรอดได้ในสภาพที่ขาดแคลนอาหาร บินหนีศัตรูได้เก่ง ต่อสู้ป้องกันตัวได้ดี คุณสมบัติเหล่านี้ เรียกว่า ความหลากหลายทางพันธุกรรม หรือ ความหลากหลายทางชีววิทยา (Biodiversity) ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานได้ จึงเป็นคุณค่าทางด้านวิชาการ ที่คนไทยต้องรักและหวงแหนเอาไว้ให้รุ่นลูกหลานต่อไป

อภิชัย (2541) อ้างถึง นายสัตวแพทย์พิเชษฐ ประจักษ์ตัน รายงานว่า ไก่พื้นเมืองเป็นสัตว์ที่มีความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ เพื่อควบคุมเห็บโคตามภูมิปัญญาไทยแบบชีววิธี (Biological Control) โดยเลี้ยงร่วมกับโค ดังนี้

1. สามารถเก็บกินเห็บโคได้ทั้งที่ตัวโคและพื้นดิน เป็นการตัดวงจรชีวิตของเห็บได้เป็นอย่างดี
2. ลดหรือเลิกการใช้ยาฆ่าเห็บ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย
3. อาหารชั้นที่ตกหล่นตามพื้นคอก ไก่พื้นเมืองจะเก็บกินเป็นประโยชน์เต็มที่

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองร่วมกับโค จึงถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการเกษตรแบบยั่งยืนได้ทางหนึ่ง ป้องกันผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและผู้บริโภคพร้อมกันไปด้วย

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าจากไก่พื้นเมืองทั่วไปที่เลี้ยงเพื่อการบริโภคเนื้อ โดยทำการคัดเลือกสายพันธุ์จากตัวที่มีลักษณะประจำพันธุ์ตามมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทยในแต่ละสายพันธุ์ นำมาพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ให้มีลักษณะใกล้เคียงมาตรฐานความเป็นเลิศที่เรียกว่า อุดมทัศน์ (Standard of Perfection) ของไก่พื้นเมืองไทย ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เชิงอนุรักษ์ ผู้เลี้ยงจะต้องพิถีพิถันในการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มากยิ่งขึ้น โดยต้องเอาใจใส่ในการผสมพันธุ์จากพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่เป็นสายพันธุ์เดียวกันเท่านั้น แต่ทั้งพ่อและแม่พันธุ์ต้องไม่ใช่ญาติพี่น้องกัน นั่นคือ สายพันธุ์เหลืองหางขาวต้องผสมกับสายพันธุ์เหลืองหางขาว สายพันธุ์ประตูหางดำต้องผสมกับสายพันธุ์ประตูหางดำ เป็นต้น เมื่อได้ลูกออกมาต้องคัดเลือกตัวที่มีลักษณะตามมาตรฐานสายพันธุ์นั้น ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา สีขน แข็งขา และกิริยาท่าทาง ไว้เพื่อขยายพันธุ์ต่อไป

การคัดเลือกไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ นอกเหนือจากคัดเลือกจากฝูงไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงเองแล้ว วิธีการที่ง่ายและรวดเร็วในการคัดเลือกหาสายพันธุ์ดีเข้ามาฟาร์ม ก็คือการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยนกัน ในสนามประกวด นั่นเอง เพราะสนามประกวดถือว่าเป็นแหล่งชุมนุมไก่พื้นเมืองที่ผ่านการคัดเลือกจากเกษตรกรมาเป็นอย่างดีแล้ว หากผู้เลี้ยงมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะมาตรฐานและอุดมทัศนีย์ ก็จะสามารถเลือกหาไก่ที่ดีในสนามประกวดมาพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในฟาร์มตนเองได้ไม่ยาก ดังนั้น การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ก่อให้เกิดคุณประโยชน์อย่างมากในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ (Pure Breeds) การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นการรักษาพันธุ์แท้ดั้งเดิมของสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองไทยเอาไว้ไม่ให้มีการปนเปื้อนจากสายพันธุ์อื่นๆ เกษตรกรและนักผสมพันธุ์สามารถนำพันธุ์แท้ไปต่อยอด หรือสร้างสายพันธุ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ เช่น นำไปผสมกับไก่เนื้อเพื่อพัฒนาเป็นไก่เนื้อที่มีความต้านทานโรค ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี โตเร็ว เป็นไก่เนื้อสองสายเลือด หรือนำไปผสมกับไก่ไข่ เพื่อพัฒนาเป็นไก่เนื้อที่มีไข่ดกขึ้น ให้ผลผลิตต่อแม่ต่อปีมากขึ้น เป็นทางเลือกอาชีพให้เกษตรกรได้อย่างดี

2. ด้านเศรษฐกิจ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ จะให้ผลทางเศรษฐกิจ 2 ประการ คือ

2.1 มีมูลค่าเพิ่ม ไก่พื้นเมืองตัวที่มีลักษณะมาตรฐานตามอุดมทัศนีย์ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างมหาศาลอาจมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 100-1,000 เท่าของราคาไก่พื้นเมืองปกติทั่วไป เช่น ไก่พื้นเมืองทั่วไป เฉลี่ยน้ำหนัก 2-3 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 80-100 บาท หรือตัวละ 160-300 บาท เท่านั้น แต่หากพัฒนาเป็นไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่ผ่านการประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศระดับถ้วยพระราชทาน จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ถึงตัวละ 10,000-100,000 บาท นั่นคือ กิโลกรัมละ 5,000-30,000 บาท ดังนั้นการประกวด ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ จึงสร้างรายได้และเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อเกษตรกร

2.2 เป็นอาหาร ไก่ตัวที่มีลักษณะไม่ดีหรือไม่เป็นไปตามอุดมทัศนีย์ จะนำไปเลี้ยงเป็นไก่เนื้อเพื่อการบริโภค เป็นอาหารโปรตีนชั้นดีที่อยู่ในชนบทไทยมาช้านาน นอกจากนั้นยังทำให้เศรษฐกิจชุมชนเกิดการหมุนเวียน สร้างความมั่นคงทางอาหารได้อย่างดียิ่ง

3. ด้านสังคม การประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ก่อให้เกิดสิ่งดีงามขึ้นในด้านสังคมมากมาย ตั้งแต่สังคมที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัว จนถึงสังคมที่ใหญ่ที่สุด คือ ประเทศชาติ ดังนี้

3.1 ระดับครอบครัว การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นการสร้างความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ (ไก่) ที่จะต้องดูแลใกล้ชิดกัน จนเกิดความคุ้นเคย ความผูกพัน เอื้ออาทร มีเมตตาต่อกัน ฝึกให้ทุกคนรวมถึงเด็กเล็กให้มีใจโอบอ้อมอารี มีความเพลิดเพลิน ได้สนทนากัน เยาวชนไม่ไปหมกมุ่นกับอบายมุข ทำให้ครอบครัวเป็นสุข

3.2 ระดับชุมชน การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ สามารถนำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น ชุมชนเกิดความผูกพันและหวนแห่งทรัพยากรพันธุกรรมสัตว์ เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ประเพณี และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่นนำมาส่งเสริมเป็นอาชีพทางเลือกให้กับประชาชนในพื้นที่ได้

3.3 ระดับประเทศ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ สามารถเลี้ยงได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี คนชรา แม้แต่ผู้พิการ จะต่างจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อกีฬา ที่นำไปชนในสนาม ซึ่งสังคมไม่ยอมรับทั้งเรื่องการพนันและสวัสดิภาพสัตว์ จึงสามารถยึดเป็นอาชีพได้ ไม่ทำให้ชาวชนบทต้องอพยพเข้าสู่เมือง จนเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา แต่กลับจะสร้างให้รักถิ่นฐาน เพราะมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว เกิดความปรองดองกัน สังคมจึงเป็นสุขในที่สุด

4. ด้านสิ่งแวดล้อม การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ เป็นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่ต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด มีรั้วรอบขอบชิด มีคอก มีโรงเรือนให้อยู่อาศัย ควบคุมโรคได้ ไม่เกิดโรคระบาด เก็บมูลและของเสียได้ ง่าย โดยใช้ไก่สร้างระบบนิเวศน์ที่สมดุล ไก่จะช่วยกำจัดแมลงที่เป็นศัตรูพืชหรือสัตว์อื่น มูลไก่สามารถนำมา เป็นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ในไร่นา สร้างความอุดมสมบูรณ์ของดิน อันเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร โขประการ และคณะ. 2543. ไม้พื้นเมืองและไม้ลูกผสมพื้นเมือง อดีตและปัจจุบัน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ม.ป.ท.
- เกรียงไกร ไทยอ่อน. ม.ป.ป. ไม้ชน. พรสาสน์. ม.ป.ท.
- กองบำรุงพันธุ์สัตว์. 2555. พันธุ์สัตว์กอบบำรุงพันธุ์สัตว์. กรมปศุสัตว์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.
- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา. 2546. รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ไม้พื้นเมืองไทยอย่างยั่งยืน. ม.ป.ท.
- เศตุลยะ. 2530. ตำราคุณลักษณะและวิธีบำรุงเลี้ยงไม้ชน. โรงพิมพ์กรุงธน, กรุงเทพมหานคร.
- จิรสิทธิ์ สงค์ประเสริฐ. 2550. การประกวดตัดสินสัตว์. อาร์ จี บี แอดเวอร์ไทซิ่ง เอเจนซี, เชียงใหม่.
- ขนาด ศีตีสาร. 2550. ไม้กับคน จากมุมมองชีวชาติพันธุ์วิทยา. สำนักพิมพ์อมรินทร์, กรุงเทพฯ
- ทีมงานนิตยสารสัตว์เศรษฐกิจ. 2541. ไม้ชน. นิตยสารสัตว์เศรษฐกิจ (รวมเล่ม) : 8-121.
- นิติต ตั้งตระการพงษ์. 2535. ไม้ชนพระนเรศวรมหาราช. โรงพิมพ์ตระกูลไทย, พิษณุโลก.
- นิติต ตั้งตระการพงษ์. 2542. ไม้ชนพระนเรศวรมหาราช. โรงพิมพ์ตระกูลไทย, พิษณุโลก.
- นิติต ตั้งตระการพงษ์. 2555. ยอดไม้ชน 11. ไร่ไม้ชน คนไม้สวย. นิตยสารเขียนไม้ชน. 14 (11) : 16-131.
- นิติต ตั้งตระการพงษ์. 2558. ไม้ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก. โรงพิมพ์ตระกูลไทย, พิษณุโลก.
- นิติต ตั้งตระการพงษ์. 2561. ตำนานไม้ชนไทย. โรงพิมพ์ตระกูลไทย, พิษณุโลก.
- ปรีชา บัวทองจันทร์. 2548. ไม้ชนนเรศวร สัตว์เอกลักษณ์เมืองพิษณุโลก. โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก, กรุงเทพฯ.
- ปรีชา บัวทองจันทร์. 2555. การเพิ่มมูลค่าไม้พื้นเมือง. แก่นเกษตร. 43 (ฉบับพิเศษที่ 2) : 227-230.
- ปรีชา บัวทองจันทร์. 2556. ไม้พื้นเมืองไทย เพิ่มมูลค่าได้อย่างไร และเกณฑ์การตัดสินไม้พื้นเมืองไทย. ใน เอกสารประกอบการจัดเวทีเสวนาเกษตรกรเรื่อง ไม้เก่ง ไม้โก้ เพิ่มมูลค่าให้ไม้พื้นเมืองได้จริงหรือ?. มหกรรมไม้พื้นเมืองแห่งชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2556. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว) จังหวัดพิษณุโลก.
- ปรีชา บัวทองจันทร์. 2556. อดมทัศนียไม้พื้นเมืองไทย และเทคนิคและขั้นตอนการประกวดไม้พื้นเมืองไทย. ใน เอกสารประชุมสัมมนาวิชาการเรื่อง ไม้พื้นเมืองไทย : เหลียวหลัง แลหน้า พัฒนาสู่ AEC. มหกรรมไม้พื้นเมืองแห่งชาติครั้งที่ 1 ประจำปี 2556. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว) จังหวัดพิษณุโลก.

ปรีชา บัวทองจันทร์. 2557. แนวคิดการพัฒนาการปศุสัตว์ กรณีศึกษา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุโขทัย..

ใน เอกสารการอบรมหลักสูตรนักบริหารการปศุสัตว์ระดับสูงของกรมปศุสัตว์ รุ่นที่ 1.
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ปรีชา บัวทองจันทร์ วิรินดา มณีโชติ บรรรเทิง ทิพย์มณฑิยา ยืนยง สมานสุข อวยชัย ผาตินาวิน
เชมวัฒน์ เบิกบาน และ ไมตรี สาธิตะกร. 2557. รายงานการศึกษายุทธศาสตร์รายชนิด
สัตว์ “ไก่พื้นเมือง” กรณีศึกษา : ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์.. ใน เอกสารการอบรมหลักสูตร
นักบริหารการปศุสัตว์ระดับสูงของกรมปศุสัตว์ รุ่นที่ 1. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์.

ปรีชา บัวทองจันทร์. 2559. เภณฑ์การตัดสินใจประกวดไก่พื้นเมืองไทย. ใน เอกสารประกอบการ
ฝึกอบรมหลักสูตรมาตรฐานการตัดสินใจประกวดไก่พื้นเมืองไทย. ศูนย์วิจัยและบำรุง
พันธุ์สัตว์กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. 2546. นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, กรุงเทพฯ.

พน. ม.ป.ป. คัมภีร์ไก่ชน 11. มือใหม่เลี้ยงไก่ชน. สำนักพิมพ์ ก.พล (1996) จำกัด, กรุงเทพฯ.

พน. ม.ป.ป. คัมภีร์ไก่ชน ฉบับปรับปรุงใหม่. ห้างหุ้นส่วนจำกัดกรีนพ้อยท์โปรดักท์ (1999), กรุงเทพฯ.

พน. 2542. คัมภีร์ไก่ชน 4. โทงแ้งไก่ลดตายเชิง แม่ไม้ไก่ชน. ม.ป.ท.

พน. 2543. คัมภีร์ไก่ชน 5. อุดมทัศนีย์ไก่ชนไทย. สำนักพิมพ์ เอส พลัส (1999) จำกัด, กรุงเทพฯ.

พน. 2557. คัมภีร์ไก่ชน 14. ไก่ตามตำราโบราณ ปัจจุบันคือไก่อุดมทัศนีย์. ห้างหุ้นส่วนจำกัดแคนนา
กราฟฟิค, กรุงเทพฯ.

วีระเดช พะเยาศิริพงศ์. 2543. ไก่ชนยุคโลกาภิวัตน์. ห้างหุ้นส่วนจำกัดกรีนพ้อยท์โปรดักท์
(1999), กรุงเทพฯ.

ศิริพันธุ์ โมราถบ ธรรมรัตน์ รุจิราววงศ์ และ อารักษ์ ชัยกุล. 2543. การเลี้ยงไก่ลูกผสมและการจัดการ
ด้านสุขภาพสัตว์ปีก. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

ศิริพันธุ์ โมราถบ สุณีย์ ตรีมนียอด ศรีสันต์ และ ปรีชา บัวทองจันทร์. 2546. ลักษณะและมาตรฐาน
ไก่พื้นเมืองไทย. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

ศักดิ์สิทธิ์ ธงไชย. 2542. ไก่ชนไทย. นิตยสารสัตว์เศรษฐกิจ. (ศรีกรุง) : 7-105. สำนักพิมพ์สัตว์
เศรษฐกิจแมกกาซีน, กรุงเทพฯ.

ศุภมิตร เมฆฉาย พัชรินทร์ ครุฑเมือง อำนวย เลี้ยวธรากรุล ธีระชัย ช่อไม้ ชูศักดิ์ ประภาสวัสดี และ
ทวีศิลป์ จินด่าง. 2553. การพัฒนาเครื่องหมายโมเลกุล เพื่อบ่งชี้ลักษณะของไก่ประดู่หาง
ดำ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์. 2560. ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และไก่อาย
เขตปศุสัตว์ ปีงบประมาณ พ.ศ.2560. http://ict.dld.go.th /th2 /images /stories/ state_web /yearly/2560/new/T6-1.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค.61.

- สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย. 2541. อุดมทัศน์ไก่ไทย. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.
- สวัสดิ์ ธรรมบุตร. 2545. การเลี้ยงไก่ชนและไก่พื้นเมือง. บริษัท นาคา อินเตอร์มีเดีย จำกัด, กรุงเทพฯ.
สมชาย วิเวกสุขงาม. ม.ป.ป. สัตว์เศรษฐกิจมูลค่าเพิ่ม: ไก่บ้าน-ไก่ชน : 5-98. ม.ป.ท.
- สุชาติ ชัยวรกุล บรรณาธิการ นามวงศ์วาน สมชาย โอบารณก และ วิชิต เกตุพงษ์พันธุ์. 2558. การ
ตัดสินไก่พื้นเมือง. ใน เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ เรื่อง มาตรฐานการตัดสินไก่
พื้นเมืองตามอุดมทัศน์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ
จังหวัดชลบุรี.
- สุชาติ สงวนพันธุ์ภคอร อัคร มธรรากุล และ เรญา ม้าทอง. ม.ป.ป. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองไทย. บริษัท
เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, นครปฐม.
- สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์. ม.ป.ป. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง. ชุดคู่มือ
การเลี้ยงสัตว์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ม.ป.ท. กรม
ปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อภิชัย รัตนวราหะ. 2541. ไก่พื้นเมือง สัตว์เศรษฐกิจระดับชาวบ้าน. สำนักพิมพ์มติชน, กรุงเทพฯ.
อภิชัย รัตนวราหะ. 2541. ศาสตร์และศิลป์การเลี้ยงไก่ชน. สำนักพิมพ์มติชน, กรุงเทพฯ.
อภิวัฒน์ สาริพันธุ์. 2509. ตำราไก่ชนและปลากัด. สำนักพิมพ์บรรณาคาร, พระนคร.
- อุดมศรี อินทรโชติ อำนวย เลี้ยวธารากุล ธีระชัย ช่อไม้ ทวีศิลป์ จินด้าง และชูศักดิ์ ประภาสวัสดี.
2552. ไก่พื้นเมืองไทย. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,
กรุงเทพฯ.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำเอกสารการตัดสินใจและการประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เล่มนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ และสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนการเขียนเอกสารนี้ คุณกิตติ กุบแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและพัฒนาโคเนื้อ และ ดร.แสนศักดิ์ นาคะวิสุทธิ ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ปีกที่ช่วยเหลือแนะนำ นายสัตวแพทย์นิสิต ตั้งตระการพงษ์ อดีตปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลกที่ทำให้กำลังใจและสนับสนุนเอกสารข้อมูล คุณศศิพร ช่อลำไย นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ ที่ช่วยจัดรูปแบบข้อมูล ชุ่มไก่และชมรมผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ทั่วประเทศที่สนับสนุนข้อมูลและภาพถ่ายประกอบ จนทำให้เอกสารเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประโยชน์ที่ได้รับจากเอกสารเล่มนี้ ผู้เขียนขอมอบเป็นกตัญญูแก่เวทีแต่บูรพาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ผู้มีพระคุณ และขอมอบหนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์แก่เกษตรกรและผู้สนใจทุกท่าน

ปรีชา บัวทองจันทร์

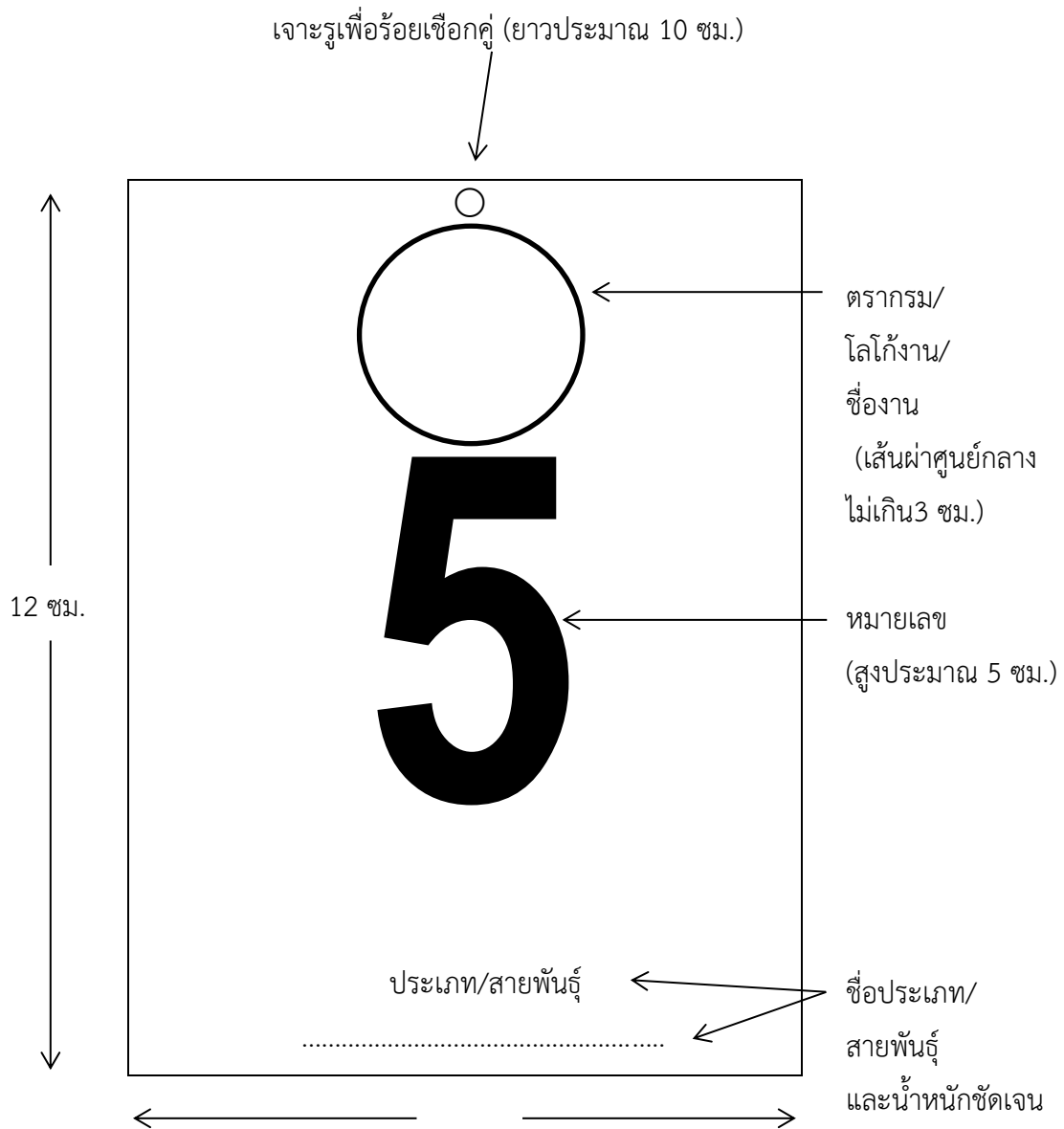
ภาคผนวก ก.

(1) ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์ (สลิป)

<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ใบแสดงข้อมูลเบื้องต้นไ้พื้นที่เมืองเชิงอนุรักษ์</p> <ul style="list-style-type: none"> • ประเภท/สายพันธุ์พืช..... • น้ำหนักกก. • หมายเลข. • สุขภาพ ☐ ดี ☐ ไม่ดี เพราะ (อาการ)..... <p>.....</p> <p>.....</p>

ภาคผนวก ก.

(3) ตัวอย่างหมายเลขไถ่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่เข้าประกวด

หมายเหตุ ผู้จัดสามารถปรับขนาดได้ตามความเหมาะสม

ภาคผนวก ก.

(5) แบบตัดสินประเภทตกไปพื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (รอบสุดท้าย)

งาน..... จังหวัด.....

สายพันธุ์..... เพศผู้/ผู้.....

(ลงชื่อ) นายวิชา บัวทองจันทร์

ที่	ลักษณะเฉพาะ	สัตว์วัด	คะแนนเต็ม	หมายเลข	หมายเลข	หมายเลข	หมายเลข	หมายเลข	รวมคะแนนเกณฑ์หลัก
1	รูปร่าง/ขนาด	สูง, ยาว, โหนก, ขนสี, จิ้งฉี่	8	(8/7/6/5)	(8/7/6/5)	(8/7/6/5)	(8/7/6/5)	(8/7/6/5)	สัตว์กระทัด (15 คะแนน)
2	สุขภาพ/ความพร้อม	สะอาด, สดใส, มี, ยืนสง่า (ตา, ขน, ขา, เข้ง)	7	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	
3	หัว/ตัว	เล็ก, หนัก, ยาว	6	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	ส่วนหัว (30 คะแนน)
4	ตา	เล็ก, กลม, เต็ม, สดใส	4	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	
5	ปาก	ใหญ่, ยาว, มีฟันชัดเจน, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
6	หู	หน้าหูขนฟู, กว้าง, ยาว, หอนกตระหงาย, เต็มลูกตา	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
7	ตัว	เล็ก, สั้น, ไม่หย่อนยาน, กระชับ	3	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	
8	หาง	สั้น, กว้าง, ยาว, เต็ม, สดใส	4	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	
9	เท้า	แข็งแรง, ยืนมั่นคง, สดใส	3	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	
10	สีขน	เป็นมัน, แขน, เข้ม, สดใส	3	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	
11	ปีก	ใหญ่, ทน, หนา, ฟู, ไม่โต, ไม่ 2 ตอน	3	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	
12	ลำคอ	แข็งแรง, แขน, ยาว, หนา, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
13	ลำตัวหลัง/ลำคอ	แข็งแรง, เข้ม, แขน, ยาว, หนา, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
14	ลำตัวอก	แข็งแรง, เข้ม, แขน, ยาว, หนา, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
15	หาง (ภาพรวม)	ใหญ่, สด, ฟู, เต็ม, ยาว, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
16	หาง (รายละเอียด)	ยาว, ทน, หนา, ฟู	6	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	
17	หาง (รายละเอียด)	ยาว, หนา, ฟู, 2 เส้น, สดใส	7	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	(7/6/5/4)	
18	ปีก (ภาพรวม)	ใหญ่, ยาว, หนา, เข้ม	3	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	(3/2)	
19	เข้ง	ยาว, เข้ม, ยาว, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
20	เข้ง	ใหญ่, หนา, สดใส	4	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	
21	เข้ง (ภาพรวม)	ยาว, เข้ม, ยาว, สดใส	4	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	(4/3)	
			100						ส่วนลำตัว (21 คะแนน)
22	หัว/คอ	จุดขาว (หัว, คอ, ขน) เข้ม	9	(9/8/7/6/5)	(9/8/7/6/5)	(9/8/7/6/5)	(9/8/7/6/5)	(9/8/7/6/5)	
23	ปาก	ยาว, หนา, เข้ม 1 เส้น	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
24	ปาก	ยาว, หนา, เข้ม 2 เส้น	6	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	(6/5/4)	
25	ลำตัว	ยาว, หนา, เข้ม	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
26	เข้ง	ยาว, เข้ม, ยาว, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
27	เข้ง (ภาพรวม)	ยาว, เข้ม, ยาว, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
28	เข้ง (รายละเอียด)	ยาว, เข้ม, ยาว, สดใส	5	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	(5/4/3)	
			40						
			140						

(ลงชื่อ) กรรมการ (ลงชื่อ) กรรมการ (ลงชื่อ) กรรมการ (ลงชื่อ) กรรมการ

ภาคผนวก ก.

(6) แบบสรุปผลการประกวดโก่งพื้นเมืองเชิงอนุรักษ์

งาน..... วันที่.....

1. ประเภท/สายพันธุ์.....เพศ.....(จำนวนที่เข้าประกวด.....ตัว)

- ชนะเลิศ ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- รองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- รองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- ชมเชย ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

2. ประเภท/สายพันธุ์.....เพศ.....(จำนวนที่เข้าประกวด.....ตัว)

- ชนะเลิศ ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- รองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- รองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

- ชมเชย ได้แก่ ไก่หมายเลข.....ชื่อไก่.....ชื่อเจ้าของ.....
 ที่อยู่ เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....เบอร์โทรศัพท์.....

ภาคผนวก ข

ทำเนียบฟาร์มหรือซุ้มไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ที่มีผลงานดีเด่นในปัจจุบัน (ปี 2562)

ที่	ชื่อฟาร์ม/ซุ้ม	ชื่อเจ้าของ	ที่อยู่	โทรศัพท์
1	ซุ้มบอย ไก่สยาม	นายศุภชัย ฉายรังษี	31 ม.7 ต.พรหมพิราม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก 65150	084 836 8175
2	ไร่ราชันย์ฟาร์ม	นายสุภกิจ พันธะเสน	33/10 ม.11 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	081 532 2717
3	ซุ้มบ้านไก่อ้นเรศวร	นายสมนึก พรหมสูง	209 ม.3 ต.สมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	086 929 2156
4	ซุ้มเทพพิทักษ์	นายวีรภัทร เฮงทรัพย์	27/2 ม.12 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	080 963 0930
5	ซุ้มสันติภาพ	นายราเมศ มนธรรม	148/1 ม.6 ต.หัวรอ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	089 563 8859
6	ซุ้มเบ็นซ์เหลื่องหางขาว	นายเบญจรงค์ บัวเผื่อน	40/2 ม.7 ต.มะขามสูง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	099 370 4292
7	เพชรเจริญชัยฟาร์ม	นายภูสรวรค์ เพชรบัว	46 ม.2ต.ปากโทก อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	092 192 2067 086 830 3367
8	ซุ้มพิษณุโลกปัญญาญกุล	นายศักดิ์ดา เรืองเดช	โรงเรียนพิษณุโลกปัญญาญกุล ต.มะขามสูง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	081 887 9945
9	ซุ้มจิวงาม	นายสำเร็จ ยอดเกี้ยว	100/3 ม.2 ต.จิวงาม อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	081 181 0216
10	ศูนย์อนุรักษ์ไก่เทาทอง บ้านปากพิง	นายสนาม เขียวขำ	28/2 ม.6 ต.จิวงาม อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	087 736 5211
11	ทรัพย์ภูธรฟาร์ม	ร.ต.ท.ไพโรจน์ เหมฤดี	6/1 ม.2 ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	081 935 3115

ที่	ชื่อฟาร์ม/ซุ้ม	ชื่อเจ้าของ	ที่อยู่	โทรศัพท์
12	ซุ้ม ก.เพิ่มทรัพย์	นายศักดิ์สิทธิ์ ด้วงรอด	39/1 ม.4 ต.บ้านกร่าง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	089 267 1194
13	มีชัยไก่เหลืองหางขาว ฟาร์ม	นายมีชัย แสงถ้วน	100/206 ม.5 ต.พลาชุมพล อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000	081 886 5642
14	ซุ้มวังวาริไก่ชนไทย	นายคาวี พิมพา	89 ม.5 ต.สากเหล็ก อ.เมือง จ.พิจิตร 66160	081 379 0299
15	กอล์ฟ หัวหวายฟาร์ม	นายบุญยืน ผ่องจะบก	263/1 ม.1 ต.หัวหวาย อ.ตาคี จ.นครสวรรค์ 60140	084 818 7485
16	ซุ้มต้นนครสวรรค์	นายอภิชาติ สุนทรเดช	97/7 ม.11 ต.หนองกรด อ.เมือง จ.นครสวรรค์ 60240	086 372 2914
17	ซุ้มภูเขาทอง	น.ส.รัตนา พงษ์ชัยศรี	48/2 ม.1 ต.ภูเขาทอง อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000	099 802 6774
18	ชมรมอนุรักษ์ไก่ พื้นเมือง ตำบลเดิมบาง	นายจุมพฏ หิรัญรัตนากร นางศิริอร แสงจันทร์	เทศบาล ต.เดิมบางนางบวช อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี 72120 43/17 ม.4 ต.ทาวาสูกีรี อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000	089 893 5077 094 448 4736
19	NON Muangnon Farm	นายธีร์ดนัย กังเอม	17/4 ม.6 ต.บางม่วง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140	099 049 9985

ที่	ชื่อฟาร์ม/ซุ้ม	ชื่อเจ้าของ	ที่อยู่	โทรศัพท์
20	ซุ้มเอราวัณ	จ.ส.อ.พีระศักดิ์ คงเจริญ	51/1 ม.1 ต.บางขนุน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130	099 282 2463
21	ชมรมอนุรักษ์และ พัฒนาไก่พื้นเมือง ภาคตะวันออก	นายพิชณุกรณ์ บุตรสีทา	237/13 ถ.เนินพยอม ต.มาบตาพุด อ.เมือง จ.ระยอง 21150	096 861 1382
22	จเรเทาทองไทยแลนด์ ฟาร์ม	นายจเร บุญนิตย์	1/9 ถ.ยมจินดา ต.ท่าประดู่ อ.เมือง จ.ระยอง 21000	081 577 6595
23	ซุ้มธัญญารัตน์ไถ่งาม	นายมิตร โพธิ์ทอง	22 ม.3 ต.อ่างหิน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี 70140	087 155 9172
24	ซุ้มเอ็น นครปฐม (ศูนย์การเรียนรู้อนุรักษ์ พันธุ์ไก่พื้นเมือง พนม ทวน)	นายพิชัย เสียวตระกูล	203 ม.2 ต.หนองโรง อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี 71140	098 245 6194
25	เอกศักดิ์ฟาร์ม และ ดวงพรฟาร์ม ภูเก็ต	นายเอกศักดิ์ ศิวะบุญย์	145/2 ม.10 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม 73000	081 925 3036
26	ซุ้มหมูนครปฐม	นายณัฐชัย जारวงศ์ไพบูลย์	189 ม.12 ต.ห้วยขวาง อ.กำแพงแสนจ.นครปฐม 73140	081 995 6652
27	ซุ้มเพชรเกรียงไกร	นายเกรียงไกร โพธิ์ดี	43/4 ม.8 ต.ผักทัน อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี 16130	087 118 8151
28	ซุ้มปิ่นสามโคก	นายพรเทพ สุวรรณรัตน์	32/6 ม.4 ต.ท้ายเกาะ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 12160	081 558 1699

ที่	ชื่อฟาร์ม/ซุ่ม	ชื่อเจ้าของ	ที่อยู่	โทรศัพท์
29	อนาวิน ฟาร์ม	นายอภิรักษ์ แสนสิงห์	148 ม.17 ต.บัวใหญ่ อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น 40140	064 098 2021
30	ภคิน ฟาร์ม	นายภคิน สิงห์คำคา	115/27 ม.6 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	095 646 2121
31	ก้อง ฟาร์ม	นายพลากร มณีรัตน์	165/2 ม.2 ถ.เหล่านาดี ช.10/22 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000	086 6454635
32	ซุ่มไก่สยามไทยแลนด์	นายวรุฒิ โล่สุวรรณ	15 ม.15 ต.อีสานเขต อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ 31110	099 053 0888
33	ซุ่มคักดีภัทรไก่อชน นเรศวร	นายศักดิ์ดา ปานาน้ำ	90 ม.13 ต.หนองไฮ อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม 44120	089 917 7977
34	ซุ่มสิงห์สุวรรณ	นายพิบูลย์ พาที	36 ม.3 ต.หินกอง อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด 45130	089 376 5009
35	ซุ่มประจักษ์ดาว	นายรัชชัย บุญเลิศ	31/4 ม.3 แขวงบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160	086 5155904

ภาคผนวก ค

ภาพการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ ระหว่างปี 2533-2562

งานครบรอบครองราชย์ 40 ปี สมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก ปี 2533

งานเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดพิษณุโลก ปี 2548

งานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก ปี 2555

งานเกษตรนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก ปี 2556

งานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช นครลำปาง ปี 2557

งานมหกรรมสัตว์เลี้ยงแห่งประเทศไทย จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557 (ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

งานประเพณีสงกรานต์ จังหวัดพิษณุโลก ปี 2557
(ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี)

งานนบพระเล่นเพลง จังหวัดกำแพงเพชร
ปี 2557

งานอนุรักษ์มรดกไทย ตำบลบางเกลือ
อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557

งานตากสินราชานุสรณ์ จังหวัดตาก ปี 2557

งานของดีวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2558

งานเทศกาลออกพรรษา ตำบลท่าโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2558
(ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
สยามมกุฎราชกุมาร)

งานมรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปี 2558

งานอนุรักษ์ไก่สวยงาม อำเภอองครักษ์
จังหวัดนครนายก ปี 2558

งาน 150 ปี มหาสารคาม ปี 2558

งานประเพณีสงกรานต์ จังหวัดพิษณุโลก ปี 2558
(ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี)

งานมหกรรมไก่พื้นเมืองแห่งชาติ ครั้งที่ 2
จังหวัดสระแก้ว ปี 2558

งานมหกรรมปลุสตัน จังหวัดชัยภูมิ ปี 2558

งานประกวดไก่พื้นเมือง (งานเกษตรแฟร์)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี 2559

งานประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์
อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ปี 2559

งานประกวดไก่พื้นเมือง จังหวัดแพร่ ปี 2559

งานมหกรรมไก่พื้นเมืองแห่งชาติ ครั้งที่ 3
จังหวัดลำปาง ปี 2559

งานวันเกษตรภาคอีสาน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี 2560

งานเกษตรและของดีบ้านแพ้ว
จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2560

งานบ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก อำเภอพิชัย
จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2560

งานมหกรรมปศุสัตว์เมืองดอกคำวอน
จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2560

งานเทศกาลสววยไทย จังหวัดอุทัยธานี ปี 2561

งานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
จังหวัดพิษณุโลก ปี 2561

งานประกวดไก่เหลืองหางขาว จังหวัดพิษณุโลก
ปี 2561

งานเกษตรและของดีบ้านแพ้ว
จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2561

งานมหกรรมสินค้าปศุสัตว์สะอาดปลอดภัย
จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2562

งานแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
จังหวัดพิษณุโลก ปี 2562

งานบ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก อำเภอฟิชัย
จังหวัดอุดรธานี ปี 2562

งานเกษตรและของดีบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
ปี 2562

ภาคผนวก ง

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

1. ไก่เหลืองหางขาว

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

2. ไก่ประตูทางดำ

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

3. ไก่เขียวหางดำ

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

4. ไก่เทาหางขาว

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

5. ไก่ทองแดงหางดำ

6. ไก่นกกรดหางดำ

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

7. ไก่แดงหางแดง

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

8. ไก่ลายหางขาว

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

9. ไก่ซี

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

10. ไก่ต่าง

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

11. ไก่ดอกหมากหางขาว

ภาพไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์เพศผู้ ที่ได้รับรางวัลการประกวดระหว่างปี 2540-2562

12. ไก่ประตูเลา

13. ไก่เขี้ยวเลา

ประวัติผู้เขียน
นายปรีชา บัวทองจันทร์

1. วันเดือนปีเกิด : 13 ธันวาคม พ.ศ. 2501
2. การศึกษา : ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2523)
: ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2529)
3. การทำงาน : นักวิชาการสัตวบาล 3-8 ว. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก (2524-2550)
: นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ กลุ่มวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก
สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ (2556-2558)
: นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์แพร่
สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ (2558-2559)
: นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พิษณุโลก
สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ (2559-2561)
4. ประสบการณ์ : นักสัตวบาลประจำฟาร์ม บริษัทแหลมทองฟาร์ม จำกัด (2523)
: อาจารย์พิเศษ คณะเกษตรและอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
(2530-2538)
: อาจารย์พิเศษ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยนเรศวร (2543-2548)
: คณะกรรมการประจำ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม (2548-2549)
: กรรมการบริหาร สมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทยฯ (2548-2549, 2556-2558)
: กรรมการยุทธศาสตร์ไก่พื้นเมืองและเป็ดไล่ทุ่ง กรมปศุสัตว์ (2554)
: ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะเกษตรศาสตร์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร (2557)
: วิทยากร ด้านส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ของกรมปศุสัตว์ (2530-2545)
: วิทยากร ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย (2533-2561)
: วิทยากร หลักสูตรมาตรฐานการตัดสินใจการประกวดไก่พื้นเมืองไทย (2559-2561)

- : กรรมการตัดสินประกวดไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ใน 32 จังหวัด (2533-2562)
- : กรรมการตัดสินประกวดเปิดเทศ (2534-2542)
- : กรรมการตัดสินประกวดไข่เปิดคุณภาพ (2549-2555)
5. ผลงานวิชาการ : การศึกษาการประกวดสุ่มไก่ และประกวดไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก (2533)
- ด้านสัตว์ปีก : การเลี้ยงเปิดเทศ : เปิดเทศวังทอง (2535)
- : เปิดเทศ: สัตว์เศรษฐกิจที่ไม่ควรมองข้าม (2544)
- : ไก่ชนนเรศวร สัตว์เอกลักษณ์เมืองพิษณุโลก (2548)
- : เกณฑ์การตัดสินการประกวดไข่เปิดคุณภาพ (2552)
- : ลักษณะและมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทย (2546)
- : เกณฑ์การตัดสินการประกวด มาตรฐานและอุดมทัศน์ไก่พื้นเมืองไทย (2553)
- : เทคนิคและขั้นตอนการประกวดไก่พื้นเมืองไทย (2554)
- : การเพิ่มมูลค่าไก่พื้นเมืองไทย (2558)
- : แนวคิดการพัฒนาการปศุสัตว์ (ไก่ประดู่หางดำ) กรณีศึกษา: สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดสุโขทัย (2557)
- : การศึกษายุทธศาสตร์รายชนิดสัตว์ (ไก่พื้นเมือง) กรณีศึกษา: ไก่พื้นเมืองเชิงอนุรักษ์ (2557)
- : การศึกษายุทธศาสตร์รายชนิดสัตว์ (เปิดเทศ) กรณีศึกษา: การเลี้ยงเปิดเทศ ผสมผสานกับอาชีพเกษตรอื่น ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (2557)
6. รางวัลที่ได้รับ : เข็มเชิดชูเกียรติชั้น 1 ผู้ปฏิบัติงานและสนับสนุนโครงการพระราชดำริอย่างดียิ่ง จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2549)
- : ข้าราชการดีเด่น ประเภทวิชาการ จากสำนักสัพพสาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 6 (2554)
- : ข้าราชการดีเด่น ประจำปี 2554 จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
- : ศิษย์เก่าแห่งความภาคภูมิใจ ประจำปี 2555 จากสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- : บุคคลทรงคุณค่าวงการไก่ชน ประจำปี 2557 จากสมาคมสมาพันธ์ไก่ชนไทย
- : ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมดีเด่นแห่งปี 2561 ด้านสัตว์พื้นเมือง (ไก่ชนไทย) จากสมาพันธ์นักข่าวแห่งประเทศไทย
7. ตำแหน่ง : นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พิษณุโลก
- ปัจจุบัน : สำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์